

เอกสารทางวิชาการ

เรื่อง แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม
ในการเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต :
กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคม

โดย

คณะนักศึกษาคณะศิลปศาสตรบัณฑิตหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง
สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รุ่นที่ ๘

กลุ่มที่ ๕

เอกสารทางวิชาการฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรมเชิงปฏิบัติการ
หลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รุ่นที่ ๘
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๔

ชื่อเรื่อง แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้าง
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคมสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ชื่อผู้วิจัย นักศึกษาการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รุ่นที่ ๘ กลุ่มที่ ๕

ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๔

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษางานวิชาการ ดร.พิธาน พันทอง

ผู้ช่วยอาจารย์ที่ปรึกษางานวิชาการ พันเอกหญิง ปัทมา ขำเอี่ยม

คณะกรรมการเอกสารวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกได้ตรวจสอบและอนุมัติให้เอกสารวิชาการฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รุ่นที่ ๘ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๔

พลตรี ผู้อำนวยการหลักสูตร

(ชำนาญ ช่างเสาต)

ผู้อำนวยการสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

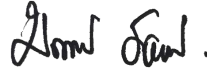
คณะกรรมการสอบเอกสารวิชาการ

พันเอก

(กฤษกมล ธรรมานุกูล)

ผู้อำนวยการกองวิทยาการ สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

ดร. กรรมการ
(ไพรัชวัลย์ พิทักษ์สาลี)
ข้าราชการบำนาญ

ดร. กรรมการ
(มัลลวีร์ รอชไพล)

ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการบริหาร
สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ผู้วิจัย คณะนักศึกษาการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รุ่นที่ ๘ กลุ่มที่ ๕

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาลักษณะของระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต และ ๒) เพื่อสร้างแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เกี่ยวกับแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ลักษณะของระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ความคาดหวังในภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.23, S.D. = .52$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.22 - 4.25 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง .50 - .53 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่ ๒ มีวินัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.25, S.D. = .50$) และด้านที่ ๓ ซื่อสัตย์สุจริต มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.25, S.D. = .53$) ส่วนรองลงมา คือ ด้านที่ ๕ จิตสาธารณะมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.24, S.D. = .53$) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ ๑ ทักษะการคิด ($\bar{X} = 4.22, S.D. = .52$) ซึ่งความคาดหวังอยู่ในระดับมาก

แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ในด้านทักษะการคิด ด้านมีวินัย ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านความพอเพียง และด้านจิตสาธารณะ พบว่า พฤติกรรมที่แสดงออกเมื่อจำแนกตามที่มาของพฤติกรรมที่แสดงออกได้ ๓ แนวทาง ได้แก่ ๑) การให้ความรู้ ประสบการณ์ การเรียนการสอน อบรม

และประชุม เป็นต้น ๒) การนิเทศ ติดตาม และ ๓) แบบอย่างที่ดี โดยสถานที่ในการแสดงพฤติกรรม
 จำแนกเป็น ๒ ประการ ได้แก่ ๑) ภายในโรงเรียน และ ๒) ภายนอกโรงเรียน ซึ่งเวลาและโอกาสใน
 การแสดงพฤติกรรม จำแนกเป็น ๑) ภายในเวลาเรียน และ ๒) ภายนอกเวลาเรียน โดยมีช่องทางการ
 ใช้ ๒ ช่องทาง ได้แก่ ๑) ทางตรง เป็นช่องทางการแสดงออกโดยไม่มีสื่อกลางเชื่อม และ ๒) ทางอ้อม
 เป็นช่องทางการแสดงออกโดยมีสื่อกลางเชื่อม เช่น การนำเสนอผ่าน Facebook และ Line
 เป็นต้น โดยมีสิ่งตอบแทนหรือรางวัลมีหลายประการ จำแนกได้ ๒ ประเภท ได้แก่ ๑) สิ่งตอบแทน
 หรือรางวัลที่เป็นนามธรรมเช่น การยกย่องเชิดชูเกียรติ โดยการชมเชย เป็นต้น และ ๒) สิ่งตอบแทน
 หรือรางวัลที่เป็นรูปธรรม เช่น การยกย่องเชิดชูเกียรติ โดยมอบโล่ เกียรติบัตร ของที่ระลึก และ
 ทุนการศึกษา เป็นต้น

Abstract

Title Approaches to implementing social credit systems based on innovative areas, To enhance the desirable characteristics of students in the Sukhothai School project, Case Study of Chamnipittayakom School, Buriram Secondary Education Service Area Office

Name Faculty of Students, Workshop on Security Psychology Program for school administrators. Office of the Basic Education Commission, Class 8, Group 5

The purpose of this research 1 To study the characteristics of the social credit system based on innovative areas for enhancing the desirable characteristics of students in the Sujai School Project. 2 To create guidelines for using the social credit system based on innovative areas to enhance the desirable characteristics of students in the Sujai School Project. research tools including Unstructured questionnaires and interviews. On the approach to implementing a social credit system based on innovative spaces To enhance the desirable characteristics of students in the Honest School Project. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. Analyze the data using a packaged program. Qualitative Data Analysis Section Use content analysis methods.

Research results: Characteristics of a social credit system based on innovative spaces In enhancing the desirable characteristics of students in the Sujat School Project : a case study of Chamnipittayakom School. Buriram Secondary Education Service Area Office. Desirable Characteristics of Students in the Sukhothai School Project. Overall expectations were at a high level (= 4.23, S.D.=.92). which has a mean between 4.22 –4.29 and a standard deviation between .90 - .93 when considering each side. The second aspect was discipline with the highest average (= 4.29, S.D. = .90). and the third aspect, honesty, had the mean (= 4.29, SD = .93), followed by the 5th aspect, the public mind had the mean (= 4.28, SD = .93), while the lowest mean was the skill 1 thinking (= 4.22, SD = .92), where expectations were at a high level.

Approaches to implementing social credit systems based on innovative areas In enhancing the desirable characteristics of students in the Sujat

School Project : a case study of Chamnipittayakom School Buriram Secondary Education Service Area Office. in thinking skills, discipline, honesty The sufficiency and in the public mind, it was found that The behaviors manifested when classified according to the origin of the behavior manifested in 3 approaches are as follows: 1) knowledge, experience, teaching, training and meetings, etc. 2) supervision, follow-up, and 3) good role model. The place of behavior can be classified into 2 things: 1) inside the school and 2) outside the school. The time and opportunity for behavioral behaviors were classified as 1) within class time and 2) outside class time. There are 2 channels to use as follows: 1) Direct is a channel of expression without intermediary. and 2) Indirect is a channel of expression through a medium to connect, such as presentations via Facebook and Line, etc. There are several types of rewards or rewards, which can be classified into 2 types: 1) Remuneration or reward that is abstract such as and 2) concrete rewards or awards such as commendation by giving plaques, certificates, souvenirs and scholarships, etc.

คำนำ

เอกสารวิชาการฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตร จิตวิทยาความมั่นคง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๔ รุ่นที่ ๘ (สจว.สพฐ.๘) กลุ่มวิชาการที่ ๕ ทั้งนี้สมาชิกในกลุ่มใช้กระบวนการวิจัยในการศึกษาค้นคว้า เรื่อง แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขำนิพิทยาคม โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาลักษณะของระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต และ ๒) เพื่อสร้างแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณผสมผสานกับข้อมูลเชิงคุณภาพ จากนักเรียน ครู คณะกรรมการสถานักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียการศึกษาค้นคว้า พบว่า ลักษณะของระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต: กรณีศึกษาโรงเรียนขำนิพิทยาคม ประกอบด้วย ความคาดหวังของนักเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขำนิพิทยาคม ทั้งหมด ๕ ด้าน และแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ประกอบด้วย ๕ ส่วน คือ ๑) พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะ ๒) สถานที่ในการแสดงพฤติกรรม ๓) เวลาและโอกาสในการแสดงพฤติกรรม ๔) ช่องทางในการแสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะ และ ๕) สิ่งตอบแทนหรือรางวัลจากการแสดงพฤติกรรม ทั้งนี้ผู้สนใจสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมและการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีต่อไปคณะนักศึกษามุ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการจัดทำเอกสารฉบับนี้จะมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจระบบเครดิตทางสังคม และการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนและเยาวชนไทยเป็นอย่างดียิ่งคณะนักศึกษาก่อการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รุ่นที่ ๘ กลุ่มที่ ๕ สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

คณะนักศึกษาก่อการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รุ่นที่ ๘ กลุ่มที่ ๕
สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารงานวิชาการฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มวิชาการที่ ๕ ดร.พิธาน พื้นทอง และอาจารย์ พันเอก หลิง ปัทมา ขำเอี่ยม ตลอดจนอาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มวิชาการทุกกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย พันโท หลิง พจนา เปลี่ยนเกิด รศ.ดร.วีระ เกษตรสวนผกา ผศ.ดร.นักรบ ระวังการณ์ ผศ.ดร.นิสิต อินทมาโน ดร.ไพรวลัย พิทักษ์สาธิต ดร.ชวลิต โพธิ์นคร และ ดร.ธัญนันท์ แก้วเกิด ที่กรุณาให้คำปรึกษาการทำวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ นายศุภชัย ภาสกาณนท์ ผู้บริหารสถานศึกษา นายสุพจน์ ธนานุกูล นายภูวนาถ ยุพานวิทย์ นายไพศาล สังกะเพชร และศึกษานิเทศก์ นางสาวจตุพร แปรไธสง ทำให้ได้เครื่องมือการวิจัยที่มีคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง นักเรียน โรงเรียนชำนาญพิทยาком สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้อย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ พลตรี ชำนาญ ช่างสาต ผู้อำนวยการสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ และคณาจารย์สถาบันจิตวิทยาความมั่นคงทุกท่านที่กรุณาให้โอกาสได้เรียนรู้ด้านความสะอาดและจัดบรรยากาศในการเรียนรู้อย่างยิ่ง รวมทั้งสนับสนุนและให้กำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้ และขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการเปิดโอกาสและสนับสนุนการอบรมเชิงปฏิบัติการและการทำวิจัยครั้งนี้

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา และครู อาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้คณาณักศึกษารอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รุ่นที่ ๘ กลุ่มที่ ๕

คณาณักศึกษารอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รุ่นที่ ๘ กลุ่มที่ ๕
สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ค
คำนำ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภาพ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
ขอบเขตของการวิจัย	๕
วิธีดำเนินการวิจัย	๗
ข้อจำกัดของการวิจัย	๖
กรอบแนวคิดการวิจัย	๘
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๘
คำจำกัดความ	๙
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๐
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับระบบเครดิตทางสังคม (Social Credit System)	๑๐
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษา พฤติกรรมมนุษย์ และการปรับพฤติกรรมมนุษย์	๑๒
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมแรง	๑๘
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพื้นที่เชิงนวัตกรรม	๒๕
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับโรงเรียนสุจริตและลักษณะ ๕ ประการของโรงเรียนสุจริต	๒๘
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสถานักเรียน	๓๓
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๓
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๗๓
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๗๓
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๕
การเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๙
การวิเคราะห์ข้อมูล	๘๐
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๘๑

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๘๔
การวิเคราะห์ข้อมูล	๘๔
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๘๖
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๑๔
สรุป	๑๑๔
อภิปรายผล	๑๑๘
ข้อเสนอแนะ	๑๒๔
บรรณานุกรม	๑๒๕
ภาษาไทย	๑๒๕
ภาษาต่างประเทศ	๑๒๘
ภาคผนวก	๑๓๐
ผนวก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	๑๓๑

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

๒ - ๑	เกณฑ์ตัวชี้วัดคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน	๖
๔ - ๑	จำนวนและคำร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพกลุ่มตัวอย่าง	๘๖
๔ - ๒	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนระดับความคาดหวังของนักเรียน ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขำนิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	๘๗
๔ - ๓	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนระดับความคาดหวังของครู ในการเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขำนิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	๘๘
๔ - ๔	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนระดับความคาดหวังของคณะกรรมการ สถานักเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการ โรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขำนิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	๘๙
๔ - ๕	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนระดับความคาดหวังของนักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานักเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขำนิพิทยาคม สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	๙๐
๔ - ๖	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนระดับความคาดหวังของนักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานักเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขำนิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา บุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะตัวชี้วัด ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ด้านที่ ๑ ทักษะการคิด	๙๑

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่

- ๔ - ๗ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนระดับความคาดหวัง
ของนักเรียน ครู และคณะกรรมการสภานักเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการ โรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษา
โรงเรียนชำนาญพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
ตามคุณลักษณะตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านที่ ๒ มีวินัย ๙๒
- ๔ - ๘ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนระดับความคาดหวังของนักเรียน
ครู และคณะกรรมการสภานักเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา บุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะตัวชี้วัด
ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านที่ ๓ ซื่อสัตย์สุจริต ๙๓
- ๔ - ๙ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนระดับความคาดหวังของนักเรียน
ครู และคณะกรรมการสภานักเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ของนักเรียนในโครงการ โรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา บุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะตัวชี้วัด
ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านที่ ๔ ความพอเพียง ๙๔
- ๔ - ๑๐ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนระดับความคาดหวังของนักเรียน
ครู และคณะกรรมการสภานักเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะตัวชี้วัด
ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านที่ ๕ จิตสาธารณะ ๙๕

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๑ - ๒	กรอบแนวคิดการวิจัย ๘
๒ - ๑	แสดงขั้นตอนการดำเนินการในการกำหนดโครงสร้างสถานักเรียน ๓๙
๒ - ๒	แสดงขั้นตอนการจัดประชุมสถานักเรียน ๔๐
๒ - ๓	แสดงกระบวนการบูรณาการกิจกรรมสถานักเรียนเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ๔๑
๒ - ๔	แนวทางการดำเนินการภายใต้การบริหารงานรูปแบบ โมเดล “CHAMNIPIT” ๖๒

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การวิจัย เรื่อง “แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม” เป็นการศึกษา ที่สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ ๒๑ นับเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัวไปจนถึงระดับประเทศ การก้าวกระโดดของการพัฒนา เพื่อการแข่งขันส่งผลกระทบต่อสังคมที่เร่งปรับเปลี่ยนสร้างนวัตกรรม โดยการใช้เทคโนโลยีมาขับเคลื่อนในทุก ๆ มิติทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และการศึกษา โดยภาครัฐบาลและภาคเอกชนใช้เทคโนโลยีในการดำเนินการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ เพิ่มทักษะดิจิทัลให้กับเด็กรุ่นใหม่ในโรงเรียน คนทำงาน การใช้เครื่องจักรกล หรือหุ่นยนต์ในอุตสาหกรรมการผลิต การเปลี่ยนแปลงการเกษตรแบบดั้งเดิม (Traditional Farming) เป็นการเกษตรสมัยใหม่ที่เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (Smart Farming) การสร้างคนให้เป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) การคิดวิถีใหม่ของการทำเกษตรกรรม การเชื่อมต่อโลกด้วยการเดินทางท่องเที่ยว การคิดค้นการรักษาและต่ออายุคนให้ยืนยาวในทางการแพทย์และสาธารณสุข และการบริการที่รวดเร็วตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในเวลาที่ย่ำแย่ ภาวะของสังคมที่เร่งรีบแข่งขัน ทำให้สังคมไทยเปลี่ยนวิถีความเป็นอยู่สู่สังคมเมืองที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว คนรุ่นใหม่ต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิต และเป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงกับโลกภายนอก แต่การสื่อสารในครอบครัวกลับลดน้อยลง (จรรยา สุวรรณทัต, ๒๕๓๐)

การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ และการแข่งขันทางการค้า โดยการวัดมูลค่าทางเศรษฐกิจ คือ ความมั่นคงของประเทศชาติ และมูลค่าทางสังคมและวัฒนธรรมของไทย ความแตกต่างของสังคมไทยเริ่มขยายวงกว้างเมื่อโครงสร้างของประชากรเปลี่ยนแปลง อัตราการเกิดของประชากรลดลง ข้อมูลจากงานสถิติแห่งชาติ แจ้งว่า ประชากรผู้สูงอายุ (๖๐ ปีขึ้นไป) ในปี ๒๕๖๓ มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ ๑๒ ล้านคน หรือร้อยละ ๑๘ และจะเพิ่มเป็น ๒๐.๔๒ ล้านคน ในปี ๒๕๘๓ และจะเพิ่มเป็น ๒๐.๔๒ ล้านคน หรือเท่ากับร้อยละ ๓๑.๒๘ และประชากรกว่า ๑๐ ล้านคนมีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นจนถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น หรือ ช่วงอายุระหว่าง ๑๕-๒๔ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๕ (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ (๒๕๖๓) เยาวชนไทยรุ่นใหม่ ในเจนเนอเรชั่น Y Z ได้รับการหล่อหลอม เลี้ยงดูแตกต่างไปจากคนในรุ่นเจนเนอเรชั่น B และ X ที่เป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง (กนกพันธ์ ธรรม์โลกุตรวงศ์, ๒๐๑๒) ดังนั้นสังคมไทยจึงมีช่องว่างของช่วงวัย (Generation Gap) และส่งผลกระทบต่อครอบครัว ที่ทำงาน ที่มีคนได้รับการเลี้ยงดูในสภาวะแวดล้อมที่ต่างกัน ทำให้การแสดงออกและการตัดสินใจในการแก้ปัญหาตั้งอยู่บนพื้นฐานของกรอบความคิด (Mindset) ที่ต่างกันระหว่าง Fixed Mindset ของคนรุ่นเก่าที่ยึดติดกับความสำเร็จในอดีต และมองปัญหาเป็นเรื่องใหญ่กับ Growth Mindset ที่หล่อหลอมคนรุ่นใหม่ให้เชื่อมั่นว่าเราสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสังคมได้ และไม่กลัวที่จะล้ม ตามหลักจิตวิทยาของ Carol Dweck ศาสตราจารย์ด้านจิตวิทยาของ Lewis and Virginia Eaton ที่มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด สหรัฐอเมริกา (Dweck, ๒๐๐๖) ความแตกต่างทางด้านความคิดและทัศนคติ ผสานกับความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองในเวลาที่เราคาดหวัง ทำให้คนสองช่วงอายุมีวิถีคิดและมุมมองในการแก้ปัญหาและการพัฒนาที่ต่างกัน และหากเยาวชนบางกลุ่มไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม จะส่งผลให้เกิดวิกฤตค่านิยม ทัศนคติ และพฤติกรรมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต และมีพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับบรรทัดฐานที่ดีของสังคม สถาบันครอบครัวและสังคมยังมีความอ่อนแอ และเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคงที่ยั่งยืน จากผลการศึกษา เรื่อง แนวทางการเสริมสร้างเยาวชนกับความมั่นคงของชาติ ซึ่งทำการศึกษามุมมอง แนวคิด ทัศนคติของเยาวชน ใน ๓ ด้าน คือ ด้านสังคม วัฒนธรรม ด้านการศึกษา และด้านการเมือง เศรษฐกิจ พบว่า เยาวชนมองว่า สังคมและวัฒนธรรมของประเทศเต็มไปด้วยระบบอาวุโส นั่นอาจเป็นเพราะการถูกปิดกั้นในเรื่องการแสดงความคิดเห็น ถูกปิดกั้นในการแสดงออก สังคมมีความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมทางเพศ ภาพลักษณ์ของระบบอุปถัมภ์ฝังลึกในสังคม ทำให้มีการเอื้อประโยชน์กับพวกพ้องด้วยการทุจริตและการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เป็นบรรทัดฐาน การไม่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เห็นต่าง ในการแสดงความคิดเห็น การทุจริตส่งผลต่อการพัฒนาประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม ระบบอุปถัมภ์นำไปสู่การใช้อำนาจอย่างไม่เท่าเทียม ทำให้สังคมและวัฒนธรรมไทยอ่อนแอลง

คุณลักษณะที่ดีในมุมมองของเยาวชน คือ การปฏิบัติตนตามหลักประชาธิปไตย การเคารพสิทธิผู้อื่นและการมีส่วนร่วม การเคารพความต่างของแต่ละบุคคล ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น เปิดใจรับฟัง การปฏิบัติตามที่พลเมือง การมีจิตสาธารณะ รวมถึงการมุ่งเน้นพัฒนาตนเองและใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้ถึงพร้อมในคุณลักษณะดังกล่าว หากเยาวชนมีความรู้ และความเข้าใจในสิ่งที่ตนเองควรปฏิบัติเป็นอย่างดีแล้ว เยาวชนจะสามารถดำเนินชีวิตตามแนวทางนั้นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม การแก้ไขปัญหาสังคมและวัฒนธรรมในมุมมองเยาวชนมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมเป็นประเด็นสำคัญ โดยต้องการได้รับการสนับสนุนให้มีการแสดงความคิดเห็น การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อลดช่องว่างที่มีอยู่อาจทำได้ โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีด้านการสื่อสาร

และทุกฝ่ายต้องปรับตัวเข้าหากัน เยาวชนต้องการพื้นที่ในการมีส่วนร่วมและแสดงบทบาทต่อการดูแลประเทศ ซึ่งผู้ใหญ่บางส่วนอาจมองว่ายังไม่ถึงเวลา ควรเรียนรู้ไปก่อน ซึ่งเป็นแนวคิดที่ผู้ใหญ่ถูกปลูกฝังมา แต่สำหรับเด็กและเยาวชนในวันนี้ ได้เรียนรู้และรับข้อมูลข่าวสารใกล้เคียงกับผู้ใหญ่ จึงต้องการแสดงออกและมีส่วนร่วมกับการดูแลประเทศ รัฐจึงควรออกแบบวิธีการสร้างพื้นที่ให้พวกเขา เป็นเวทีจำลองให้พวกเขาได้เรียนรู้ และสนใจความคิดเห็นที่พวกเขาแสดงออกอย่างจริงจังและจริงจัง แนวคิดในการสร้างและสนับสนุนพื้นที่สำหรับเยาวชนนั้นเป็นการสร้างโอกาสให้กับเยาวชนแทนการแก้ปัญหาของเยาวชน (Problem Oriented to Opportunity Focused) เป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน และต่อบุคคลกลุ่มอื่นในโรงเรียนหรือชุมชน เป็นพื้นฐานของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้ ภายใต้กติกาที่ตกลงร่วมกัน ได้ฝึกเคารพสิทธิ และความคิดเห็นของผู้อื่น บริหารความเห็นต่างและความขัดแย้งในปัจจุบันมีการเปิดเวทีลักษณะนี้หลายรูปแบบ เช่น สภานักเรียน องค์กรนักศึกษา สิ่ง que ควรเพิ่มเติมให้ชัดเจนขึ้น คือ การนำประเด็นความคิดเห็นของเยาวชนขึ้นมาสู่การพิจารณาถ้อยแถลงเพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายหรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนต่อไป เช่น การมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบบางประการของโรงเรียนที่เยาวชนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบปฏิบัติตาม รวมทั้งการเปิดโอกาสให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินการตามที่ได้เสนอไป จะทำให้เยาวชนเรียนรู้สิทธิการแสดงความคิดเห็นควบคู่ไปกับหน้าที่ความรับผิดชอบที่เกิดขึ้น จากการแสดงความคิดเห็นนั้นๆ เกิดการพัฒนาทั้งกระบวนการคิดวิเคราะห์แยกแยะข้อมูลที่ได้รับและความคิดเห็นที่แสดงออก (Head) การจัดการอารมณ์และทักษะสังคม (Heart) การฝึกปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายได้จริง (Hand) นอกจากนี้หากนำระบบเครดิตสังคม (Social credit) แบบ Social Reward ซึ่งเป็นกลไกที่อาศัยหลักพฤติกรรมศาสตร์ เพื่อปรับเปลี่ยนให้ประชาชนแสดงพฤติกรรมอันพึงประสงค์ ตามหลักพฤติกรรมศาสตร์ เมื่อแสดงพฤติกรรมอันพึงประสงค์จะได้รับการเสริมแรง (Reinforcement) และทำให้แสดงพฤติกรรมนั้นๆ เพิ่มขึ้น หากไม่แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์จะได้รับการลงโทษ (Punishment) ซึ่งจะทำให้แสดงพฤติกรรมนั้นลดลง สามารถทำได้โดยกำหนดพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์และรางวัลที่จะได้รับหากแสดงพฤติกรรมนั้น และออกแบบการเก็บข้อมูลตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา จะเกิดเป็นฐานข้อมูล Big Data ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อยอดตามความเหมาะสม กลไกนี้เป็นการพัฒนาคุณธรรมของมนุษย์ตามทฤษฎีของ Kohlberg ในขั้นพื้นฐาน ๒ ขั้นแรก คือ ไม่ทำผิดเพราะกลัวการลงโทษ และทำดีเพราะอยากได้รางวัล ควรเป็นสิ่งที่เกิดก่อนการกระทำผิดและบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งมีโอกาสเกิดความเหลื่อมล้ำจากกระบวนการยุติธรรม หากมีการเก็บข้อมูลที่เชื่อถือได้โดยเฉพาะด้วยหลักฐานทางดิจิทัลเทคโนโลยี เช่น ภาพถ่ายจากกล้องวงจรปิด จะทำให้สามารถบังคับใช้กติกาอย่างเท่าเทียมเป็นธรรม และเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชนไปใน

ทิศทางที่สังคมต้องการในที่สุดอนึ่งยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ -๒๕๖๔) กำหนดวิสัยทัศน์ ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต (Zero Tolerance and Clean Thailand)” กำหนดพันธกิจหลัก เพื่อสร้าง วัฒนธรรมการต่อต้านการทุจริต ยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการทุกภาคส่วน และปฏิรูปกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทั้งระบบ ให้มีมาตรฐานเทียบเท่าสากล ผ่านยุทธศาสตร์ ๖ ด้าน ได้แก่ สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริตยกระดับเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริต สกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบาย พัฒนาระบบป้องกันการทุจริตเชิงรุก ปฏิรูปกลไกและกระบวนการการปราบปรามการทุจริต และยกระดับดัชนีการรับรู้ การทุจริตของประเทศไทย โดยยุทธศาสตร์ สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต เป็นแนวทางยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญ ในกระบวนการปรับสภาพสังคมให้เกิดภาวะที่ไม่ทนต่อการทุจริต โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการกล่อมเกลாத่างสังคมในทุกช่วงวัย ตั้งแต่ปฐมวัย เพื่อสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต และปลูกฝังความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต เป็นการดำเนินการผ่านสถาบันหรือกลุ่มตัวแทนที่ทำหน้าที่ในการกล่อมเกลาท่างสังคม ให้มีความเป็นพลเมืองที่ดี มีจิตสาธารณะ จิตอาสา และความเสียสละเพื่อส่วนรวม และเสริมสร้างให้ทุกภาคส่วน มีพฤติกรรมที่ไม่ยอมรับ และต่อต้านการทุจริตในทุกรูปแบบ ผ่านการพัฒนาวัฒนธรรมและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ อันจะนำมาสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการพัฒนาเยาวชนในความรับผิดชอบ ให้แก่นักเรียนมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๕๖ จนถึงปัจจุบันภายใต้ชื่อโครงการโรงเรียนสุจริต มีชื่อเต็มว่าโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในโรงเรียนป้องกันการทุจริตเกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้หน่วยงานในสังกัดร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้บูรณาการความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นอนาคตของชาติให้มีคุณลักษณะ ๕ ประการของโรงเรียนสุจริต ประกอบด้วย ๑) ทักษะการคิด ๒) มีวินัย ๓) ซื่อสัตย์สุจริต ๔) ความพอเพียง และ ๕) จิตสาธารณะ ซึ่งหากใช้แนวคิดการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม สร้างพื้นที่เชิงนวัตกรรม และส่งเสริมระบบเครดิตสังคมให้กับเยาวชน จะยังเป็นการพัฒนาเยาวชนอย่างเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา จากที่กล่าวมาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ซึ่งจะทำให้นักเรียนรู้สิทธิ การแสดงความคิดเห็น ควบคู่ไปกับหน้าที่ความรับผิดชอบที่เกิดขึ้น จากที่กล่าวมาในเบื้องต้น ส่งผลให้คณะผู้วิจัยมีความสนใจทำวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนใน

โครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เพื่อศึกษาลักษณะของระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต และสร้างแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ให้เป็นพลเมืองที่ดี มีจิตสำนึกในการต่อต้านการทุจริต มีความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ จะส่งผลดีต่อการการพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาลักษณะของระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

๒. เพื่อสร้างแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริตมีขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

๑. ระบบเครดิตทางสังคม (Social Credit System)
๒. พฤติกรรมมนุษย์
๓. การเสริมแรง
๔. พื้นที่เชิงนวัตกรรม
๕. คุณลักษณะของนักเรียนโรงเรียนสุจริต
๖. คุณลักษณะของโรงเรียนสุจริต

๒. ขอบเขตระยะเวลา เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม ๒๕๖๔

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรของการวิจัย เรื่อง แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม เป็นงานวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง New gen morality สะท้อนความดีในวิถีโรงเรียนสุจริต โรงเรียนในสังกัดคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ที่เลือกจากภูมิภาคต่าง ๆ และการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียน ครู คณะกรรมการสถานักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ โรงเรียนที่ใช้เป็นประชากรในการศึกษา ประกอบด้วย

๑. โรงเรียนวัดเขมาภิตาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี
๒. โรงเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๒
๓. โรงเรียนท่าชีวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุราษฎร์ธานี
๔. โรงเรียนบ้านเชียงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุดรธานี
๕. โรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
๖. โรงเรียนบ้านแท่นยวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชัยภูมิ
๗. โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กทม. เขต ๑

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำนวน ๗๘ คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ธีรวุฒิ เอกะกุล (๒๕๕๐ : ๑๑๙) ทั้งนี้ เนื่องจาก โรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เป็นโรงเรียนที่มีผลงานทางด้านการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ปรากฏให้เห็นจากประกาศเกียรติคุณทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่นักเรียนได้รับโรงเรียนวิถีพุทธและผลการประเมินคุณภายในจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ แสดงผลการปฏิบัติงาน ในการปลูกจิตสำนึกทางด้านการอนุรักษ์พลังงานและรักษาสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งเป็นข้อตกลงของคณะกรรมการงานกลุ่มงานวิชาการ การอบรมหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สำหรับผู้บริหาร (สจว. สพฐ. รุ่นที่ ๘) ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนคุณธรรมดีเด่นแต่ละภูมิภาค ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยจึงเลือกโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลวิจัย ประกอบด้วย

๑. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล ดังนี้

๑.๑ นักเรียน จำนวน ๖๐ คน

๑.๒ ครู จำนวน ๙ คน

๑.๓ คณะกรรมการสถานักเรียน จำนวน ๙ คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูล โดยการตอบแบบสอบถาม รวมทั้งสิ้น จำนวน ๗๘ คน

๒. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การสัมภาษณ์ ในการเก็บข้อมูล ดังนี้

๒.๑ นักเรียน จำนวน ๙ คน

๒.๒ ผู้ปกครอง จำนวน ๙ คน

๒.๓ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๙ คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ รวมทั้งสิ้น จำนวน ๒๗ คน

วิธีดำเนินการวิจัย

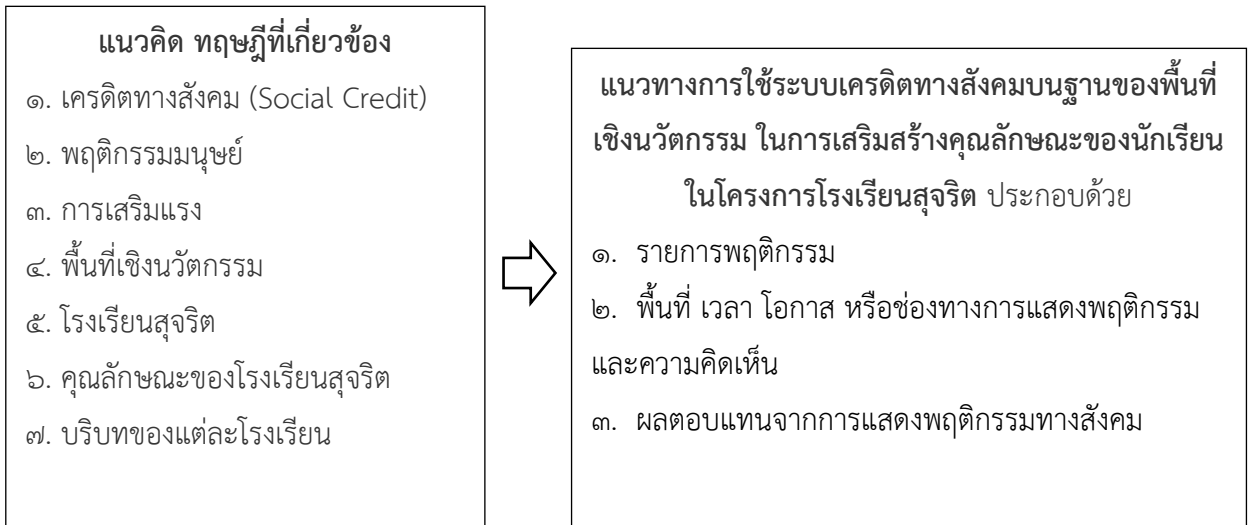
วิธีดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เนื่องจากวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน เป็นการแก้ไขจุดอ่อนและเสริมจุดแข็งของการวิจัย เชิงเดี่ยว (Mono Method Research) เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นต่อผลการวิจัย โดยการใช้วิธีการต่าง ๆ ในการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อเสริมความสมบูรณ์หรือเติมเต็มประเด็นที่แตกต่างของปรากฏการณ์ที่ศึกษาเพื่อค้นหาประเด็นหรือข้อค้นพบที่ผิดปกติ ชัดแย้ง หรือเป็นทัศนะใหม่ เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในอีกระยะหนึ่งของการวิจัย และเพื่อขยายผลการวิจัยให้มีขอบเขตกว้างขวาง ลุ่มลึก มากขึ้น (วัลนิภา ฉลากบาง: ๒๕๖๐)

ข้อจำกัดของการวิจัย

๑. การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษา แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขานพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

๒. สถานการณ์โรคระบาดจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ระหว่างที่ดำเนินการเก็บข้อมูลทำให้ต้องใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างไม่มากนัก ตามแนวปฏิบัติการรักษาระยะห่างทางสังคม รวมทั้งการเดินทางเข้าพื้นที่ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยจากการระบาดวิทยาอย่างเคร่งครัด

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ ๑.๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้แนวทางการใช้เครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม เพื่อการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต
๒. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต
๓. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต
๔. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้แนวทางการสร้างพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของเยาวชน โดยใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม

คำจำกัดความ

รูปแบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม

หมายถึง องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ของรายการพฤติกรรม เกณฑ์การประเมิน และผลตอบแทนจากการแสดงพฤติกรรมทางสังคมในเวลาโอกาส และช่องทางต่าง ๆ ตามบริบทของพื้นที่

เครดิตทางสังคม หมายถึง รายการพฤติกรรม เกณฑ์การประเมิน และผลตอบแทนจากการแสดงพฤติกรรมทางสังคม

พื้นที่เชิงนวัตกรรม หมายถึง สถานที่ บริเวณในการแสดงพฤติกรรมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

เวลาหรือโอกาสในการแสดงพฤติกรรม

หมายถึง ช่วงเวลา หรือโอกาสที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม หรือโครงการ หรือภารกิจต่าง ๆ ภายในเวลาเรียน และภายนอกเวลาเรียน ช่องทางการใช้หรือแสดงพฤติกรรม หมายถึง วิธีการ แนวทางการนำเสนอ หรือแสดงออกถึงพฤติกรรมทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หมายถึง พฤติกรรมอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ประกอบด้วย ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ทักษะการคิด ๒) มีวินัย ๓) ซื่อสัตย์สุจริต ๔) ความพอเพียง และ ๕) จิตสาธารณะ

ทักษะการคิด หมายถึง กระบวนการคิดขั้นสูง การวิเคราะห์ การประเมิน การสรุปลงความเห็น การสังเคราะห์ การประยุกต์ใช้ ความรู้ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

มีวินัย หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีจิตสำนึกในบทบาท หน้าที่ และปฏิบัติตามข้อตกลง ข้อบังคับ กติกา ระเบียบ กฎหมายของครอบครัว โรงเรียน สังคม และยอมรับผลที่เกิดจากการปฏิบัติ เคารพสิทธิของผู้อื่น และเป็นพลเมืองที่ดี

ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง ครอบครัว สังคมโลกและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ

ความพอเพียง หมายถึง การอยู่อย่างพอเพียง ความพอเพียงหรือการปฏิบัติบนทางสายกลาง ความพอประมาณ

จิตสาธารณะ	หมายถึง	การตระหนักรู้ และคำนึงถึงส่วนรวม หรือการคำนึงถึงผู้อื่น มีน้ำใจ ไมตรี การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่การช่วยเหลือเกื้อกูลกันโดยไม่หวัง ผลตอบแทนการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการช่วยเหลือกัน
นักเรียน	หมายถึง	นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖ โรงเรียนชำนาญพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

บทที่ ๒

แนวความคิด ทฤษฎี และเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียน ขำนิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้นำเสนอหลักการ แนวคิด ทฤษฎี กฎกระทรวง ระเบียบ กฎหมาย ตลอดจนข้อบังคับของโรงเรียน และการศึกษา ค้นคว้า การวิจัยต่าง ๆ ดังนี้

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๑. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับระบบเครดิตทางสังคม (Social Credit System)
๒. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษา พฤติกรรมมนุษย์ และการปรับพฤติกรรมมนุษย์เน้น เยาวชน
๓. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมแรง (ทางบวก ทางลบ รูปแบบ วิธีการ)
๔. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับพื้นที่เชิงนวัตกรรม
๕. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับโรงเรียนสุจริต และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๕ ประการใน โครงการโรงเรียนสุจริต
๖. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ
๗. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสถานักเรียน
๘. ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนขำนิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
๙. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คณะผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าแนวทางการพัฒนารูปแบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขำนิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยได้นำเสนอ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี กฎกระทรวง ระเบียบ กฎหมาย ตลอดจนข้อบังคับของโรงเรียน การศึกษา ค้นคว้าการวิจัยต่าง ๆ ดังนี้

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับระบบเครดิตทางสังคม (Social Credit System)

๑. ความเป็นมาของระบบเครดิตสังคม

ระบบเครดิตทางสังคม หรือ The Social Credit System (ปี ๒๕๕๗-๒๕๖๓) ได้ประกาศใช้ครั้งแรกตั้งแต่วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๗ โดยกล่าวถึงธรรมาภิบาล ๔ ส่วน ได้แก่ ๑) ความซื่อสัตย์ ในการบริหารงานของรัฐบาล (Honesty in government affairs) ๒) ความซื่อสัตย์ในการทำธุรกิจ (Commercial integrity) ๓) ความซื่อสัตย์ของสังคม (Societal integrity) และ ๔) ความน่าเชื่อถือของตุลาการ (Judicial credibility) แต่การดำเนินการยังไม่เป็นรูปธรรม โดยในระยะแรกของโครงการได้กำหนดพื้นที่ทดลองกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ๑๒ เมือง ได้แก่ เมืองหังโจว (มณฑลเจ้อเจียง) หานานจิง(เจียงซู) เซี่ยเหมิน (ฝูเจี้ยน) ฉิงตู (เสฉวน) ซูโจว (เซี่ยงไฮ้) ชูเชียน (เจียงซู) อู่โจว (กวางตุ้ง) เวินโจว (เจ้อเจียง) เว่ยไห่ (ซานตง) เหวยฟาง (ซานตง) อี้ฮู (เจ้อเจียง) และหยงเฉิง (ซานตง) เพื่อนำปัญหา อุปสรรคที่พบในพื้นที่ทดลองไปปรับปรุง และส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความมั่นคง และมีประสิทธิภาพ หน่วยงานที่รับผิดชอบ และร่วมกันดูแลข้อมูลหลายองค์การ เช่น National Development and Reform Commission (NDRC), The People's Bank of China, State Administration for Market Regulation (SAIC), State Administration of Taxation และสำนักงานกฎหมาย เป็นต้น มีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีหลายสิ่งในการสร้าง Platform และเชื่อมโยงข้อมูล Big Data เพื่อแบ่งปันข้อมูลเครดิตเป็นการสาธารณะ กระบวนการรายงาน และตรวจสอบข้อมูลเครดิต โดยเมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๐ National Development and Reform Commission (NDRC) ได้ออกแถลงการณ์ว่าจะมีการนำระบบ Social Credit Scores ของประชาชนมาใช้ตามนโยบายของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑

แผนการสร้างระบบเครดิตทางสังคม หรือ 'Social Credit System นั้น Daithí Mac Sithigh and Mathias Siems. (๒๐๑๙ : ๑) กล่าวไว้ว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ รัฐบาลจีนได้ออกร่างแผนการสร้างสิ่งที่เรียกว่า Social Credit System ให้เกิดขึ้นภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ การดำเนินการตามแผนนี้กำลังดำเนินไปอย่างรวดเร็วและสามารถแสดงให้เห็นได้ว่าระบบเครดิตทางสังคมจะเปลี่ยนชีวิตพื้นฐานของพลเมืองจีน จากสามนวัตกรรมหลัก เมื่อนำมาใช้อย่างสมบูรณ์แล้วพลเมืองจีนแต่ละคนจะได้รับคะแนนที่วัดความจริงใจ ความซื่อสัตย์ โดยคะแนนนี้จะป้จจัยสำคัญสำหรับชีวิตของพลเมืองจีน ตัวอย่าง เช่น การได้รับเครดิตในการเช่าแฟลต หรือซื้อตั๋วเครื่องบิน หรือได้รับสิทธิในการเข้าถึงโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยและบริการของรัฐ

โครงการของรัฐบาลจีนตามแนวคิด เรื่อง เครดิตทางสังคม เป็นเพียงส่วนเสริมของระบบการให้คะแนนทางการเงินจากที่อื่น ๆ ในโลก เนื่องจากคะแนน เครดิตทางสังคม ของจีนจะพิจารณา

จากปัจจัย ส่วนบุคคลที่หลากหลาย มีลักษณะคล้ายกัน แต่ไปไกลกว่าระบบต่าง ๆ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มความโดดเด่นของชื่อเสียงที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมแพลตฟอร์มออนไลน์และในเศรษฐกิจการแบ่งปัน นอกจากนี้ความคิดริเริ่มของจีนจะครอบคลุมทั้ง บริษัท และบุคคล ซึ่งมีความแปลกใหม่มากขึ้น และเป็นที่ยกย่องกันมากขึ้น เนื่องจากการให้คะแนนสำหรับอดีตในภาคการเงินและในสาขาต่าง ๆ เช่น ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร มุ่งเน้นที่ระบบการให้คะแนนที่เกี่ยวข้องกับบุคคล

๒. แนวทางดำเนินการเครดิตทางสังคม

ระบบเครดิตสังคม หรือ The Social Credit System ธนาคารแห่งประเทศไทย. (๒๕๖๐ : ออนไลน์) เป็นระบบการให้คะแนนด้านมารยาทและสังคมกับประชาชนในประเทศ โดยรัฐบาลจะมีระบบติดตามสอดส่องพฤติกรรมประชาชนไปทุกหนแห่ง และรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ไว้ในระบบดิจิทัล ได้แก่ พฤติกรรมทางการเงิน เช่น การเสียภาษี การจ่ายค่าเช่าบ้าน ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน พฤติกรรมทางด้านสังคม เช่น การช่วยเหลือสังคมหรือการกุศล ความมีระเบียบวินัย การปฏิบัติตามกฎจราจร และพฤติกรรมในอินเทอร์เน็ต เช่น การซื้อของออนไลน์ การใช้โซเชียลเน็ตเวิร์ค และเป็นผู้ให้คะแนนตามกิจกรรมที่ประชาชนทำในแต่ละวัน โดยประชาชนทุกคนจะมี “บัตรความน่าเชื่อถือ” (Trustworthy card) ซึ่งบันทึกคะแนนเครดิตทางสังคมสะสม Social Credit Score ผู้ที่มีความประพฤติดี เช่น การช่วยเหลืองานการกุศล มีการแยกขยะทุกครั้ง เป็นต้น คะแนนสะสมเพิ่มขึ้นจนถึงระดับที่ได้รับรางวัล เช่น ส่วนลดการใช้บริการขนส่งสาธารณะ การเข้าพักในโรงแรม การใช้อินเทอร์เน็ต ทุนการศึกษา การเข้ารับราชการ เป็นต้น

ในทางตรงข้ามหากประชาชนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ด้านมารยาทสังคมไม่ดี ไม่อยู่ในกรอบระเบียบ หรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เช่น การอาละวาดบนเครื่องบิน การสูบบุหรี่ในที่ห้ามสูบ การหลบเลี่ยงภาษีหรือไม่จ่ายเงินประกันสังคม การทำร้ายบุคลากรทางการแพทย์ คะแนนสะสมที่ได้รับจะลดลงต่ำซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการสาธารณะ การรับสิทธิสวัสดิการ การรักษาพยาบาล การใช้บริการรถไฟความเร็วสูง และเครื่องบิน การขอวีซ่าในการเดินทางไปต่างประเทศ การขอสินเชื่อ และการทำธุรกรรมทางการเงินอื่น และการพิจารณาการคัดเลือกเข้าทำงาน เป็นต้น

ประเด็นสำคัญของระบบนี้ คือ รัฐบาลมุ่งเป้าที่จะประเมินระดับความน่าไว้วางใจทางสังคมจากปัจจัยด้านต่าง ๆ ตั้งแต่สินค้าที่ประชาชนซื้อ ไปจนถึงพฤติกรรมทางสังคมหรือแม้แต่ทางการเมือง หากประชาชนละเมิดความไว้วางใจ เช่น การสูบบุหรี่ในพื้นที่ต้องห้าม หรือชำระภาษีล่าช้า บุคคลเหล่านี้จะถูกตัดคะแนน ในทางกลับกัน ประชาชนจะได้คะแนนเพิ่ม หากทำความดี เช่น การทำงานเพื่อการกุศลในทางปฏิบัติ ระบบคะแนนนี้จะอยู่ในรูปของบัญชีดำ สำหรับผู้มีคะแนนเป็นลบ และบัญชีแดง สำหรับผู้มีคะแนนเป็นบวก ระบบนี้เริ่มใช้ในเมืองหรงเฉิง มณฑลชานตง ทางภาคตะวันออกของจีนแล้ว โดยประชาชนจะได้รับคะแนน ๑,๐๐๐ คะแนน ซึ่งสามารถเพิ่มหรือลดได้ตาม

กิจกรรมที่ทำ เช่น จะถูกตัดคะแนนหากได้ใบสั่งเพราะทำผิดกฎจราจร หรือจะได้คะแนนเพิ่มหากให้ความช่วยเหลือครอบครัวที่ด้อยโอกาส

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษา พฤติกรรมมนุษย์ และการปรับพฤติกรรมมนุษย์

๑. ความหมายของพฤติกรรมมนุษย์ (Human Behavior)

Lahey (Lahey, ๒๐๐๑: ๕). กล่าวว่า พฤติกรรมมนุษย์ หมายถึง การกระทำ หรือ การปฏิบัติที่สามารถมองเห็น หรือสังเกตได้ของบุคคล

Wade and Taris (Wade and Taris, ๑๙๙๙: ๒๔๕) กล่าวว่า พฤติกรรมมนุษย์ หมายถึง การกระทำที่สามารถสังเกตได้ การปฏิบัติของบุคคลเพื่อปรับให้เข้ากับบริบท หรือสิ่งแวดล้อมที่สามารถสังเกตได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย กศ.บ.ป.รุ่น ๒๒, ๑๔ ก.ค. ๒๕๕๐. กล่าวว่า พฤติกรรมมนุษย์ หมายถึง การกระทำของบุคคลในทุกลักษณะ ทั้งโดยธรรมชาติ และกระทำโดยการจงใจ ซึ่งอาจรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวและอาจใช้ประสาทสัมผัสธรรมดาหรือใช้เครื่องมือช่วยสังเกต

อำนาจ บัวศิริ (๒๕๕๙) กล่าวว่า พฤติกรรมมนุษย์ หมายถึง กิริยา อากาการที่แสดงออก หรือกิริยาโต้ตอบ เมื่อเผชิญกับสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่แสดงออก สามารถสังเกตได้ด้วยตา เช่น การเคลื่อนไหว การเดิน การพูด การเขียน หรือไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตา ต้องใช้เครื่องมือวัด เช่น หัวใจเต้น ซึ่งสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบตัว อาจเป็นสิ่งเร้าภายใน (Internal Stimulus) เช่น ความหิว ความกระหาย ความอยากรู้ หรือสิ่งเร้าภายนอก (External Stimulus) เป็นสิ่งกระตุ้นที่สามารถรับได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง ๕ คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า พฤติกรรมมนุษย์ คือ กิริยา อากาการที่แสดงออกจากการรับรู้ของประสาทสัมผัส โดยการถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายใน หรือภายนอก ซึ่งอาจมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า หรือใช้ประสาทสัมผัสวัดความรู้สึก

๒. ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์

ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ (Human Behavior) จำแนกได้ ๒ ประการ ได้แก่

๒.๑ พฤติกรรมเปิดเผยหรือพฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาให้ผู้อื่นสามารถมองเห็นได้ สังเกตได้ เช่น การเดิน การหัวเราะ และการพูด เป็นต้น

๒.๒. พฤติกรรมปกปิดหรือพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก แต่ผู้อื่นไม่สามารถมองเห็นได้ หรือสังเกตได้โดยตรง จนกว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้บอกหรือแสดงบางอย่าง เพื่อให้ผู้อื่นรับรู้ได้ เช่น ความคิด อารมณ์ และการรับรู้ เป็นต้น

๓. ประเภทของพฤติกรรมมนุษย์ นักจิตวิทยาแบ่งพฤติกรรมมนุษย์ออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๓.๑ พฤติกรรมที่มีมาแต่กำเนิด ซึ่งเกิดขึ้นโดยไม่มีการเรียนรู้มาก่อน ได้แก่ ปฏิกริยาสะท้อนกลับ (Reflect action) เช่นการกระพริบตา และสัญชาตญาณ (Instinct) เช่น ความกลัว และการเอาตัวรอด เป็นต้น

๓.๒ พฤติกรรมที่เกิดจากอิทธิพลของกลุ่ม ได้แก่ พฤติกรรมที่เกิดจากการที่บุคคลติดต่อกับสังคมและมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งจำแนกได้ ๔ ลักษณะ ดังนี้

๓.๒.๑ การปรับเปลี่ยนด้านสรีระร่างกาย เช่น การปรับปรุงบุคลิกภาพ การแต่งกาย และการพูด เป็นต้น

๓.๒.๒ การปรับเปลี่ยนด้านอารมณ์ และความรู้สึกนึกคิด ให้มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นปรับอารมณ์ความรู้สึก ให้สอดคล้องกับบุคคลอื่น และรู้จักยอมรับผิด เป็นต้น

๓.๒.๓ การปรับเปลี่ยนด้านสติปัญญา เช่น การศึกษาค้นคว้า เพื่อให้มีความรู้ที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์ การมีความคิดเห็นคล้ายตามความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ เป็นต้น

๓.๒.๔ การปรับเปลี่ยนอุดมคติ หมายถึง ความสามารถปรับเปลี่ยนหลักการแนวทางเพื่อให้เข้ากับสังคมส่วนใหญ่ได้ โดยพิจารณาตามความจำเป็น และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เป็นประโยชน์ สวัสดิการของตนเอง และของกลุ่ม เป็นต้น

๔. การศึกษาเกี่ยวกับการเกิดพฤติกรรมมนุษย์ มนุษย์ได้พยายามศึกษาการเกิดพฤติกรรม เพื่อประโยชน์ในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้ด้วยดี และมีความสุข จึงทำให้เกิดความเชื่อหลักการ และทฤษฎีต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย จากบรรดาผู้รู้ และนักการศึกษาทั้งหลายที่พยายามหาหลักเกณฑ์มาอธิบายพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งสามารถรวบรวมทัศนะต่าง ๆ เป็นหมวดหมู่ได้ ๓ ประเภท ได้แก่ ๑) พฤติกรรมที่เกิดจากแรงผลักดันภายในตัวของมนุษย์ ๒) พฤติกรรมที่เกิดจากแรงผลักดันของสิ่งแวดล้อม ๓) พฤติกรรมที่เกิดจากทั้งแรงผลักดันภายในตัวมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากแรงผลักดันภายในตัวมนุษย์ แรงผลักดันที่ทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ตามความต้องการ ซึ่งจำแนกความต้องการเป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ ความต้องการทางร่างกาย และความต้องการทางจิตใจ ความต้องการด้านร่างกาย เป็นแรงผลักดันที่อยู่ในระดับพื้นฐาน แต่มีพลังอำนาจสูงสุด เพราะเป็นแรงผลักดันที่จะทำให้ชีวิตอยู่รอด มนุษย์จะต่อสู้ดิ้นรนทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่จะมาบำบัดความต้องการทางร่างกาย ทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นทางที่ดีที่ถูกต้อง หรือทางที่ไม่ถูกต้องก็ได้

Sigmund Freud นักจิตวิทยาชาวออสเตรีย วิเคราะห์จิตมนุษย์ออกเป็นองค์ประกอบ ๓ ส่วนคือ อิด (Id) อีโก้ (Ego) และซูปเปอร์อีโก้ (Super Ego) ทั้งสามนี้ประกอบเป็นโครงสร้างทางจิต กล่าวคือ อิด เป็นสัญชาตญาณในตัวมนุษย์ จะอยู่ในรูปของพลังงานที่คอยผลักดันให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ พลังงานนี้มีสองส่วน คือ ส่วนหนึ่งจะผลักดันให้มีชีวิตอยู่รอด เรียกว่า สัญญาณชีวิต และอีกส่วนหนึ่งจะผลักดันให้ชีวิตดับ เรียกว่า สัญญาณความตาย อิด เป็นส่วนของจิตที่คนเราไม่รู้สึกรู้เห็น เป็นจิตใต้สำนึก แรงผลักดันนี้ จึงมีอยู่โดยที่คนเราไม่รู้สึกรู้เห็น เป็นแรงผลักดันไร้สำนึก อิดจะผลักดันให้จิตอีกส่วนหนึ่งซึ่งเป็นส่วนใหญ่และส่วนที่รู้ตัว ที่เรียกว่า อีโก้ กระทำในสิ่งต่าง ๆ ตามที่อิดต้องการ ทั้งส่วนที่เป็นสัญญาณชีวิต และส่วนที่เป็นสัญญาณความตาย จึงเป็นตัวตอบสนองความต้องการของอิด ส่วนของจิตที่ทำหน้าที่ควบคุมสัญชาตญาณเหล่านี้ คือ ซูปเปอร์อีโก้ หรือมโนธรรมที่มีอยู่ในจิตของแต่ละบุคคล เป็นความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นผลเกิดจากการอบรมสั่งสอนของสังคม ทำให้อิดและอีโก้มีพฤติกรรมอยู่ทางที่ถูกที่ควรเป็นที่ยอมรับของสังคม แรงผลักดันของอิดจะทำให้เกิดความตึงเครียด อีโก้จะต้องพยายามตอบสนองความต้องการของอิดเพื่อลดความเครียด แต่ความต้องการของอิดบางอย่าง อีโก้ก็ไม่สามารถทำตามเพราะไปขัดกับมโนธรรมในซูปเปอร์อีโก้ จึงทำให้เกิดความตึงเครียด และความวิตกกังวลใจเกิดขึ้น ความวิตกกังวลเป็นแรงผลักดันพฤติกรรมอีกแรงหนึ่ง เพื่อปกป้องตนเอง ความวิตกกังวล อีโก้จึงต้องพัฒนาพฤติกรรมป้องกันที่เรียกว่า “กลไกป้องกัน” ซึ่งเป็นไปโดยไม่รู้สึกรู้เห็น

Skinner นักจิตวิทยาพฤติกรรมนิยม เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำแนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมมนุษย์ถูกควบคุมโดยเงื่อนไขแห่งการเสริมแรง และเงื่อนไขแห่งการลงโทษ และด้วยเหตุนี้เองมนุษย์จึงไม่มีเสรีภาพแต่ประการใด ผลการกระทำของมนุษย์มี ๒ ประการ ได้แก่ ผลการกระทำที่ทำให้พอใจ ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นแรงเสริมให้แก่การกระทำนี้มีต่อไป (เงื่อนไขแห่งการเสริมแรง) และผลการกระทำที่ทำให้ไม่พอใจ ซึ่งจะเป็นตัวการที่ทำให้คนเราหยุดพฤติกรรมหรือการกระทำอันจะนำมาซึ่งผลการกระทำในอนาคต (เงื่อนไขแห่งการลงโทษ) พฤติกรรมที่ส่งผลให้เกิดความพอใจ เช่น พฤติกรรมที่ทำแล้วได้รับคำชมเชย ได้ตำแหน่ง ได้เงิน ได้รับการยกย่อง ฯลฯ ก็จะมีโอกาสสูงมากที่จะเกิดขึ้นอีกในอนาคต ในขณะที่พฤติกรรมที่ส่งผลให้เกิดความไม่พอใจ เช่น ทำแล้วถูกตำหนิ เสียตำแหน่ง เสียเงิน ถูกทำร้าย ถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม ฯลฯ ก็จะหยุดไป ดังนั้น พฤติกรรมของคนเราจึงถูกควบคุมโดยเงื่อนไขของผลการกระทำทั้งสองประการ

๕. พฤติกรรมมนุษย์ตามแนวจิตวิทยา

นักจิตวิทยา เชื่อว่า พฤติกรรมมนุษย์ส่วนใหญ่จะประพฤติปฏิบัติตามแบบแผนของกฎระเบียบหรือวิธีการ ที่มีอยู่ในสังคม รวมทั้งวัฒนธรรมที่มีอยู่ในสังคมนั้นๆ ซึ่งมนุษย์ย่อมเข้าใจในสถานภาพ และบทบาทตามที่กลุ่มสังคมคาดหวัง ดังนั้น พฤติกรรมมนุษย์เกิดขึ้นได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น

การติดต่อสื่อสาร (Communication) การขัดแย้ง (Conflict) การแข่งขัน (Competition) การประนีประนอมผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกัน (Accomodation) การผสมผสานกลมกลืนเข้าหากัน (Assimilation) และการร่วมมือสนับสนุนซึ่งกันและกัน (Co-operation)

๖. พฤติกรรมมนุษย์ตามแนวนักสังคมวิทยา

นักสังคมวิทยา เชื่อว่า พฤติกรรมมนุษย์ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม หรือสภาวะภายนอกทั้งปวง (Eternal conditions) ที่อยู่รอบตัวของมนุษย์ ทั้งสิ่งที่มีรูปร่างและไม่มีรูปร่างตลอดจนพลังงานรวมทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อากาศ แสงแดด ความร้อน ความเย็น แร่ธาตุ กระแสไฟฟ้า เครื่องมือสื่อสาร เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ถือว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลเหนือมนุษย์ที่จะอำนาจประโยชน์ให้เกิดผลดี และผลร้าย โดยที่มนุษย์ไม่มีทางเลือกหนี ซึ่งอาจจะแบ่งประเภทของสิ่งแวดล้อม ออกเป็น ๓ ประการ ได้แก่ ๑) สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ๒) สิ่งแวดล้อมทางสังคม และ ๓) สิ่งแวดล้อมทางครอบครัว

อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้มนุษย์มีพฤติกรรมที่จะหาทางต่อสู้และเอาชนะ ทำให้เกิดวัฒนธรรมรูปแบบต่าง ๆ ขึ้น เช่น การคิดประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ การเพาะปลูก การสร้างถนนหนทาง การสร้างเครื่องมือสื่อสาร เป็นต้น

๗. พฤติกรรมมนุษย์ทางวิทยาศาสตร์

การใช้หลักวิทยาศาสตร์ในการวิเคราะห์พฤติกรรมมนุษย์ กล่าวคือ ความสมบูรณ์หรือความปกติของสมอง จะมีส่วนสำคัญต่อพฤติกรรมมนุษย์ในด้านความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนด้านจิตใจ หากสมองผิดปกติย่อมมีผลให้พฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปด้วยการผิดปกติของสมอง เนื่องจากหลายโรค เช่น ไข้มาเลเรียขึ้นสมอง สมองได้รับความกระทบกระเทือน หรือเนื้องอกในสมอง นอกจากนี้ความพิการทางร่างกาย หรือเจ็บป่วยเรื้อรัง โรคจิตและ โรคประสาท ยังส่งผลต่อพฤติกรรมมนุษย์ได้เช่นกัน

๘. ลักษณะความแตกต่างของพฤติกรรมมนุษย์ ลักษณะความแตกต่างดังกล่าว เช่น ความแตกต่างทางอารมณ์ (Emotion) ความแตกต่างทางความถนัด (Aptitude) ความแตกต่างของความประพฤติ (Behaviour) ความแตกต่างของความสามารถ (Ability) ความแตกต่างของทัศนคติ (Attitude) ความแตกต่างของความต้องการ (Needs) ความแตกต่างของรสนิยม (Tastes) ความแตกต่างทางสังคม (Social) และความแตกต่างของลักษณะนิสัย (Habit) ความแตกต่างเหล่านี้ทำให้บุคคลมีลักษณะเฉพาะของตนเอง ซึ่งเรียกว่า ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual differences) นักจิตวิทยา ยอมรับว่า ทุกคนย่อมมีความแตกต่างกัน แม้แต่ฝาแฝดก็ไม่เหมือนกัน สิ่งสำคัญที่ทำให้บุคคลแตกต่างกัน คือ พันธุกรรม และสิ่งแวดล้อม

จากที่กล่าวมา การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ ที่เรียกว่า พฤติกรรม (Behaviour) ในความหมายทางจิตวิทยาสังคม หมายถึง พฤติกรรมภายใน (Convert behaviour) และ พฤติกรรมภายนอก (Onvert behaviour) ดังที่กล่าวมาแล้ว สิ่งที่เป็นตัวกระตุ้นให้มนุษย์กระทำ พฤติกรรมต่าง ๆ หรือแม้แต่ตัวมนุษย์เอง ก็เป็นตัวกระตุ้นทางสังคมได้ทั้งสิ้น การศึกษาพฤติกรรมของ มนุษย์ นักจิตวิทยาสังคม มองสังคมมนุษย์ทั่วไปประกอบขึ้นด้วยตัวบุคคล จึงใช้ตัวบุคคลเป็นหน่วย วิเคราะห์หลักในการศึกษาถึงลักษณะพฤติกรรมของบุคคลในรูปของกลุ่ม

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การศึกษาทางจิตวิทยาสังคม คือ ตัวบุคคลและภาวะจิตที่นำเข้ามา ในสถานการณ์ที่จะเกิดมีพฤติกรรมขึ้น และอิทธิพลจากกระบวนการทางสังคม ซึ่งมาจากสิ่งแวดล้อม ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสังคมของบุคคล

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมแรง

มีรายละเอียด ดังนี้

๑. ทฤษฎีการเสริมแรง

การบริหารงานให้เกิดผลสำเร็จตามความคาดหวังขององค์กร ผู้บริหารต้องมีความรู้ ความสามารถตามแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องการเสริมแรงต่าง ๆ ดังนี้

Donglas Mc Gregor เชื่อว่า กลุ่มคนตามทฤษฎี X และกลุ่มคนตามทฤษฎี Y และ ในการบริหารคนทั้ง ๒ ประเภท จำเป็นต้องใช้วิธีการบริหารที่แตกต่างกัน ซึ่งลักษณะของบุคคลตาม ทฤษฎี X (Theory X) คือ คนประเภทเกียจคร้าน ไม่ชอบทำงานพยายามหลีกเลี่ยงงานเมื่อมีโอกาส แต่ ในขณะเดียวกันก็สนใจประโยชน์ส่วนตัวไปด้วย ในการบริหารจึงควรใช้มาตรการบังคับ มีระเบียบ กฎเกณฑ์คอยกำกับ มีการควบคุมการทำงานอย่างใกล้ชิด และมีการลงโทษเป็นหลัก โดยจุดสำคัญ คือ การจูงใจ ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการของคนด้วยความต้องการขั้นพื้นฐานเท่านั้น ส่วนลักษณะ บุคคลตามทฤษฎี Y (Theory Y) คือ คนประเภทขยัน ควรมีการจัดสภาพแวดล้อม และกำหนดหน้าที่ การงานที่เหมาะสม ทำทลายความสามารถ สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเชิงบวก และควรเปิดโอกาส ให้มีส่วนร่วมในการบริหารงาน การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่มีการแข่งขัน ผู้บริหารต้องช่วย กระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานได้สอดคล้องกับองค์กร และมีผลงานที่มากขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะเวลา อันสั้น ทั้งนี้ผู้บริหารควรพัฒนาคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงานเป็นสำคัญ หากผู้ปฏิบัติงานมีลักษณะ X มากกว่าลักษณะ Y ผู้บริหารจำเป็นต้องควบคุมอย่างใกล้ชิด (Close Control) แต่หากผู้ปฏิบัติงานมี ลักษณะ Y มากกว่าลักษณะ X ผู้บริหารควรต้องให้อิสระในการควบคุมตนเอง และมีส่วนร่วมในการ ทำงาน (Participation)

Barnard (๑๙๖๒: ๙๒ - ๑๐๒) พบว่าคุณสมบัติที่ดีของผู้นำ ต้องเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสถานการณ์ได้ มีความสามารถในการจูงใจ มีการตัดสินใจ มีความรับผิดชอบ ฉลาด มีไหวพริบสามารถแก้ไขเหตุการณ์ได้ เนื่องจากสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมไม่เหมือนกัน ผู้นำที่ดีจะต้องศึกษาสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ดีและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์

B.F. Skinner (อ้างถึงใน Raymond G. Miltenberger, ๒๐๐๒: ๗๙) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันผู้คิดทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning Theory) มีแนวคิดพื้นฐานว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์อยู่ภายใต้อิทธิพลของเงื่อนไขการเสริมแรงและการลงโทษ ซึ่งการเสริมแรงมี ๒ ประเภท ได้แก่ การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) และการเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) แต่หลายคนมักจะสับสนระหว่างการเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) และการลงโทษ (Punishment) ทั้งที่ความจริงแล้ว ๒ สิ่งนี้ไม่เหมือนกัน การเสริมแรงทางลบ จะเป็นการเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมที่ต้องการ โดยบุคคลสามารถหลีกเลี่ยงผลการกระทำทางลบได้เมื่อมีพฤติกรรมเป็นที่ต้องการ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ พฤติกรรมป้องกันหรือหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่พอใจ หรือการลงโทษ ส่วนการลงโทษจะเป็นการลดความถี่ของพฤติกรรมที่ไม่ต้องการ หรือทำให้พฤติกรรมอ่อนลงโดยการให้สิ่งที่ไม่พอใจโดยตรง เช่น พนักงานที่มาร่วมประชุมสายถูกหัวหน้าตำหนิ ซึ่งเป็นการเสริมแรงลบที่เป็นเพียงการคาดโทษ หรือขูให้กลัวแต่ไม่มีการลงโทษจริงๆ

David J. Cherrington (๑๙๙๔: ๔๐ - ๔๑) ได้ศึกษาหลักการเสริมแรงและสรุปไว้ในหนังสือพฤติกรรมองค์การ (Organizational Behavior) ซึ่งแบ่งการเสริมแรงเป็น ๕ ประการ ดังนี้

๑. การเสริมแรงแบบบวก (Positive Reinforcement Contingencies) เป็นการให้การเสริมแรงบวก ตามที่บุคคลต้องการ หลังจากที่พฤติกรรมที่ถูกต้องการที่กำหนดไว้ เช่น เราศึกษาเล่าเรียนตอนท้าย คือ เกิดการเรียนรู้หรือได้คะแนนดี เราทำงานก็หวังผลที่จะได้เงินมาเลี้ยงชีพ ล้วนเป็นประสบการณ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ทั้งสิ้น ผลของการกระทำนั้นก่อให้เกิดการเสริมแรงแบบบวกในองค์การ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ของการกระทำที่ส่งผลให้องค์การมีประสิทธิภาพในการดำเนินการมากขึ้น เช่น การเพิ่มผลผลิต สินค้าและบริการที่มีคุณภาพดี การบรรลุเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้ เป็นต้น ดังนั้น การเสริมแรงของหัวหน้าที่ให้การยกย่อง ชมเชยหรือการยอมรับ จากเพื่อนร่วมงานจึงเป็นการเสริมแรงที่ให้ผลมากเพราะคำชม หรือการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับตำแหน่งความรับผิดชอบของงานที่ทำ

๒. การเสริมแรงแบบหลีกเลี่ยง (Negative Reinforcement Contingencies or Escape Contingencies) หมายถึง สถานการณ์ หรือสิ่งเร้าที่บุคคลไม่พอใจจะแสดงพฤติกรรมในการพยายามหาทางขจัดสิ่งเร้านั้นให้หมดไป การเสริมแรงลบแบบหลีกเลี่ยงจึงเป็นการตอบสนองเพื่อเอาการ

เสริมแรงลบออกไปจากสถานการณ์ การเสริมแรงลบมีแนวโน้มที่จะเพิ่มพฤติกรรมการตอบสนอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือกฎเกณฑ์เท่านั้น แต่มิได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมถาวรหรือเกิดประสิทธิผลมากขึ้น

๓. การเสริมแรงแบบหลีกเลี่ยง (Negative Reinforcement Contingencies or Avoidance Contingencies) เป็นการตอบสนองเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดผลที่ไม่พอใจ ตัวอย่างการหลีกเลี่ยงกับพฤติกรรมของคน ได้แก่ การอ่านหนังสือดีเพื่อสอบผ่าน การจ่ายค่าโทรศัพท์ เพื่อมิให้ถูกตัดสาย เป็นต้น

๔. การระงับการเสริมแรง (Extinction) หมายถึง ไม่มีการเสริมแรง ไม่ว่าจะการเสริมแรงทางบวกหรือทางลบ มีลักษณะเหมือนการเพิกเฉย (Ignore) ต่อพฤติกรรมที่แสดงออก ซึ่งผลที่ตามมาจากการไม่เสริมแรงนี้จะทำให้พฤติกรรมที่แสดงออกหดหายไปในที่สุด ตัวอย่างการระงับการเสริมแรง ได้แก่ หัวหน้าไม่ไต่ถามและพยายามไม่พูดกับพนักงานที่ทำรายงานไม่เสร็จตามกำหนด แต่ขณะเดียวกัน ก็ทักทายพูดจากับลูกน้องคนอื่น ๆ ทำให้พนักงานคนนั้นต้องสำรวจตัวเอง และพบว่าการทำรายงานไม่เสร็จตามเวลา เป็นสิ่งที่ทำให้หัวหน้ามีพฤติกรรมเพิกเฉย และทำให้เห็นว่าควรปรับปรุงตนเองและทำรายงานให้เสร็จตรงเวลา ซึ่งสิ่งที่หัวหน้าทำเป็นการไม่ส่งเสริมให้พนักงานที่มีพฤติกรรมไม่ดี ทำงานไม่เสร็จตรงเวลา เป็นต้น

๕. การลงโทษ (Punishment contingencies) การทำโทษหรือการให้สิ่งเร้าที่ไม่พึงพอใจหลังจากที่พฤติกรรมการตอบสนองได้เกิดขึ้น เนื่องจากบางครั้งพฤติกรรมของพนักงานเกินกว่าที่องค์กรจะรับได้ เช่น การทำผิดกฎระเบียบขององค์กรหรือผิดกฎหมาย ซึ่งการลงโทษนี้มีหลายระดับ เช่น ว่ากล่าวตักเตือน การลดเงินเดือน การสั่งพักงานชั่วคราว การลดขั้นหรือตำแหน่ง เป็นต้น การไล่ออก ในบางครั้งการลงโทษจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การต่อต้าน การตอบโต้การสูญเสียความมั่นใจ ทำให้ผู้บริหารที่จะใช้การลงโทษนั้น ต้องคิดให้รอบคอบก่อนลงโทษ หรือใช้เมื่อจำเป็นเท่านั้น

การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการเสริมแรงทางลบ ไว้ดังนี้ Skinner (๑๙๕๓ อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, ๒๕๕๐: ๓๔) ได้ให้ความหมายของการเสริมแรงทางลบ ไว้ว่า การทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น อันเป็นผลมาจากการแสดงพฤติกรรมดังกล่าวนั้น สามารถถอดถอนจากสิ่งเร้าที่ไม่พึงพอใจ (Aversive Stimuli) ออกไปได้ สิ่งเร้าที่ไม่พึงพอใจจะเป็นตัวเสริมแรงทางลบได้ก็ต่อเมื่อเกิดพฤติกรรมแสดงออกเพื่อถอดถอนสิ่งเร้าที่ไม่พึงพอใจนั้นเพิ่มขึ้น ดังนั้น สิ่งที่ไม่พอใจที่ไม่พึงปรารถนา หรือสิ่งที่รบกวนบุคคลต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องเป็นตัวเสริมแรงทางลบเสมอไป นอกเสียจากว่าจะทำให้พฤติกรรมที่แสดงออกสามารถถอดถอนสิ่งเร้าที่ พึงพอใจได้มีความถี่เพิ่มขึ้น

Angelo Kinicki and Brian K. Willaim (๒๐๐๘) ได้กล่าวว่า การเสริมแรงทางลบ คือ การหลีกเลี่ยงความไม่สบายใจ เพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่ต้องการ เช่น หัวหน้าฝ่ายขายคนหนึ่งที่ถูกจิกกับพนักงานตลอดเวลา แต่ถ้าหากพนักงานขายของได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ หัวหน้างานหยุดบ่นจุกจิก ถึงแม้ว่าพนักงานไม่ได้รางวัลใด ๆ จากการขาย แต่การหยุดบ่นจุกจิกมีผลทำให้พวกเขา พอใจและพยายามขายของให้ดีขึ้นต่อไป เพื่อหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่ดีของหัวหน้า และเทพ สงวนกิตติพันธ์ (๒๕๕๑: ๙) กล่าวว่า การเสริมแรงทางลบ การให้สิ่งเร้า คือ สถานการณ์ที่บุคคลไม่พึงพอใจบุคคลจะพยายามหลบเลี่ยง หรือหลีกเลี่ยงโดยการทำพฤติกรรมบางอย่าง และถ้าพฤติกรรมนั้นทำให้เขาหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาได้ พฤติกรรมนั้นก็มีโอกาสเกิดขึ้นได้อีก ถ้าเขาได้รับสิ่งเร้า หรือในสถานการณ์อย่างเดียวกันอีก หลักการเสริมแรงทางลบ คือ การให้สิ่งเร้าที่ไม่พึงพอใจตลอดเวลา เพื่อให้บุคคลหลีกเลี่ยงจากสิ่งเร้าที่ไม่พึงพอใจนั้นโดยทำพฤติกรรมตามที่คาดหวังไว้

จากการให้ความหมายของนักวิชาการข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) หมายถึง วิธีการที่นำมากระตุ้นให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากพฤติกรรมเดิมเป็นพฤติกรรมที่ดีขึ้น โดยการกำหนดกฎ ข้อห้ามสิ่งใดควรทำ หรือไม่ควรทำอย่างชัดเจน เพื่อให้บุคคลมีแนวทางการเรียนรู้ และแสดงพฤติกรรมที่หลีกเลี่ยงจากวิธีการกระตุ้น ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมายดีขึ้น การเสริมแรงดังกล่าวจำแนกได้เป็น ๒ แนวทาง ดังนี้

๑. การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานด้วยการเสริมแรงทางลบ การทำงานให้บรรลุเป้าหมายนั้นการจูงใจเป็นสิ่งสำคัญมาก แต่ในบางกรณีการให้รางวัลสร้างพฤติกรรมในทางบวกอาจจะไม่ประสบความสำเร็จเสมอไป บางครั้งการเสริมแรงทางลบและการลงโทษอาจเหมาะสมมากกว่า ทั้งนี้เพื่อที่จะรักษาระเบียบวินัยภายในองค์กร และเป็นการห้ามปรามหรือขู่ว่าจะลงโทษ หากมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม แต่การปรับใช้วิธีลงโทษต้องทำอย่างระมัดระวัง อาจส่งผลในทางลบอื่น ๆ ตามมา บางครั้งการใช้กลยุทธ์แบบผสมผสานระหว่างการลงโทษ และการเสริมแรงทางบวกเป็นวิธีที่เหมาะสมกว่า ในขณะที่บุคคลจะเลิกพฤติกรรม เนื่องจากไม่พึงปรารถนาก็จะเกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนาเข้ามาแทนที่ด้วย ซึ่ง อภิวุฒิ พิมลแสงสุริยา (๒๕๕๗) ได้นำเสนอวิธีการจัดการลูกน้องให้มีความรับผิดชอบมากขึ้น โดยมีกรณีตัวอย่าง ดังนี้

กรณีที่ ๑ ลูกน้องขาดความรู้ หรือมีความสามารถไม่ถึงที่จะทำงาน ทุกครั้งที่มอบงานให้ไม่กล้าบอก ทำให้งานไม่เสร็จตามเวลา ซึ่งอาจเป็นไปได้ ทั้งกรณีที่ขาดความรู้ ความสามารถในงานที่มอบหมายครั้งนี้ หรือขาดความรู้ ความสามารถในงานที่มอบหมาย จึงทำให้หมดเวลาไปกับงานนั้น จนมีผลกระทบต่องานนี้ แนวทางการแก้ไข คือ อธิบายรายละเอียดของงานให้ชัดเจนหลังจากสั่งงานและต้องสอบถามเพื่อทวนความเข้าใจ และให้ลูกน้องบอกคร่าวๆ ถึงวิธีการที่จะไปดำเนินการต่อนอกจากนั้น อาจแบ่งงานออกเป็นชิ้นเล็ก ๆ ให้ทยอยทำเป็นส่วนๆ แล้วเอามาส่งเป็นช่วง ๆ ไม่ปล่อยให้

ทำงานเสร็จทั้งหมด หากจำเป็นอาจยอมลงทุนเวลา สอนวิธีการทำงานก่อนที่จะส่งมอบงาน

กรณีที่ ๒ ลูกน้องชี้แจงเพราะหมดความสนใจในงานที่ทำ อาจรู้สึกว่างานน่าเบื่อ หรือซ้ำซาก เป็นงานที่ไม่ชอบไม่ถนัด ไม่ค่อยอยากทำหรือกำลังมีความสนใจเรื่องอื่น จึงละเลยงานที่มอบหมายให้แนวทางแก้ไข คือ พยายามค้นหาสาเหตุที่แท้จริงว่าเป็นเพราะเหตุใด จึงทำให้หมดความสนใจ โดยอาจจะสอบถามจากเจ้าตัวโดยตรง สอบถามจากเพื่อนๆ รอบข้าง หรือลองสังเกตพฤติกรรมบางอย่างด้วยตนเอง จากนั้นดูว่าจะทำอะไรได้บ้าง ปัญหานี้เพื่อแก้ไขหรือทุเลา เช่น พยายามโยกย้ายงานได้หรือไม่ หรืออาจมอบหมายงานอื่นที่สนใจให้ทำ โดยมีข้อแม้ว่าต้องทำงานเดิมให้เสร็จด้วย หรือให้แรงจูงใจบางอย่าง หากทำงานเสร็จตรงเวลาทุกครั้งจะพาไปเที่ยว เป็นต้น

กรณีที่ ๓ ลูกน้องไม่เห็นด้วยกับงานที่สั่งให้ทำ หรือต้องการแสดงออกว่าไม่เห็นด้วย โดยการไม่ใส่ใจที่จะทำให้เสร็จตามเวลา และคิดว่าหัวหน้าคงไม่กล้าทำอะไรรุนแรง หรืออาจเชื่อมั่นว่าตนเองมีคนหนุนหลังดีกว่าหัวหน้าจึงไม่กลัว กรณีอย่างนี้ดูเหมือนเป็นการประลองกำลังระหว่างหัวหน้ากับลูกน้องโดยลูกน้องอาจคิดว่าหัวหน้าไม่มีอำนาจ และที่หัวหน้าใหญ่สำคัญ สนับสนุนลูกน้องมากกว่าหัวหน้าแนวทางการแก้ไข คือ หัวหน้าควรหาโอกาสพูดคุยกับหัวหน้าใหญ่ เพื่อตกลงแนวทางในการบริหารจัดการพนักงานคนนี้ให้ชัดเจนและเข้าใจตรงกัน หัวหน้าต้องแน่ใจว่าหัวหน้าใหญ่รับทราบเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและสนับสนุนในสิ่งที่ตัดสินใจ นอกจากนี้หากพนักงานข้ามไปคุยกับหัวหน้าใหญ่โดยตรงหัวหน้าต้องพูดเหมือนกับที่หัวหน้าพูด ทั้งนี้เพื่อให้ลูกน้องเห็นว่าไม่ว่าคุยกับหัวหน้าหรือคุยกับหัวหน้าใหญ่ ก็จะได้คำตอบเหมือนกัน

กรณีที่ ๔ ลูกน้องต้องการแสดงออกถึงความท้าทาย ไม่เคารพและไม่เกรงกลัวหัวหน้า แนวทางแก้ไข คือ ขอแนะนำให้หาแนวร่วมและแรงสนับสนุนก่อนที่เหตุการณ์จะบานปลาย และแนวร่วมที่ดีที่สุด คือ หัวหน้าใหญ่ เรื่องร้ายแรงอย่างนี้ไม่ควรต่อสู้โดยลำพัง แนะนำให้ปรึกษาหัวหน้าหน่วยงาน เพื่อหาทางรับมือ หรือหาแนวทางในการแก้ปัญหา ที่สำคัญหากมีอะไรเกิดขึ้น สำคัญที่ต้องท่องจำให้ขึ้นใจ อย่าทะเลาะกับลูกน้อง เพราะคนที่ดูไม่ดี คือ ผู้ใหญ่อย่างหัวหน้า ไม่ใช่เด็กอย่างลูกน้อง ในทางกลับกันไม่ควรปล่อยไว้โดยไม่ดำเนินการอะไร เพียงเพราะเชื่อว่าเวลาอาจจะช่วยแก้หรือทุเลาปัญหาลงได้ นอกจากนี้ หากพิจารณาแล้วเหมาะสม อาจหาโอกาสพูดคุยกับลูกน้องคนนี้อย่างเปิดเผย เพื่อหาทางปรับความเข้าใจและแนวทางในการทำงานร่วมกัน บางครั้งการพูดจากันอย่างตรงไปตรงมา โดยไม่ใช้อารมณ์ก็เป็นหนทางในการแก้ปัญหาที่ดีวิธีหนึ่ง

Robbins (๑๙๙๘ อ้างถึงใน จรัญญา ปานเจริญ, ๒๕๕๓: ๖๕) ได้สรุปวิธีการนำความรู้ต่าง ๆ ได้จากทฤษฎีการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อปรับพฤติกรรมของพนักงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่องค์กรต้องการ เช่น ในกรณีที่พนักงานไม่มีระเบียบวินัย เช่น ดื่มสุราในเวลางาน ขโมยของหรือมาทำงานสายเป็นประจำ แนวทางแก้ไข ได้แก่ ขั้นแรกตักเตือน หากพนักงานยังไม่เปลี่ยน

พฤติกรรมก็อาจใช้มาตรการที่มากขึ้นตามลำดับ เช่น เตือนที่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือการสั่งพักงาน เป็นต้น สิ่งที่ควรคำนึง คือ การลงโทษเป็นเพียงการแก้ปัญหาระยะสั้นเท่านั้น ดังนั้น การใช้ประกาศหรือระเบียบข้อบังคับควรระบุว่าจะสิ่งใดทำได้หรือทำไม่ได้ให้ชัดเจน

พรรณราย ทรรศนะ (๒๕๔๙) ซึ่งให้คำแนะนำเกี่ยวกับจิตวิทยาในการจัดการกับบุคคลที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหาไว้ ดังนี้ ๑) อธิบายถึงปัญหาที่เฉพาะเจาะจง ตามพฤติกรรมที่เกิดขึ้น โดยปราศจากการกล่าวโทษ หรือ ๒) อธิบายผลที่เกิดตามพฤติกรรม โดยเน้นผลเสียที่ตนเองเป็นหลัก ๓) ย้ำถึงมาตรฐาน หรือพฤติกรรมในการทำงานที่องค์การคาดหวังให้พนักงานปฏิบัติ ๔) ถามถึงสาเหตุที่ทำให้มีพฤติกรรมเช่นนั้น ๕) ถามถึงวิธีการแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหานั้น ๖) อภิปรายถึงวิธีการที่เสนอว่าเป็นไปได้หรือไม่ และอาจเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม ๗) ตกลงตามที่ได้อภิปรายและจดบันทึกไว้ ๘) ตกลงติดตามผลเมื่อไรและลงบันทึกไว้ ๙) ให้โอกาสและเวลาในการลงมือปฏิบัติ ๑๐) แสดงความเชื่อมั่นว่าเขาจะสามารถแก้ไขพฤติกรรมนั้นได้

เทพสงวน กิตติพันธุ์ (๒๕๕๑: ๙) ได้อธิบายและยกตัวอย่าง การสร้างพฤติกรรมจิตบริการ ด้วยเทคนิคการปรับพฤติกรรม การสร้างพฤติกรรมจิตบริการ ให้เกิดขึ้นด้วยเทคนิค ดังนี้ การเสริมแรงทางลบ ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายวิธี เช่น กำหนดให้พนักงานผู้ให้บริการต้องไหว้ผู้อาวุโสกว่า และกล่าวทักทายด้วยคำว่าสวัสดิ์ค่ะ/ครับ ทุกครั้งกับลูกค้าที่มาใช้บริการ หากพนักงานผู้ให้บริการคนใดไม่ปฏิบัติตามที่กำหนด ผู้บริหารหรือหัวหน้างานต้องตักเตือนทุกครั้ง และถ้าถูกตักเตือนเกินกว่า ๓ ครั้ง ในแต่ละเดือน เงินเดือนหรือเงินโบนัสของพนักงานผู้ให้บริการนั้นก็จะถูกตัดลงตามที่เหมาะสม

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานโดยการเสริมแรงทางลบนับว่า เป็นวิธีการหนึ่งที่ผู้นำสามารถนำมาใช้ เพื่อกระตุ้นพฤติกรรมการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน ให้มีประสิทธิภาพ และภายหลังการพิจารณาผู้ปฏิบัติมีคุณลักษณะใดเป็นสำคัญ เพราะหากผู้ปฏิบัติงานมีลักษณะ X มากกว่าลักษณะ Y บริหารควรต้องควบคุมการทำงานอย่างใกล้ชิด (Close Control) ทั้งนี้ในการใช้การเสริมแรงทางลบ ให้มีประสิทธิภาพนั้น หรือผู้ที่ใช้การเสริมแรงทางลบ ผู้บริหารต้องใช้อย่างระมัดระวัง คือ ต้องใช้อย่างมีสติ ไม่ควรใช้อารมณ์ มีความยุติธรรม มีความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการสื่อสารที่ดีต้องแจ้งเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ มาตรฐานในการทำงานแก่ผู้ปฏิบัติงาน การเสริมแรงทางลบ ควรทำควบคู่กับการเสริมแรงทางบวก หากจะตำหนิพฤติกรรมหรือผลการปฏิบัติไม่ใช่ตัวบุคคล และควรจะทำเมื่อเกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทันที นอกจากนี้สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับในการปฏิบัติงาน สามารถบอกได้ว่าควรปรับปรุงสิ่งใด เพราะเหตุใด

๒. การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานกับการเสริมแรงทางบวก Positive Reinforcement หมายถึง การเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมเป้าหมายอันเป็นผลเนื่องมาจากการได้รับสิ่งเร้าบางอย่าง หลังจากที่บุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมายแล้ว การเสริมแรงทางบวก สามารถใช้ได้กับ

พฤติกรรมเกือบทุกประเภท และทุกสภาพการณ์ ซึ่งผู้นำจะต้องเลือกใช้ตัวเสริมแรงให้เหมาะสม ตัวเสริมแรงทางบวกที่นำมาใช้ในการเสริมแรงทางบวกแบ่งออกเป็น ๒ ชนิด (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต ๒๕๒๔ : ๓๗) คือ

๒.๑ ตัวเสริมแรงที่ไม่ต้องวางเงื่อนไข (Primary or Unconditioned Reinforce) คือ ตัวเสริมแรงที่มีคุณสมบัติเป็นตัวเสริมแรงด้วยตนเอง เนื่องจากมีอิทธิพลต่ออินทรีย์โดยตรง เช่น อาหาร น้ำอากาศ เป็นต้น

๒.๒ ตัวเสริมแรงที่ต้องวางเงื่อนไข (Secondary or conditioned Reinforce) คือ ตัวเสริมแรงที่ไม่มีคุณสมบัติเป็นตัวเสริมแรงด้วยตัวมันเอง แต่มีความสัมพันธ์กับตัวเสริมแรงที่ไม่ต้องวางเงื่อนไขหรือตัวเสริมแรงอื่น ๆ ที่มีคุณสมบัติเป็นตัวเสริมแรงอยู่แล้ว โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ จึงเป็นผลให้มีคุณสมบัติเป็นตัวเสริมแรง เช่น คำชมเชย เงิน คะแนน ดาว เป็นต้น

Kazdin (๑๙๘๐: ๑๒๓-๑๓๑) ได้เสนอหลักการเสริมแรงทางบวกให้มีประสิทธิภาพ มีรายละเอียดดังนี้

๑. ต้องให้การเสริมแรงทันที ที่พฤติกรรมอันพึงประสงค์เกิดขึ้น โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่เป็นทักษะใหม่ เพราะจะทำให้อินทรีย์เกิดการเรียนรู้ได้เร็วกว่าการทิ้งช่วงเวลาของการเสริมแรงให้นานออกไป

๒. ใช้ตัวเสริมแรงที่มีคุณภาพ หรือชนิดที่บุคคลต้องการ ซึ่งคุณภาพของตัวเสริมแรงจะมีมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความพอใจของบุคคลที่มีต่อตัวเสริมแรงนั้น ถ้าบุคคลพอใจในตัวเสริมแรงมาก จะทำให้ตัวเสริมแรงมีคุณภาพสูง ถ้าบุคคลพอใจในตัวเสริมแรงน้อยคุณภาพของตัวเสริมแรงก็น้อยลง

๓. ตัวเสริมแรงที่ให้ต้องมีขนาดและจำนวนมากพอแก่ความต้องการ ยังมีจำนวนมาก ยิ่งทำให้ความถี่ของพฤติกรรมมากขึ้น แต่ตัวเสริมแรงบางชนิดก็มีข้อจำกัด คือ ถ้าให้เป็นจำนวนมากอย่างไม่มีขอบเขต อาจกลายเป็นตัวเสริมแรงที่หมดคุณสมบัติในการเป็นตัวเสริมแรง เช่น อาหาร น้ำ คำชมเชย รางวัลอื่น เป็นต้น

๔. การใช้ตารางการเสริมแรง กรณีที่ต้องการให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้ปรับพฤติกรรม ควรจะให้การเสริมแรงทุกครั้งที่มีพฤติกรรมพึงประสงค์เกิดขึ้น และให้ตารางเสริมแรงทุกครั้งจะทำให้อัตราการเกิดพฤติกรรมสูงกว่าการเสริมแรงแบบครั้งคราว เมื่อพฤติกรรมนั้นเกิดบ่อยครั้งขึ้นและสม่ำเสมอจึงควรเปลี่ยนมาใช้ในการเสริมแรงเป็นแบบครั้งคราว เพื่อให้พฤติกรรมนั้นอยู่คงทนต่อไป

๒. การเสริมแรงทางสังคม

เทคนิคที่มีประสิทธิภาพสูงจำเป็นต้องถอดถอน เพราะเป็นตัวเสริมแรงที่มีอยู่ทั่วไปตามธรรมชาติ นอกจากนี้ยังสามารถใช้ได้ง่าย สะดวก ประหยัด อีกทั้งไม่รบกวนพฤติกรรมเป้าหมาย

และสามารถใช้ได้ทันทีที่เกิดพฤติกรรมเป้าหมาย การเสริมแรงทางสังคม (Social Reinforcement) ได้แก่

๒.๑ ในกรณีที่เป็นภาษาพูด ผู้ใช้จะต้องแสดงความจริงใจออกมา โดยพูดในสิ่งที่ต้องการสื่อสาร

๒.๒ ในกรณีที่เป็นภาษาท่าทาง ผู้แสดงจะต้องมีความจริงใจไม่ใช่หน้ายิ้ม แต่มีท่าทางเป็นต้น และจะต้องทำสม่ำเสมอ นอกจากนี้ท่าทางที่ครูใช้ในการเสริมแรงก็ต้องไม่นำมาใช้ในการลงโทษ เช่น การที่ครูยิ้มยอมรับพฤติกรรมของเด็ก ครูจะต้องไม่ใช้การยิ้มนั้นไปเกี่ยวข้องกับการลงโทษเด็ก เพราะจะทำให้เด็กปรับตัวไม่ได้

ข้อดีของแรงเสริมทางสังคม ทุกคนสามารถใช้ได้ เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมมนุษย์โดยไม่รบกวนพฤติกรรมที่กำลังทำอยู่

ข้อควรระวังในการใช้แรงเสริมทางสังคม ในการใช้แรงเสริมทางสังคม เป็นตัวเสริมแรงชนิดที่ต้องวางเงื่อนไข ดังนั้น ตัวเสริมทางสังคม จึงอาจจะไม่เสริมแรงนักเรียนทุกคน โดยการใช้ตอนแรก ควรใช้คู่กับตัวเสริมแรงอื่น ๆ เช่น อาหารหรือสิ่งของที่เด็กพอใจก่อน จากนั้นจึงค่อยใช้ตัวเสริมแรงทางสังคม เพียงอย่างเดียว

หลักการใช้การเสริมแรงทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องให้การเสริมแรงทางสังคมทันทีทันใด การเสริมแรงทางสังคมต่อหน้าเมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมาย ต้องบอกว่าทำพฤติกรรมอะไรที่ดี มีความรู้สึกอย่างไรที่บุคคลแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น ในกรณีที่เขายังไม่บรรลุพฤติกรรมเป้าหมายที่ต้องการควรกระตุ้นให้บุคคลได้แสดงพฤติกรรมที่ดีเพิ่มขึ้น และจับมือ หรือแตะตัวเขาเพื่อให้บุคคลมีความรู้สึกที่สนับสนุนเขา

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพื้นที่เชิงนวัตกรรม

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับพื้นที่เชิงนวัตกรรม หรือการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น และนำความเห็นไปกำหนดนโยบายหน่วยบริหารและจัดการทุนวิจัยด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ ประกาศรับข้อเสนอแผนงานสำคัญ (Flagship) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ได้กำหนดแนวคิดพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา ดังนี้

๑. **หลักการและเหตุผลในทิศทางการปฏิรูปประเทศ** ที่มุ่งหวังการเปลี่ยนแปลงให้เกิดประชาชนเป็น Smart Citizen ตระหนักรู้พร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลงของโลก และมีความรับผิดชอบต่อสังคมและบ้านเมือง จึงจำเป็นต้องมีการปรับรูปแบบการจัดการศึกษาในประเทศไทย จากการรวมศูนย์กลางการสั่งการจากส่วนกลางเป็นการกระจายความรับผิดชอบ และความตระหนักว่าการศึกษาเป็นเรื่องของทุกคน และทำให้ประชาชนคนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม เรื่องการศึกษาของ

บุตรหลานของตนเอง ในปี ๒๕๔๙ ทางสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ร่วมมือกับสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชนจัดโครงการการศึกษาเชิงพื้นที่ (Area Based Education) โดยมีเป้าหมายการสร้างกลไกการจัดการศึกษาในพื้นที่ระดับจังหวัด โดยกระบวนการมีส่วนร่วม และนำข้อมูลด้านการศึกษามาวิเคราะห์ปัญหาและโอกาสในการจัดการศึกษาให้กับบุตรหลานในพื้นที่ จนได้แผนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ส่งต่อไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่เอื้อกับปัญหาและโอกาสของคนในพื้นที่ โดยนำร่องโครงการ ABE ใน ๑๔ จังหวัด จนเป็นที่มาของกลไกการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่เข้มแข็งและเกิดกลไกกลางใหม่ที่ชื่อกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาหนุนเสริมงานนี้ในระดับประเทศอย่างต่อเนื่อง

ในขณะเดียวกัน เครือข่ายภาคการศึกษาไทย (Thailand Education Partnership) ร่วมกับคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและ สกว. (เดิม) ได้ริเริ่มโครงการพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา Education Sandbox ใน ๖ จังหวัด โดยมีเป้าหมาย คือ การสร้างพื้นที่นำร่องการจัดการศึกษาเป็นหนึ่งในกระบวนการปฏิรูปการศึกษาที่สามารถสร้างการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ โดยมีข้อยกเว้นไม่ต้องอิงกับมาตรฐาน และระเบียบด้านการศึกษากลาง เป็นโครงการที่สอดคล้องตามแผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ แผนงานที่ (๑๑) การพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต เป้าหมาย คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ได้รับการพัฒนาอย่างสมดุล ทั้งร่างกาย สติปัญญา และคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้มีความรู้และทักษะ ในศตวรรษที่ ๒๑ รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และแผนงานที่ (๑๒) การพัฒนาการเรียนรู้ ที่มีเป้าหมาย ๑) คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ ๒๑ สามารถแก้ไขปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ๒) คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้น

พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ (พระราชบัญญัติ พื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๒) รองรับการดำเนินการ โครงการนวัตกรรมการศึกษา ๖ จังหวัด โดยวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ทั้ง ๔ ข้อ ได้แก่ ๑) การคิดค้นและพัฒนา นวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน รวมทั้งเพื่อ ดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ในโรงเรียนขั้นพื้นฐานอื่น ๒) เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง การศึกษาที่มีคุณภาพของเด็กไทยทั่วประเทศ ๓) การกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทาง การศึกษา และโรงเรียนนำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการ จัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ ๔) สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษา ร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา ในขณะเดียวกันได้มีนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ใหม่ของโลกที่มุ่งเน้นการสร้างกล

ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสร้างพื้นที่การเรียนรู้ระดับเมืองให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) โดยการทำงานผ่านกลไกการพัฒนาเมืองที่สำคัญ ได้แก่ เทศบาล หน่วยงานท้องถิ่นที่บริหารจัดการเมือง ทำให้องค์การยูเนสโก โดยสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตของยูเนสโก (UNESCO Institute for Lifelong Learning -UIL) ได้จัดตั้งเครือข่ายระดับโลก ด้านเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (The UNESCO Global Network of Learning Cities -GNLC) โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชากรในเมือง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในเมืองแผนงานสำคัญ (Flagship) พื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาจึงเป็นการนำเอาองค์ความรู้และนวัตกรรมการจัดการศึกษา และการเรียนรู้เข้าไปดำเนินการผ่านหน่วยงานเครือข่ายของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.) ซึ่งประกอบด้วย มหาวิทยาลัย และสถาบันวิจัย ทั้งในส่วนกลางและในพื้นที่ ร่วมกับหน่วยงานผู้มีส่วนได้เสียที่สำคัญ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ผ่านกรอบการวิจัยการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้และกรอบการวิจัยพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อสร้างพื้นที่การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ นำไปสู่การสร้างการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและคนในพื้นที่ให้เกิดการเรียนรู้และทักษะในการพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ รวมทั้งทักษะการประกอบอาชีพ และแสวงหาความรู้ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน

พื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา เขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาและการเรียนรู้ หมายถึง การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา และการเรียนรู้ในพื้นที่ ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งนำไปสู่กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ (Learning Outcome) และมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดีขึ้น และเป็นพื้นที่ที่ถูกประกาศจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นพื้นที่นำร่องในการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาและการเรียนรู้ โดยไม่ยึดติดกับมาตรฐานทางการศึกษาและระเบียบจากส่วนกลางกรอบวิจัยเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) โจทย์เรื่องความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ หมายถึง การสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างพื้นที่การเรียนรู้ระดับเมือง รวมทั้งการสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการ และบริบทพื้นที่ ซึ่งนำไปสู่การสร้างทักษะการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาอาชีพ รายได้ และคุณภาพชีวิต กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่กรอบการวิจัยเมืองแห่งการเรียนรู้พื้นที่ระดับเมือง เทศบาล นครในพื้นที่ทั่วประเทศ กรอบการวิจัยพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาพื้นที่ระดับจังหวัดที่อยู่ในประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้แก่ ระยอง ศรีสะเกษ สตูล เชียงใหม่ กาญจนบุรี และสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. แนวทางการจัดการ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการวิจัยและนวัตกรรมที่โปร่งใส มีส่วนร่วม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดอย่างสมดุล โดยยึดผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศตาม ยุทธศาสตร์ เป็นหลัก จึงวางการบริหารจัดการทุนวิจัยและนวัตกรรม โดยเปิดรับข้อเสนอชุด โครงการวิจัย ซึ่งประกาศ ให้ทราบทั่วถึงกัน มีรายละเอียดครบถ้วน และเชิญสถาบัน หน่วยงาน นักวิจัย นักวิชาการอิสระที่ผ่านการพิจารณาเบื้องต้น นำเสนอรายละเอียดชุดโครงการวิจัย โดยจัดเวทีพิจารณา ข้อเสนอโครงการแบบ Dialogue Forum ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะด้าน (Expert Content) ผู้มีส่วน ได้เสีย (Stakeholder) และผู้ใช้ประโยชน์จากการวิจัย (User) เพื่อพิจารณาแผนการวิจัย และสรุป ภาพรวม เมื่อผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารนำไปสู่การปรับข้อเสนอแผนงานฯ เพื่อจัดทำ สัญญารับทุนวิจัยและนวัตกรรมต่อไป

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับโรงเรียนสุจริต และลักษณะ ๕ ประการของโรงเรียนสุจริต

แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนสุจริต และคุณลักษณะ ๕ ประการของโรงเรียนสุจริต ความ เป็นมาโครงการโรงเรียนสุจริต เพื่อป้องกันการทุจริต ภายใต้ชื่อโรงเรียนสุจริต เกิดขึ้นเนื่องจาก ยุทธศาสตร์ชาติ ว่าด้วย การป้องกันปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๐) ได้กำหนด วิสัยทัศน์ว่า สังคมไทยมีวินัย โปร่งใส ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ร่วมกันป้องกันและปราบปรามการ ทุจริต เป็นที่ยอมรับในระดับสากล มีเป้าหมายหลักเพื่อลดปัญหาการทุจริตในสังคมไทย และยกระดับ คุณธรรม จริยธรรมของคนไทยให้สูงขึ้น ซึ่งส่งผลต่อค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์ คอร์รัปชัน (Corruption Perception Index: CPI)

สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินการไว้ ๕ ยุทธศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การ บรรลุเป้าหมายใน ๔ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเด็กเยาวชน โดยการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้ยึดถือ ประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตน ให้เกิดความเข้มแข็งมากที่สุด เพราะเป็นอนาคตของชาติ กลุ่มภาครัฐเสริมสร้างและสนับสนุนให้ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์การ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยึดถือหลักปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ กลุ่ม ภาคเอกชนส่งเสริม และสนับสนุนให้ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์การ และเข้ามามีส่วนร่วมใน การป้องกันและปราบปรามการทุจริต กลุ่มภาคประชาสังคมและสื่อมวลชนส่งเสริม และสนับสนุนให้ เกิดการมีส่วนร่วมของทุกหมู่เหล่าในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต นับเป็นความพยายามที่ดี ของ สำนักงาน ป.ป.ช. และภาคีทุกภาคส่วน โดยเฉพาะองค์การตามรัฐธรรมนูญ ในการดำเนินการ จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ว่าด้วย การป้องกันปราบปรามการทุจริต เพื่อใช้เป็นกรอบชี้้นำในการดำเนินการ แก่ไขปัญหาการทุจริตของประเทศ จะเห็นได้ว่า ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ยังคงเป็นประเด็นปัญหาที่ นำเป็นห่วง และเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น

พื้นฐาน ในฐานะองค์การที่รับผิดชอบงาน จัดการศึกษาให้เยาวชนส่วนใหญ่ของประเทศ ให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต ได้ตระหนักในความสำคัญของการเตรียมการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในโรงเรียน จึงอนุมัติให้สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา ดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในโรงเรียนป้องกันการทุจริต (ภายใต้ชื่อ โรงเรียนสุจริต) โดยให้ความสำคัญกับการเตรียมการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในโรงเรียน เพื่อวางรากฐานการปลูกจิตสำนึก ซึ่งเป็นกลไกในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศชาติ ซึ่งโครงการโรงเรียนสุจริต เป็นโครงการที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์เชิงกลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่าด้วยการป้องกันการทุจริต โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดจุดหมายปลายทาง ที่มุ่งสู่การเป็น องค์การแห่งการเรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง หลีกเลียงอบายมุข ทุกหน่วยงานรับผิดชอบ ตอบสนองการป้องกันทุจริต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โครงการโรงเรียนสุจริต เป็นโครงการที่มีการจัดการเรียนการสอน เน้นถึงความสำคัญของการคิดอย่างมีเหตุผล คุณค่าความดี ความรู้ผิดชอบชั่วดี การภูมิใจในการทำความดีและรังเกียจการโกง รวมถึงการเติบโตเป็นคนเก่งที่ไม่โกง การเรียนการสอนแบบดังกล่าวเริ่มขึ้นจากการฝึกเด็กให้เคารพกฎกติกาสังคมพื้นฐาน เช่น การรู้จักต่อแถว ไม่พูดปด เพื่อให้เด็กเคารพกฎของสังคมที่ใหญ่ขึ้น เมื่อประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๕๘ เด็กไทยจะมีความเป็นไทยและมีความกล้าหาญทางจริยธรรมควบคู่กันไป การปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตระหว่างโรงเรียนและชุมชนให้เป็นรูปธรรมมีความยั่งยืน และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งจะเป็นการปลูกจิตสำนึก ค่านิยมและทัศนคติที่ถูกต้อง รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมในสังคมอย่างเป็นรูปธรรม โดยโครงการโรงเรียนสุจริตมีภารกิจหลัก คือ สนับสนุนและส่งเสริมให้โรงเรียนในโครงการได้ดำเนินการที่เป็นการป้องกันการทุจริตผ่านการปลูกจิตสำนึกให้กับนักเรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัยไปจนถึงระดับมัธยมศึกษา และเมื่อดำเนินการแล้วนำผลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานของโรงเรียนสุจริตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

โรงเรียนสุจริต (Upright School Project) เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้โรงเรียนในสังกัดดำเนินการที่เป็นการป้องกันการทุจริตปลูกจิตสำนึกให้กับนักเรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น แต่ทั้งนี้ในการดำเนินโครงการซึ่งมีกิจกรรมที่กำหนดไว้หลากหลาย เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ จึงได้จัดทำ โครงการวิจัยเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนา โรงเรียนที่ส่งเสริมการป้องกันการทุจริตปลูกจิตสำนึกให้นักเรียน โดยสนใจที่จะศึกษาหารูปแบบการบริหารโรงเรียน การจัดการเรียนรู้ การนิเทศ และการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งเสริมการป้องกันการทุจริตปลูกจิตสำนึกให้นักเรียน และติดตามผลที่เกิดขึ้นจากนักเรียนและปัจจัยที่สนับสนุน หรือที่เป็นอุปสรรค ซึ่งการ

ดำเนินการวิจัยจะทำให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนที่ส่งเสริมการป้องกันการทุจริตปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนมีคุณลักษณะการป้องกันการทุจริต โดยมีกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต ความพอเพียง และมีจิตสาธารณะ เพื่อให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันเป็นเยาวชนที่ดีของประเทศชาติ และพลโลก โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานพัฒนา นวัตกรรมจัดการศึกษา (๒๕๕๖: ๑)

ปฏิญญาโรงเรียนสุจริต คณะครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอให้คำมั่นสัญญาต่อพันธกรณี ในการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนสุจริต ดังนี้ ๑. เราจะร่วมมือกันป้องกันและตรวจสอบการทุจริตทุกรูปแบบ ๒. เราจะปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต เป็นวิถีชีวิตในโรงเรียนและชุมชน ๓. เราจะสร้างเครือข่ายความซื่อสัตย์สุจริตระหว่างโรงเรียนและชุมชนให้เป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน ทั้งหมดนี้ เพื่อธำรงชาติไทยให้สถิตเสถียรสภาพตลอดจรรีฎติกาล

ทักษะคุณลักษณะ ๕ ประการของโรงเรียนสุจริต และการขับเคลื่อนโรงเรียนสุจริต ให้ประสบผลสำเร็จในการพัฒนานักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดจุดเน้นของนักเรียนไว้ ดังนี้

๑. ทักษะการคิด คุณลักษณะสำคัญ ให้นักเรียนมีความสามารถในการจำแนก การเปรียบเทียบ การให้เหตุผล มีวิจารณญาณแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ได้ว่าสิ่งใดควรประพฤติปฏิบัติ และไม่ควรประพฤติปฏิบัติ ไม่ให้เกิดการกระทำใด ๆ เพื่อตนเองหรือผู้อื่นให้ได้รับผลประโยชน์ที่ไม่มีสิทธิ์จะได้รับ โดยวิธีการที่ไม่ถูกต้อง ไม่ซื่อสัตย์ ประกอบด้วย

จุดเน้นการพัฒนานักเรียน เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงในแต่ละช่วงวัยที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เหมาะสมกับพัฒนาการของนักเรียนสามารถนำไปจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, ๒๕๕๖, ๒-๕) กำหนดทักษะการคิดไว้ ดังนี้

๑.๑ ทักษะการคิดพื้นฐาน ทักษะการสังเกต ทักษะการจัดกลุ่ม ทักษะการเปรียบเทียบ ทักษะการจำแนก ทักษะการรวบรวมข้อมูล ทักษะการเชื่อมโยง ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการให้เหตุผล ทักษะการแปลความ ทักษะการตีความ ทักษะการสรุปอ้างอิง ทักษะการนำความรู้ไปใช้

๑.๒ ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง ทักษะการวิเคราะห์ การประเมิน การสรุปลงความเห็น การสังเคราะห์ การประยุกต์ใช้ ความรู้ ทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

๒. มีวินัย หมายถึง นักเรียนมีจิตสำนึกในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง และการปฏิบัติ

ตามข้อตกลง ข้อบังคับ กติกา ระเบียบ กฎหมายของครอบครัว โรงเรียน สังคม และยอมรับผลที่เกิดจากการปฏิบัติ เคารพสิทธิของผู้อื่น และเป็นพลเมืองที่ดีของชุมชน สังคม ประเทศชาติ และสังคมโลก

พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต (๒๕๕๒, ๓๕) ได้ให้ความหมายของคำว่า ระเบียบวินัย หมายถึง ข้อบัญญัติที่วางไว้เป็นหลักกำกับความประพฤติให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเสมอกัน พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. ๒๕๓๐ (๒๕๔๐, ๒๙) ให้ความหมายของคำว่า ระเบียบ หมายถึง แบบแผนที่วางไว้เป็นแนวปฏิบัติ คำว่า วินัย หมายถึง การอยู่ในระเบียบแบบแผนและ ข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ และคำว่า ระเบียบวินัย หมายถึง วินัยที่มีแบบแผนเป็นแนวปฏิบัติ

กล่าวโดยสรุป ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การปลูกฝัง การมีระเบียบวินัยต้องให้ได้ ทั้งหลักการและหลักปฏิบัติ โดยหลักความมีระเบียบวินัย มีดังนี้ ๑) ความมีระเบียบวินัยช่วยประหยัดเวลา ๒) ผู้มีวินัยในตนเองต้องมีความตรงต่อเวลาและหน้าที่ ๓) การมีวินัยในตนเองนั้นเป็นสิ่งที่ฝึกฝนได้ ๔) การมีวินัยทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และ ๕) การขาดวินัยทำให้เกิดผลเสียแก่ งานและแก่ตนเอง

๓. ชื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง ครอบครัว สังคมโลก และผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา และใจ

กรมการศาสนา (๒๕๔๕, ๘) ได้กล่าวว่า ความชื่อสัตย์สุจริต หมายถึง ให้เป็นคนตรง ประพฤติด้วยน้ำใสใจจริง

กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๔๓ : ๖๐) ได้กล่าวว่า ความชื่อสัตย์สุจริต หมายถึง ความชื่อตรงต่อตนเอง หน้าที่การงาน คำมั่นสัญญาแบบแผน กฎหมาย และความถูกต้องอันดีงาม ลักษณะพฤติกรรม ได้แก่ ๑) ชื่อตรงต่อเวลา ๒) ชื่อตรงต่องานของตนเองที่กำหนดไว้ ๓) ชื่อตรงต่อหน้าที่การงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน ๔) ชื่อตรงต่อคุณธรรมที่ยึดถือปฏิบัติ ๕) ชื่อตรงต่อการนัดหมาย ๖) ชื่อตรงต่อการให้สัญญา ๗) ชื่อตรงต่อทรัพย์สินของผู้อื่น ๘) ชื่อตรงต่อหน้าที่การงานของผู้อื่น ๙) ชื่อตรงต่อระเบียบแบบแผนประเพณี ๑๐) ชื่อตรงต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับสังคม ๑๑) ชื่อตรงต่องานที่ได้รับมอบหมาย ๑๒) ชื่อตรงต่อข้อมูลปัจจุบัน โดยรู้จักจำแนกระหว่างข้อมูล และค่าประเมินของผู้อื่น ได้เป็นเป็นอย่างดี และ ๑๓) มีความยุติธรรม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความชื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การประพฤติอย่างเหมาะสม ชื่อสัตย์ไม่คดโกง ชื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อครอบครัวต่อมิตรสหาย และมีความจงรักภักดีต่อประเทศชาติ ไม่คิดทรยศ ประกอบอาชีพในทางสุจริต ไม่ขโมยของผู้อื่นและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด เช่น ตรงต่อเวลา พูดแต่ความจริง ละอายต่อบาป ไม่เอาเปรียบ ไม่ทุจริต มีความรับผิดชอบ ยุติธรรม ไม่หลอกลวง ไม่หาประโยชน์ในทางมิชอบ ทั้งทางพฤติกรรม และความรู้สึก

๓. ความพอเพียง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ กล่าวคือ ความพอเพียงมีความหมายกว้างขวาง คำว่าพอ ก็คือ เพียงพอ ทำอะไรก็พอเพียง หมายความว่า ความพอประมาณ และความมีเหตุผล

การนำความพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีนั้นจะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และในขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของบุคลากรให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ปฏิบัติราชการด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความพอเพียง คือ การเพียงพอที่จะอยู่อย่างพอเพียง หรือการปฏิบัติบนทางสายกลาง หมายถึง ความพอประมาณ คือ ไม่มากเกินไป หรือน้อยเกินไป ให้มีความเหมาะสมกับฐานะและกำลังทรัพย์ หรือเศรษฐกิจของตนเอง (Relative self sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อนซึ่งต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ ความพอกินพอใช้ ไม่มุ่งหวังแต่ความเจริญ

๔. มีจิตสาธารณะ หรือจิตสำนึกสาธารณะ (Public Consciousness) คือ การตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน หรือการคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกัน มีน้ำใจไมตรี การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยไม่หวังผลตอบแทน การดำรงชีวิตในสังคมที่มีการช่วยเหลือเต็มใจที่จะแบ่งปันให้การช่วยเหลือ เอื้ออาทรต่อกัน

กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๕๓, ๒๒๐) ได้ระบุไว้ว่า จิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะ ที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคมด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน โดยผู้ที่มีจิตสาธารณะ คือ ผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้ให้และผู้ช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยร่างกาย แรงใจ สติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า จิตสาธารณะ หมายถึง ความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ ตระหนักรู้ในสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบที่จะสร้างสรรค์ส่วนรวม การมีจิตที่คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การประพฤติของตนเอง ครอบคลุม และสังคม ให้มีความสุข และการแสดงความห่วงใยต่อสังคม

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสถานักเรียน

๑. แนวคิดเกี่ยวกับสถานักเรียน ประกอบด้วย

๑.๑ ความหมายของสถานักเรียน

Arbuckle (Arbuckle, ๑๙๖๒) ให้ความหมายของสถานักเรียน ไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมวิธีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างดี ช่วยให้นักเรียนประพฤติตนเป็นพลเมืองดีของสังคม และประเทศชาติ

Department of Education and Sciences, Ireland (Education and Science, ๒๐๐๒) ได้ให้ความหมายของสถานักเรียน ไว้ว่า เป็นโครงสร้างของตัวแทนนักเรียนระดับหลังประถมศึกษา ที่เป็นส่วนหนึ่งของงานในโรงเรียน โดยเป็นการทำงานร่วมกันของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง เพื่อผลประโยชน์ของโรงเรียนและนักเรียน

Schwartz, Z (Schwartz, ๒๐๑๑) กล่าวว่า สถานักเรียนเป็นโครงสร้างของการเลือกตั้งระดับนักเรียน เพื่อเป็นตัวแทนของนักเรียน และจะรับผิดชอบในการดำเนินการ และการจัดงานภายในโรงเรียนตลอดทั้งปี

The National Association of Student Councils, USA (๒๐๑๔) กล่าวว่า สถานักเรียนเป็นองค์การของโรงเรียนที่ประกอบด้วยนักเรียนที่ได้รับเลือกตั้งจากนักเรียนทั้งหมด เพื่อเป็นตัวแทนของนักเรียนเหล่านั้น เป็นสื่อกลาง และทำเพื่อนักเรียนด้วยกัน

อรชร กิตติชนม์ธวัช (๒๕๕๘) กล่าวว่า สถานักเรียน หมายถึง กิจกรรมที่นักเรียนเลือกตั้งผู้แทนของตนเองเพื่อทำหน้าที่ในกิจกรรมบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ซึ่งไม่ขัดแย้งกับนโยบายที่โรงเรียนกำหนดไว้ เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้นักเรียนดำเนินชีวิตตามวิธีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ปลูกฝังให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีของสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๕๘) กล่าวว่า สถานักเรียนเป็นรูปแบบของกิจกรรมนักเรียนที่ปลูกฝังให้นักเรียนได้เรียนรู้วิถีประชาธิปไตย เป็นกลไกสำคัญในการฝึกให้นักเรียนเข้าใจ และเห็นคุณค่าของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมีกิจกรรมการเลือกตั้งและการดำเนินการ เพื่อให้ได้มาซึ่งสถานักเรียนที่ถูกต้อง ให้นักเรียนได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่การเป็นพลเมือง และวิถีประชาธิปไตย ซึ่งประกอบด้วย คารวะธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม รวมไปถึงหลักธรรมาภิบาล การมีจิตสาธารณะ การพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ การมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และสอดคล้องกับค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สถานักเรียน หมายถึง องค์การของนักเรียนรูปแบบหนึ่งโดย

ผ่านการเลือกตัวแทนจากนักเรียนทั้งหมด เพื่อทำหน้าที่ในการดูแลสิทธิเสรีภาพของนักเรียนอันพึงได้รับ เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจการของโรงเรียนอันเกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน รวมถึงทำหน้าที่เป็น ศูนย์กลางนักเรียนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเข้าใจและสามารถดำเนินกิจกรรม ตามวิถีทางประชาธิปไตย เตรียมพร้อมออกไปเป็นพลเมืองดีของสังคม และประเทศชาติ

๑.๒ หลักการจัดตั้งสภานักเรียน

The National Association of Student Councils, USA (๒๐๑๔) กล่าวว่า ในการจัดตั้งสภานักเรียน ประสิทธิภาพจะขึ้นอยู่กับปรัชญาประชาธิปไตยของโรงเรียน สภานักเรียนไม่สามารถประสบความสำเร็จในสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ควบคุมอย่างเข้มงวด มีการบริหารจัดการ และการควบคุมโดยคณาจารย์ทั้งหมด

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (๒๕๓๘) กล่าวถึง หลักการจัดตั้งสภานักเรียน ดังนี้

๑. หลักแห่งประชาธิปไตย การจัดสภานักเรียนต้องอาศัยความร่วมมือจากทุก ฝ่ายในโรงเรียนทั้งจากครู และนักเรียน โดยครูมีหน้าที่ให้คำปรึกษาในการดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และจะต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของนักเรียนด้วย

๒. หลักแห่งการพัฒนา สภานักเรียนจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายและอุดมการณ์ของโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้น ต้องพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ โดยยึดแนวทางดังกล่าว เป็นหลักในการดำเนินการ

๓. หลักแห่งการวางโครงการและเวลา ต้องมีการวางแผนด้วยความระมัดระวัง มีการเอาใจใส่งานที่ได้กำหนดขึ้น และมีการควบคุม ดูแล และปรับปรุงแก้ไข เมื่อเกิดความไม่ถูกต้อง หรือความผิดพลาดซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้

๔. หลักแห่งความเหมาะสม สภานักเรียนมีรูปแบบการดำเนินที่หลากหลาย รูปแบบ ทำให้วิธีการดำเนินการแตกต่างกันไปด้วย แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน เพราะฉะนั้น การจัดตั้ง สภานักเรียนจะต้องเป็นรูปแบบที่คำนึงถึงสภาพของโรงเรียนให้เหมาะสม สอดคล้องกับบริบท หรือ สภาพแวดล้อมของโรงเรียน

๑.๓ วัตถุประสงค์ของสภานักเรียน

อรสา กุมารี (อ้างถึงใน อรวรรณ พนาพันธ์, ๒๕๑๘) กล่าวว่า ความมุ่งหมาย และ วัตถุประสงค์ของสภานักเรียน เป็นการทดลองและฝึกฝนตนเองในการทำงานกับหมู่คณะ ฝึกการแสดง ความคิดเห็นของนักเรียน ฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เป็นเสมือนห้องทดลองปฏิบัติการเรื่อง ประชาธิปไตย เป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมนักเรียน เป็นวิธีการซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดง ความสามารถออกมาให้ปรากฏชัดเจน เกิดความร่วมมือและการประสานงาน เพื่อความเข้าใจอันดี ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับนักเรียน เป็นแนวทางการพัฒนาบุคลิกภาพ ทักษะคติ และความประพฤติ

ของนักเรียน และเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีอิสระในการเลือกสิ่งที่สนใจ และเข้าเป็นสมาชิก

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา ๑ (๒๕๔๔) กล่าวว่า การจัดตั้งสถานักเรียนมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ผ่านกระบวนการประชาธิปไตยซึ่งเป็นกลไกในการดำเนินการและเป็นวัฒนธรรมที่ใช้สำหรับการอยู่ร่วมกันในโรงเรียน เป็นการฝึกให้นักเรียนได้คุ้นเคยกับบรรยากาศของการปกครองแบบประชาธิปไตยตั้งแต่สังคมระดับเล็กในต่อไป

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (๒๕๓๘) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายการจัดตั้งสถานักเรียน เพื่อฝึกฝนนักเรียนให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ทั้งทางทฤษฎี และทางปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ในการฝึกตนเองตามระบอบประชาธิปไตย รู้จักเคารพกฎหมาย คำสั่ง ฝึกการเป็นผู้ปกครองครอบครัว ชุมชน โรงเรียน ไปจนถึงสังคมในระดับใหญ่ขึ้น สถานักเรียนจึงเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สร้างประสิทธิภาพความเป็นธรรม และความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคม ช่วยสร้างสรรค์ประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นได้ในระดับสากล และการเป็นผู้ตามที่ดี การทำงานร่วมกับหมู่คณะ รู้จักการวางโครงการดำเนินการและประสานงานกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ และมีจริยธรรม เป็นการเตรียมตัวให้เป็นพลเมืองดีในอนาคต เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองในด้านสังคม อารมณ์ และสติปัญญาอย่างเต็มที่ และเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพ ทักษะ ทักษะ และความสามารถของนักเรียน เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างผู้บริหาร คณะครู และนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความคิดเห็นต่อตนเองเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมและแสดงออก ซึ่งความคิดเห็นต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อเป็นแหล่งจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (๒๕๔๐) ได้เสนอว่า ส่วนสำคัญของการจัดตั้งสถานักเรียน คือ การกำหนดความมุ่งหมาย วิธีการดำเนินการ ขั้นตอนการดำเนินการ การวัดผลและประเมินผลงาน ซึ่งเปรียบเสมือนกระจกส่องให้ผู้บริหารได้ทราบจุดยืนที่แท้จริงของตนเอง และผู้ร่วมงาน ดังนั้น สิ่งแรกที่ผู้บริหารจะดำเนินการ คือ การกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดตั้งคณะกรรมการสถานักเรียนเสียก่อน โดยการกำหนดร่วมกันระหว่างผู้บริหาร คณะครู และนักเรียน ซึ่งอาจกำหนดได้ ดังนี้

๑. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการปกครองตนเองแบบประชาธิปไตย และเป็นการเตรียมตัวให้เป็นพลเมืองที่ดีในอนาคต

๒. เพื่อฝึกหัดให้นักเรียนมีความเข้าใจอย่างแท้จริง เกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย ทั้งทางทฤษฎี และทางปฏิบัติ

๓. เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม และแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

๔. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสพัฒนาด้านสังคม ด้านอารมณ์ และด้านสติปัญญา

๕. เพื่อให้นักเรียนเกิดความคิดว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน

๖. เพื่อเป็นแหล่งกลาง แหล่งประสานงานของการจัดกิจกรรมนักเรียน

๗. เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และนักเรียน

๑.๔ บทบาทหน้าที่ของสภานักเรียน

Department of Education and Sciences, Ireland (๒๐๐๒) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของสภานักเรียนไว้ว่า สภานักเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมการสื่อสารระหว่างนักเรียน ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการพัฒนานักเรียน ส่งเสริมให้เกิดมิตรภาพและการเคารพซึ่งกันและกัน สนับสนุนผู้บริหาร และครูในการพัฒนาโรงเรียน และเป็นตัวแทนของนักเรียนในการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน

The National Association of Student Councils, USA (๒๐๑๔) ได้กำหนดหน้าที่ของสภานักเรียนไว้ว่า มีหน้าที่ในการส่งเสริมสวัสดิภาพทั่วไปของนักเรียน พัฒนาทัศนคติ และการปฏิบัติเป็นพลเมืองที่ดี มีส่วนร่วมในการปรับปรุงแผนของโรงเรียน สนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและคณาจารย์ที่เป็นบวก จัดเตรียมเวทีสำหรับการแสดงออกของนักเรียน ให้ความช่วยเหลือโปรแกรมของโรงเรียน ส่งเสริมทัศนคติที่ดีของทุนการศึกษา จัดกิจกรรมที่สร้างความภาคภูมิใจของนักเรียนและคณาจารย์ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน

สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๘) ได้กำหนดบทบาท และหน้าที่ของสภานักเรียนดังนี้

๑.๔.๑ บทบาทของสภานักเรียน

๑) เป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่วนรวมตามหลักธรรมาภิบาล
๒) ปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของนักเรียน โดยใช้กระบวนการประชาธิปไตยและแนวทางสันติวิธี

๓) ส่งเสริม สนับสนุน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน

๔) สืบสานความรู้ ภูมิปัญญา อนุรักษ์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติ

๕) เป็นผู้นำ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และสังคม

๖) ประสานงาน และปฏิบัติงานร่วมกับทุกหน่วยงาน องค์กร และชุมชนต่าง ๆ

๗) ส่งเสริมให้นักเรียนทำความดี เพื่อประโยชน์ต่อโรงเรียน

๑.๔.๒ หน้าที่ของสถานักเรียน

๑) ดูแลความทุกข์ สุขของนักเรียน ร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

๒) ประสานงานด้านต่าง ๆ กับบุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์และความก้าวหน้าของนักเรียนที่ควรได้รับ

๓) รับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ และงานตามที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียน

๔) คิดริเริ่มสร้างสรรค์โครงการที่เป็นประโยชน์ สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง และส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียน

๕) ช่วยดูแล และบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า

๖) ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ซึ่งทันต่อเหตุการณ์และตรงไปตรงมา

๗) เสนอความคิดเห็นต่อผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและเพื่อพัฒนาโรงเรียนในด้านต่าง ๆ

๘) วางแผนดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับครูที่ปรึกษา

๙) ปฏิบัติงานโดยไม่ขัด หรือแย้งกับระเบียบ หรือข้อบังคับอื่นใด ของทางราชการพร้อมทั้งรักษาไว้ซึ่งศีลธรรม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม

๑.๕ แนวทางการดำเนินการสถานักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๒๕๕๘) ได้กำหนดมาตรการและแนวทางในการดำเนินการกิจกรรมสถานักเรียนไว้ ดังนี้

๑.๕.๑ ให้โรงเรียนดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมสถานักเรียน เพื่อเสริมสร้างนักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ

๑.๕.๒ ให้โรงเรียนส่งเสริม สนับสนุน สถานักเรียนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

๑.๕.๓ ให้โรงเรียนส่งเสริม สนับสนุน สถานักเรียนสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน องค์กร ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

๑.๕.๔ ให้โรงเรียน นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การดำเนินการสถานักเรียนอย่างต่อเนื่อง แนวทางการดำเนินการตามมาตรการ

๑.๔.๕ โรงเรียนดำเนินการจัดตั้งสถานักเรียนในโรงเรียน ๑ สภา

๑.๔.๖ โรงเรียนจัดทำระเบียบ ข้อบังคับ ธรรมนูญ ว่าด้วยสถานักเรียน และคู่มือ
แนวทางการดำเนินการกิจกรรมสถานักเรียนของโรงเรียน

๑.๔.๗ โรงเรียนต้องบูรณาการกิจกรรมสถานักเรียน ให้สอดคล้องกับกิจกรรมการ
เรียนรู้ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

๑.๔.๘ โรงเรียนต้องส่งเสริม สนับสนุน และวางแผนการดำเนินการร่วมกับสภา
นักเรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

๑.๔.๙ โรงเรียนส่งเสริม สนับสนุน กิจกรรมสถานักเรียน ตามวิถีประชาธิปไตย
หลักธรรมาภิบาล ให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒
ประการ การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นำเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและความเป็นพลโลก

๑.๔.๑๐ โรงเรียนพิจารณารับนักเรียนที่ปฏิบัติกิจกรรมด้านสถานักเรียนที่มี
ผลงานเชิงประจักษ์เข้าศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น ตามสัดส่วนหรือจำนวนที่เหมาะสม

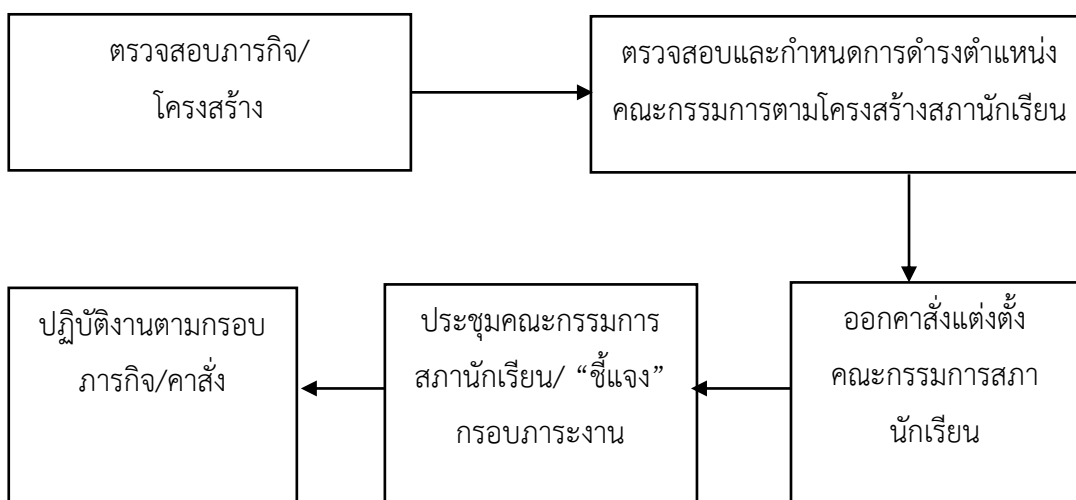
สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๘) จึง
กำหนดวิธีการและขั้นตอนการดำเนินการสถานักเรียน เพื่อโรงเรียนดำเนินการได้ตามมาตรการและ
แนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

๑. แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาสถานักเรียน
๒. จัดทำระเบียบ ข้อบังคับ หรือธรรมนูญว่าด้วยสถานักเรียน
๓. จัดทำคู่มือในการดำเนินการสถานักเรียน
๔. ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งพรรค หรือกลุ่ม เพื่อสมัครเป็นผู้แทนสถานักเรียน
๕. เปิดรับสมัครผู้แทนสถานักเรียน
๖. ผู้สมัครสถานักเรียนหาเสียงเลือกตั้ง
๗. ดำเนินการเลือกตั้งสถานักเรียน
๘. รวบรวมคะแนนและประกาศผลอย่างเป็นทางการ
๙. ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสถานักเรียน

ทั้งนี้ สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน ยังได้เสนอขอขยาย แนวทางการปฏิบัติกิจกรรมสภา
นักเรียน ที่ผู้บริหาร และครูจะต้องดำเนินการจัดให้สถานักเรียน ดังนี้

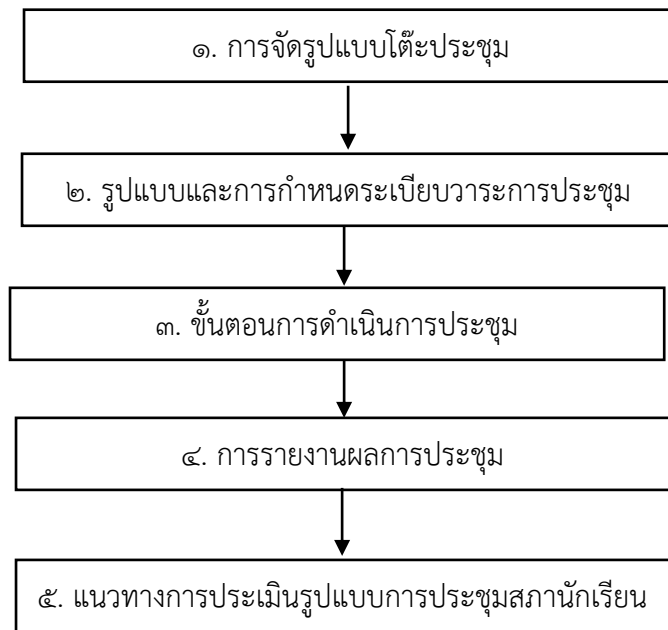
๑. ที่มาของสถานักเรียน การได้มาซึ่งสถานักเรียนของแต่ละโรงเรียนนั้น จะต้องเป็นไป
ตามระเบียบ ข้อบังคับ ธรรมนูญว่าด้วยสถานักเรียนตามที่แต่ละโรงเรียนกำหนดรูปแบบ หรือ
องค์ประกอบของสถานักเรียนไว้ ทั้งยังมีการกำหนดตำแหน่ง จำนวนคณะกรรมการ บทบาทหน้าที่ และ
คุณสมบัติต่าง ๆ ของผู้ที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในสถานักเรียน

๒. โครงสร้างสถานักเรียน ควรพิจารณาจากกรอบภาระงาน และควรกำหนดโครงสร้าง
สถานักเรียน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงขั้นตอนการดำเนินการในการกำหนดโครงสร้างสถานักเรียน
(สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ๒๕๕๘)

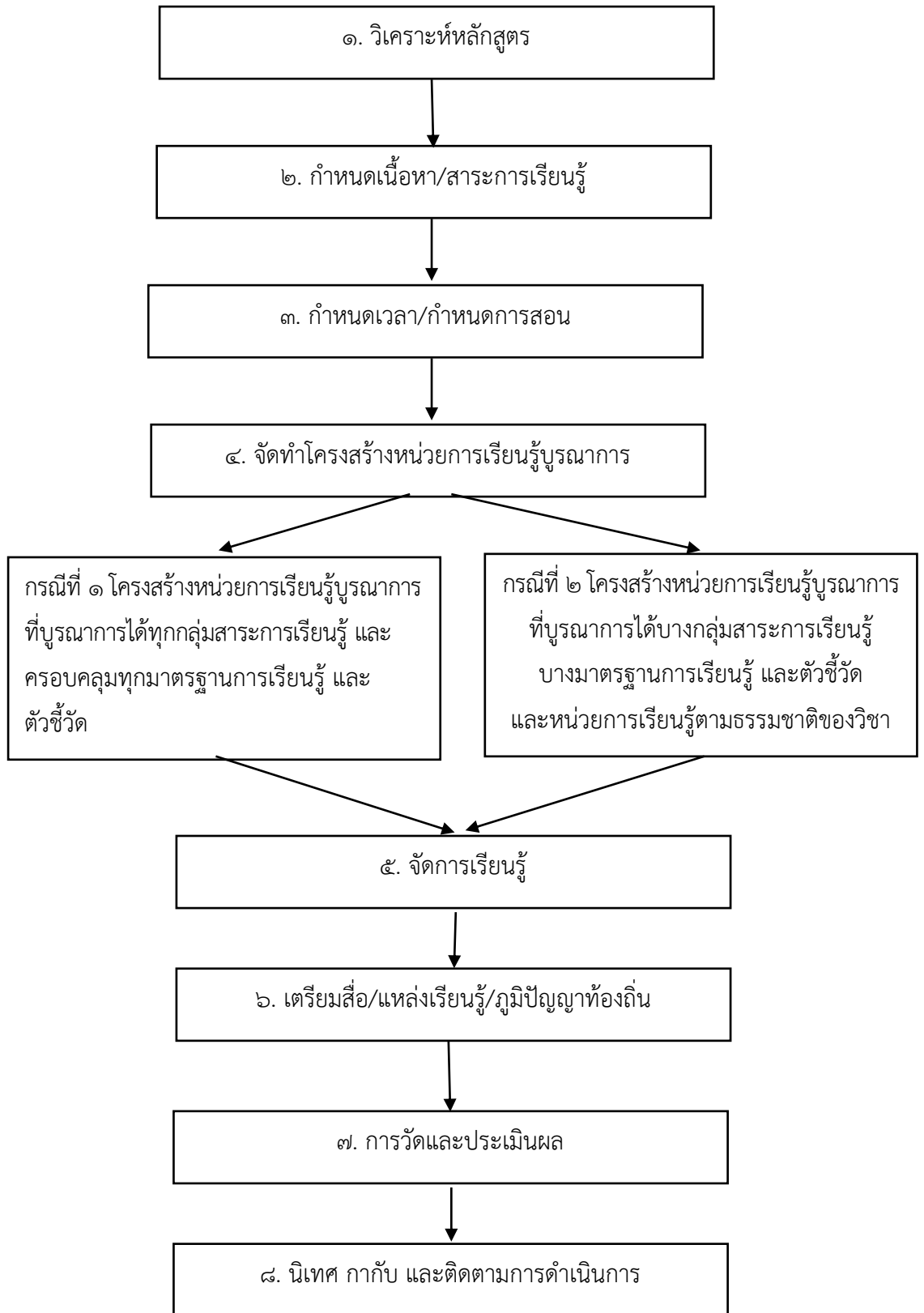
๓. รูปแบบการประชุมสถานักเรียน เป็นกิจกรรมที่ทำให้คณะกรรมการสถานักเรียนเกิดความเข้าใจตรงกัน เป็นการรวบรวมความคิดเห็น และวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ จากสมาชิกอย่างทั่วถึง สมาชิกผู้ร่วมประชุมต้องรู้บทบาทหน้าที่ ทั้งผู้ทำหน้าที่ประธานต้องสามารถใช้ทักษะและเทคนิคในการนำและควบคุมการประชุม สนับสนุนให้ผู้เข้าประชุมมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการเสนอความคิดที่ทำให้เกิดการยอมรับ และเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน โดยรูปแบบการประชุมสถานักเรียน มี ๕ ขั้นตอน ดังแผนภาพที่ ๒.๒

แผนภาพที่ ๒.๒ แสดงขั้นตอนการจัดประชุมสถานักเรียน
(สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ๒๕๕๘)

๔. เครือข่ายสถานักเรียนและการมีส่วนร่วม เป็นลักษณะที่สถานักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุม การวางแผน การเสนอแนะ การจัดทำโครงการ การบริหาร การจัดการ การจัดทำงบประมาณ ตลอดจนการร่วมมือปฏิบัติงาน หรือดำเนินการร่วมกับหน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ

๕. การบูรณาการกิจกรรมสถานักเรียนเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรโรงเรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ซึ่งบูรณาการสอดคล้องสัมพันธ์กัน เพื่อพัฒนาให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ ความคิด ทักษะ และประสบการณ์จากหลากหลายด้าน สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง นำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมกับความเป็นจริง ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นของโลกในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการวางแผนและดำเนินการ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๓ แสดงกระบวนการบูรณาการกิจกรรมสถานักเรียนเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้

๒. แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย

การที่บุคคลขาดคุณลักษณะของพลเมืองประชาธิปไตย คิดไม่มีเหตุและผล ไม่มีระเบียบวินัย ใช้เสรีภาพไม่ถูกต้อง จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง สิ่งแวดล้อมและประชากร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ๒๕๕๗)

สาโรช บัวศรี (อ้างถึงใน สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ, ๒๕๕๓) กล่าวถึงคุณลักษณะของพลเมืองซึ่งเป็นลักษณะสัมพันธ์ภาพระหว่างกันในสังคมประชาธิปไตย ประกอบด้วย

๒.๑ การเคารพ เป็นการเคารพซึ่งกันและกัน (Respect for Individuals) คือ ทุกคนจะต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทั้งกาย วาจา และความคิด เคารพความคิดของผู้อื่น แสดงความคิดเห็นออกมาได้แต่ไม่ล่วงเกินผู้อื่น ย่อมมีการให้ออกาสและเคารพแก่ความคิดของคนทุกคน ซึ่งนักปราชญ์กล่าวไว้ว่า I may not agree with what you say, but I will fight to the death for the right for you to say it. ถ้าถือกันอย่างเคร่งครัดจริงๆ แล้ว การล่วงเกินผู้อื่น การทำร้ายผู้อื่น การหมิ่นผู้อื่น การโกรธผู้อื่น ย่อมเป็นการไม่เคารพซึ่งกันและกัน และผิดหลักประชาธิปไตยทั้งสิ้น

๒.๒ สามัคคีธรรม เป็นการแบ่งปัน ร่วมงานกัน และประสานงานกัน (Sharing Participating and Co-operating) ข้อนี้หมายความว่า การอาสารับแบ่งงานไปทำตามความสามารถ โดยไม่ปายเปียงและหลีกเลี่ยง ร่วมมือกันทำตามอัตภาพ และประสานงานกัน โดยทำตามแผนที่ได้ตกลงร่วมกันกำหนดไว้

๒.๓ ปัญญาธรรม เป็นความเชื่อมั่น ในวิธีการแห่งปัญญา (Faith in the Method of Intelligence) พุดเป็นคำศัพท์ คือ ปัญญาธรรม การที่คนเรานับถือกันและร่วมมือสามัคคีกันนั้น บางทีอาจนับถือกันและร่วมมือไปในทางที่ผิด เช่น ร่วมมือกันตั้งโรงเรียนสอนให้เป็นโจร เป็นต้น ดังนั้น ต้องมีปัญญา เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้ง และชี้แนวทางเป็นทางเสีย มิให้เขวไปได้ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้น ในสังคมประชาธิปไตยจึงมีการนับถือปัญญาธรรม การเป็นพลเมืองที่ดีได้ก็ต่อเมื่อมีปัญญาและศีลธรรม ดังนั้น คนในสังคมประชาธิปไตย จึงต้องเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาดี เพื่อให้มีปัญญาธรรม

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๐ (อ้างถึงใน (ศักดิ์ชัย นิริญทวี, ๒๕๔๘) เป็นแผนการศึกษาที่เกิดขึ้นหลังเกิดเหตุการณ์มหาวิปโยค ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ความคิดเรื่องการใช้การศึกษา เพื่อเป็นเครื่องมือสร้างความเป็นพลเมือง จึงมีความซับซ้อนและละเอียดมากขึ้น ซึ่งพบได้จากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพลเมืองไทยที่สังเกตได้จากความมุ่งหมายของการศึกษาตามแผนการศึกษาฉบับนี้ ได้แก่

๑. ให้มีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และผู้อื่น มีระเบียบวินัย มีความเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ศาสนา และหลักธรรม

๒. ให้มีความเข้าใจ และกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตามวิถีทางประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

๓. ให้มีความรับผิดชอบต่อชาติ ท้องถิ่น ครอบครัว และต่อตนเอง

๔. ให้มีสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกันและการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ มีความรักชาติตระหนักในความมั่นคง ปลอดภัยของชาติ และการมีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศ

๕. ให้มีความยึดมั่น และผดุงความเสมอภาค ความสุจริต และความยุติธรรม

๖. ให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพและอนามัยสมบูรณ์ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

๗. ให้มีความขยันหมั่นเพียร มีความสามารถในการประกอบอาชีพ และการจับจ่ายใช้สอยอย่างประหยัด ตลอดจนการร่วมมือกันประกอบกิจการและธุรกิจต่าง ๆ โดยชอบด้วยกฎหมาย

๘. ให้มีความสามารถในการติดต่อ ทำความเข้าใจ และร่วมมือซึ่งกันและกัน รู้จักการแสวงหาความจริง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหา และข้อขัดแย้งด้วยสติปัญญา และสันติวิธี

กรมวิชาการ (๒๕๓๘) ได้กล่าวถึงสังคมประชาธิปไตยที่จะทำให้เกิดสันติภาพ สันติสุข และเสรีภาพขึ้นมาได้นั้น จะต้องสร้างสังคมให้บุคคลที่อยู่ในสังคมมีพฤติกรรม ๔ ด้าน ประกอบด้วย

๑. ด้านวินัยธรรม นักเรียนนักศึกษาจะต้องเกิดพฤติกรรมด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับตามที่โรงเรียนกำหนด โดยการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ จะต้องมาจากความเห็นชอบของนักเรียน นักศึกษา และครูอาจารย์ในโรงเรียน และกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่มาจากกรมเจ้าสังกัดและกระทรวง รวมทั้งตัวบทกฎหมายที่ใช้บังคับประชาชนในประเทศให้ประพฤติปฏิบัติ

๒. ด้านการละเว้น นักเรียน นักศึกษาจะเกิดพฤติกรรมการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน โดยเป็นสิทธิที่โรงเรียนมอบให้ทุกคน ที่เข้ามาเป็นนักเรียน นักศึกษาได้รับ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นสิทธิที่ได้รับ การศึกษาในโรงเรียนแห่งนั้น สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนนักเรียน นักศึกษา และสิทธิอื่น ๆ ที่พึงมี ในฐานะที่เป็นนักเรียน นักศึกษาในโรงเรียน นั้น

๓. ด้านศรัทธาธรรม เป็นด้านที่นักเรียน นักศึกษาจะต้องเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากเพื่อนนักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ และโรงเรียน ที่ได้มอบหมายให้ด้วยความศรัทธาในหน้าที่ที่ประพฤติกปฏิบัติหน้าที่ตามข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้ด้วยความเต็มใจ และเมื่อได้เปลี่ยนหน้าที่ให้รับผิดชอบในหน้าที่อื่น ก็สามารถทำได้ด้วยความยินดี สามารถเป็นได้ทั้งผู้นำ และผู้ตาม และสมาชิกของกลุ่ม

๔. ด้านสามัคคีธรรม เป็นพฤติกรรมของนักเรียน นักศึกษาที่จะต้องอยู่ร่วมกันในสังคมโรงเรียนด้วยความรัก ความผูกพัน และความสามัคคีต่อกัน รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นสมาชิกของกลุ่มตามความต้องการ และความคิดอันเป็นอิสระของแต่ละคน แต่เมื่อมารวมกันเป็นกลุ่มแล้วก็สามารถเป็นสมาชิกที่ดีและทำคุณประโยชน์ให้กับกลุ่ม และเมื่อรวมกันเป็นกลุ่มแล้ว ก็รู้จักใช้สิทธิ ใช้เสียงของตน

เพื่อการเลือกตั้งสมาชิกในกลุ่ม เพื่อรับผิดชอบหน้าที่ตามที่กลุ่มได้มอบหมาย

จากการระดมความคิดเห็นในการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า (๒๕๕๔. อ้างถึงใน เอนก เหล่าธรรมทัศน์, ๒๕๕๔) ได้สรุปว่า คุณลักษณะของพลเมืองที่ดี ประกอบด้วย การมีคุณธรรม คือ ต้องยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รู้สิทธิ รู้หน้าที่ของตนเอง มีสามัคคีธรรม คือ ต้องรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น มีนิติธรรม คือ การตัดสินปัญหาโดยใช้เหตุผล มีความสมบูรณ์ทางกายและใจ มีสติปัญญา มีอารมณ์มั่นคงมีวุฒิภาวะทางสังคม เห็นคุณค่าของสภาวะแวดล้อมท้องถิ่น ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ให้เกียรติผู้อื่น มีจิตสาธารณะหรือมีจิตสำนึกสาธารณะ มีความรู้เท่าทันทั้งงานกฎหมาย และขนบธรรมเนียม ประเพณี รู้จักฟังตนเอง มีความกล้าที่จะต่อต้านระบอบที่ไม่ใช่ประชาธิปไตย มีความไว้วางใจในระบอบประชาธิปไตย รู้แพ้ รู้ชนะ รู้จักทำงานร่วมกันโดยสันติ มีความภูมิใจในตนเองและการมีศีล เป็นต้น

วิชัย ภูโยธิน สุคนธ์ สินธพานนท์ พิวรรษา นภารัตน์ และ ดิษยา กุศลภูษณงค์ (๒๕๕๒) ได้กล่าวไว้ว่า พลเมืองดีถูกนำมากำหนดในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในบริบทของสังคมที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ การเคารพกฎหมายบ้านเมือง และปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสังคม เป็นผู้ไม่เบียดเบียนและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับมติเสียงส่วนใหญ่ เป็นผู้มีความไว้วางใจประชาธิปไตย และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน ประเทศชาติ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมือง การปกครอง มีส่วนร่วมในการป้องกันแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามหลักธรรม

วิชัย วงศ์ใหญ่ (๒๕๕๔) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย สมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพ ฟังพาดตนเองได้ ใช้สิทธิเสรีภาพ โดยควบคู่กับความรับผิดชอบต่อ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค เคารพกติกา ไม่แก้ปัญหาคด้วยความรุนแรง ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และความกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบต่อ หรือร่วมกันขับเคลื่อนสังคม และแก้ปัญหาสังคมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน ระดับประเทศ อาเซียน และประชาคมโลก

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (๒๕๕๔) ได้ระบุคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ไว้ ๖ ประการ ดังนี้

๑. มีอิสรภาพและฟังตนเองได้ ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของระบบอุปถัมภ์
๒. เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น
๓. เคารพความแตกต่าง มีทักษะในการฟัง และยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง
๔. เคารพหลักความเสมอภาค เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่นและเห็นคุณค่าเทียมกัน มองคนเป็นแนวระนาบไม่ใช่แนวตั้ง

๕. เคารพกติกา เคารพกฎหมาย ใช้กติกาในการแก้ปัญหา ไม่ใช่กำลัง และยอมรับผลของการละเมิดกฎหมาย

๖. รับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม กระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบต่อสังคม และร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเริ่มต้นที่ตนเอง

ทิพย์พพร ตันติสุนทร (๒๕๕๔) ได้ระบุคุณลักษณะของพลเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย การเป็นผู้ที่มีความรู้ มีการศึกษาและมีความสามารถที่จะมองเห็น และเข้าใจในสังคม และสังคมโลก เหนือกว่าเป็นสมาชิกของสังคม ยึดถือประโยชน์ส่วนรวม และสังคมเป็นหลัก มีความรักในเสรีภาพและมีความรับผิดชอบต่อสังคม เคารพความเสมอภาค ความยุติธรรม มีความคิดวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผล เข้าใจหลักสิทธิมนุษยชน และยอมรับความแตกต่างในความเป็นพหุสังคม เคารพกฎหมาย ยึดหลักนิติรัฐ มีความรู้ ความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และทางการเมือง (Political Literacy) และเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ในทุกระดับตั้งแต่ชุมชน ท้องถิ่น ระดับชาติและนานาชาติ ตลอดจนยึดมั่นในหลักสันติวิธี ไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

คุณลักษณะ ๘ ประการของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย ที่เป็นสากลเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่ศตวรรษที่ ๒๑ (ถวิลวดี บุรีกุล, ๒๕๕๕) ประกอบด้วย

๑. การเป็นผู้มีความรู้ มีการศึกษา และความสามารถที่มองเห็น และเข้าใจสังคมของตน และสังคมโลก เหนือกว่าเป็นสมาชิกของสังคมโลก

๒. มีความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และรับผิดชอบต่อทั้งต่อตนเอง และผู้อื่นในบทบาทส่วนตนเองและต่อสังคม

๓. มีความสามารถที่จะเข้าใจยอมรับ และอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม

๔. มีความสามารถที่จะคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ

๕. มีความเต็มใจที่จะแก้ปัญหาด้านความขัดแย้งด้วยท่าทีสันติ ไม่ใช้ความรุนแรง

๖. มีความเต็มใจที่จะเปลี่ยนการใช้ชีวิต และอุปนิสัยการบริโภค เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม

๗. มีความสามารถที่จะเข้าใจ และปกป้องสิทธิมนุษยชน

๘. มีความเต็มใจ และมีความสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ซึ่งโลกในปัจจุบันมีการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีขั้นสูงและเป็นโลกไร้พรมแดน

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (๒๕๕๕) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมตามวิถีประชาธิปไตยไว้ ๓ ด้าน ได้แก่

๑. พฤติกรรมด้านเคารพสิทธิ เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความเคารพซึ่งกันและกัน เคารพ

กฎ ระเบียบของสังคม ซึ่งพฤติกรรมด้านนี้ ได้แก่

๑.๑ การเคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์ การเคารพต่อครูในฐานะที่เป็นนักเรียน โดยการเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนในทุกโอกาส ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

๑.๒ การเคารพซึ่งกันและกันทางกาย เช่น การทักทายให้เกียรติแก่ผู้อื่น การแสดงความเคารพแก่บุคคลที่อาวุโสกว่า การให้การต้อนรับ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

๑.๓ การเคารพกันทางวาจา ได้แก่ การรู้จักพูดจาให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ใช้คำพูดเหมาะสมตามฐานะของบุคคล พูดจาสุภาพไม่ว่าก้าวร้าวส่อเสียด ไม่พูดในสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่นำความลับของผู้อื่นไปเปิดเผยและไม่พูดนินทา หรือโกหกหลอกลวง

๑.๔ การเคารพในสิทธิของผู้อื่น ได้แก่ การไม่ล่วงละเมิดสิทธิของเพื่อนทั้งทางกาย หรือวาจา รู้จักเคารพในสิทธิของบุคคลที่มาก่อนหลัง เคารพในความเป็นเจ้าของ

๑.๕ การเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น ได้แก่ การยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น เมื่อมีผู้พูดเสนอความคิดเห็น ควรฟังด้วยความตั้งใจและใคร่ครวญด้วยวิจรณญาณ หากเห็นว่าเป็นการเสนอแนวคิดที่ดีมีประโยชน์มากกว่าความคิดเห็นของตนเองก็ควรยอมรับและปฏิบัติตาม

๑.๖ การเคารพในกฎ ระเบียบของสังคม ได้แก่ การยึดมั่นในกรอบระเบียบของสังคม เช่น วัฒนธรรมประเพณี กฎเกณฑ์ทางสังคม และกฎหมายของประเทศ

๒. พฤติกรรมด้านสามัคคีธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงการแบ่งปันร่วมกับทีมงานและประสานงานกัน พฤติกรรมด้านนี้ ได้แก่

๒.๑ การรู้จักประสานประโยชน์โดยยึดถือประโยชน์ของส่วนรวม หรือของชาติเป็นที่ตั้ง ได้แก่ การทำงานร่วมกันอย่างสันติวิธี รู้จักการประนีประนอม โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่ส่วนรวมเป็นใหญ่ มีการเสียสละความสุขส่วนตัว หรือหมู่คณะ เพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวมหรือของชาติ

๒.๒ การร่วมกันในการทำงานหรือทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดร่วมกัน โดยมีบุคคลผู้ร่วมงานตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ร่วมกันวางแผนในการทำงาน ช่วยเหลือกันอย่างจริงใจ ไม่หลีกเลียง หรือเอาเปรียบผู้อื่น

๒.๓ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ร่วมมือร่วมใจกันเพื่อส่วนรวม ไม่เอาเปรียบไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว

๒.๔ การรับผิดชอบต่อหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายจากส่วนรวม และมีหน้าที่ต่อสังคม การเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของกลุ่ม ในหน่วยงาน และในสังคม

๓. พฤติกรรมด้านปัญญาธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา พฤติกรรมด้านนี้ ได้แก่

๓.๑ การไม่ถือตนเป็นใหญ่ คือ การรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การยอมรับฟัง และปฏิบัติตามมติของเสียงส่วนมากในที่ประชุม หรือในการทำงานต่าง ๆ การรู้จักเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี

๓.๒ เน้นการใช้ปัญญา ให้ใช้เหตุผลและความถูกต้องในการตัดสินใจแก้ปัญหาทั้งปวง ไม่ใช่เสียงส่วนมากในการตัดสินใจปัญหาเสมอไป

๓.๓ เมื่อมีปัญหาใดเกิดขึ้น ที่จะต้องตัดสินใจ ทุกคนต้องร่วมกันคิดและช่วยกันตัดสินใจโดยใช้เหตุผล

๓.๔ ในกรณีที่มีปัญหาโต้แย้งเกิดขึ้นในหมู่คณะ จะต้องพยายามอภิปรายจนกระทั่งสามารถชักจูงให้ทุกคนเห็นคล้อยตาม เมื่อเกิดกรณีความเห็นต่างกันก็ควรมีเหตุผลที่ดี แต่ถ้าไม่อาจชักจูงให้กลุ่มคล้อยตามได้ จึงจะใช้วิธีการออกเสียง

มุสตาฟา อภิชาติ (๒๕๕๘) กล่าวถึง การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก ควรปฏิบัติ ดังนี้

๑. เคารพกฎหมาย และปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสังคม เมื่อพลเมืองทุกคนปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของสังคม และบทบัญญัติของกฎหมาย เช่น ไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น หรือไม่กระทำความผิดตามที่กฎหมายกำหนด ทำให้รัฐไม่ต้องเสียงบประมาณในการป้องกันปราบปราม และจับกุมผู้ที่กระทำความผิดมาลงโทษ นอกจากนี้ยังทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบ สงบสุข ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ไม่หวาดระแวง หรือคิดร้ายต่อกัน

๒. เป็นผู้มีเหตุผล และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทุกคนย่อมมีอิสรเสรีภาพ ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ซึ่งการรู้จักการใช้เหตุผลในการดำเนินการ จะทำให้ช่วยประสานความสัมพันธ์ ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

๓. ยอมรับมติของเสียงส่วนใหญ่ เมื่อมีความขัดแย้งกันในการดำเนินกิจกรรมอันเกิดจากความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และจำเป็นต้องตัดสินใจปัญหาด้วยการใช้เสียงข้างมาก และมติส่วนใหญ่ตกลงว่าอย่างไร ถึงแม้ว่าจะไม่ตรงกับความคิดของเรา เราก็ต้องปฏิบัติตาม เพราะเป็นมติของเสียงส่วนใหญ่

๔. เป็นผู้นำมีน้ำใจประชาธิปไตย และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ผู้ที่มีความเป็นประชาธิปไตย จะต้องมีความเสียสละในเรื่องที่จำเป็น เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม และรักษาไว้ ซึ่งสังคมประชาธิปไตย โดยส่งผลต่อความมั่นคง และความก้าวหน้าขององค์การ ซึ่งสุดท้ายผลประโยชน์จะย้อนกลับมาสู่สมาชิกของสังคม เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ถึงแม้ว่าเราจะมีอาชีพบางอย่างที่มีรายได้ตลอดเวลา เช่นค้าขาย แต่ก็ยอมเสียเวลาค้าขาย เพื่อไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือการมีน้ำใจช่วยเหลือกิจกรรมส่วนรวม เช่น การสมัครเป็นกรรมการเลือกตั้ง หรือสมาคมบำเพ็ญประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น

๕. เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ควรรู้จักเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เช่น บุคคลมี

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด แต่ไม่เป็นการพูดใส่ร้ายผู้อื่นให้เสียหาย

๖. มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน ประเทศชาติ ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ย่อมมีการทำงานเป็นหมู่คณะ จึงต้องมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ให้สมาชิกแต่ละคนนำไปปฏิบัติตามที่ ได้รับ

๗. มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมือง การปกครอง ในสังคมประชาธิปไตย สมาชิกทุกคนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมือง การปกครอง เช่น การเลือกตั้ง เป็นต้น

๘. มีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ช่วยสอดส่องพฤติกรรมมั่วสุมของเยาวชนในสถานบันเทิง ไม่หลงเชื่อข่าวลือ คำกล่าวร้ายโจมตี ไม่มองผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับเราเป็นศัตรู รวมถึงส่งเสริม สนับสนุนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยสันติวิธี

๙. มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนตามหลักธรรม ทุกคนควรมีศีลธรรมไว้เป็นหลักในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้ปฏิบัติอย่างเหมาะสม ถึงแม้จะไม่มีบทลงโทษก็ตาม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๒๕๕๘) ได้กำหนดคุณลักษณะของพลเมืองที่แสดงออกด้วยพฤติกรรมตามวิถีประชาธิปไตย ประกอบด้วย

๑. คารวะธรรม

๑.๑ การเคารพในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ได้แก่ การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น ธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์ เพลงสรรเสริญพระบารมี เคารพในหลักการปฏิบัติของศาสนาที่ตนนับถือ และไม่ลบหลู่ศาสนาอื่น

๑.๒ เคารพซึ่งกันและกันทั้งทางกาย เช่น การแสดงความเคารพแก่บุคคล ซึ่งอาวุโสกว่า และการให้เกียรติผู้อื่น

๑.๓ เคารพทางวาจา เช่น การพูดจาให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ใช้คำพูดให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคล พูดจาสุภาพ

๑.๔ เคารพในสิทธิของผู้อื่น ไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่นทั้งทางกาย และวาจา

๑.๕ เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับในความคิดที่แตกต่าง

๑.๖ เคารพในกฎ ระเบียบของสังคม เช่น วัฒนธรรม ประเพณี กฎหมายของบ้านเมือง

๒. สามัคคีธรรม

๒.๑ การรู้จักประสานประโยชน์ โดยถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

๒.๒ ร่วมมือกันทำงาน ไม่เอาเปรียบผู้อื่น

๒.๔ รักหมู่คณะ และช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

๒.๕ รักษาความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของกลุ่ม และสังคม

๒.๖ เสียสละความสุขส่วนตน หรือหมู่คณะเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม และ

ประเทศชาติ

๒.๗ หลีกเลียงความขัดแย้ง รู้จักอดทนอดกลั้น รู้รักสามัคคี

๓. ปัญญาธรรม

๓.๑ การไม่ยึดถือความคิดเห็นของตนเป็นใหญ่

๓.๒ การปฏิบัติตามมติของเสียงส่วนมาก และรับฟังเสียงส่วนน้อย

๓.๓ ใช้เหตุผลในการตัดสินปัญหาทั้งปวง

๓.๔ ใช้สติปัญญาในการไตร่ตรองวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ

๓.๕ วิเคราะห์ และประมวลข่าวสารด้วยความรอบคอบ

๓.๖ พิจารณาเหตุผลด้วยใจเป็นธรรม ไม่ลำเอียง ไม่หลงผิด มีใจเป็นกลาง ปราศจาก

อคติ

สุทธิรักษ์ โจรินห์สตินและคณะ (๒๕๖๐) ได้สรุปคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับประชาชนในชาติ ได้แก่

๑. คุณลักษณะด้านทักษะพื้นฐานที่เน้นการเป็นผู้หาความรู้ รู้จักคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล สนใจข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และสามารถรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การเป็นผู้มีวิจาร์ณญาณในการแยกแยะความรู้สึกผิดชอบชั่วดี คุณและโทษ รู้สิ่งที่ควรกระทำบนพื้นฐานของความถูกต้อง รู้จักรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ภูมิใจในความเป็นไทย ดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม และจริยธรรม

๒. คุณลักษณะด้านสังคม และความเป็นประชาธิปไตย หมายถึง การเป็นผู้มีความสามัคคี และมีวินัย มีความถูกต้อง และยุติธรรม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ของสังคม สนใจและมีส่วนร่วมทางการเมือง รู้และเข้าใจสิทธิของตนเองในระบอบประชาธิปไตย มีความเคารพในสิทธิ และเสรีภาพของผู้อื่น ตามระบอบประชาธิปไตย รู้และเข้าใจกฎหมายต่าง ๆ ของบ้านเมือง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย ที่ได้จากการศึกษาและสังเคราะห์จากเอกสารของนักวิจัย และนักวิชาการ คณะผู้วิจัยได้จำแนกคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย ได้ ๓ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านเคารพธรรม (Respect for Individuals) ประกอบด้วย การเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ไม่เบียดเบียน หรือละเมิดสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่าง มีอิสรภาพ การเคารพเสรีภาพและความเสมอภาค การเคารพกฎ ระเบียบ สังคม ประเพณี วัฒนธรรม กฎเกณฑ์ทางสังคม กฎหมาย และข้อบังคับ

๒. ด้านสามัคคีธรรม (Sharing, Participating and Co-operating) ประกอบด้วย ความเสียสละ การประสานประโยชน์ การยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง มีจิตสาธารณะ ความร่วมมือกัน

ทำงาน ไม่หลีกเลี่ยงหรือเอาเปรียบผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และ ประเทศชาติ ความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ตระหนักว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีส่วนร่วม และ ไว้วางใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย กล้าที่จะต่อต้านระบอบอื่น

๓. ด้านปัญญาธรรม (Faith in the Method of Intelligence) ประกอบด้วย การใช้ เหตุผลในการตัดสินใจ ไม่ลำเอียง มีใจเป็นกลาง ใช้สติปัญญาไตร่ตรอง วิเคราะห์ด้วยความรอบคอบ มีความสุจริต มีหลักธรรม ศีลธรรม ยึดหลักคุณธรรม และจริยธรรม

๓. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย และแนวคิด

ในการสร้างความเป็นพลเมือง เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพื่อที่จะทำให้การอยู่ ร่วมกันมีความมั่นคง และปลอดภัย สำหรับสังคมตะวันตกให้ความสำคัญกับความเป็นพลเมืองเป็นอย่างมาก และพลเมืองก็รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนดอย่างชัดเจน พลเมือง (Citizen) หรือ ความเป็นพลเมือง (Citizenship) ในยุคสังคมกรีกและโรมันถือเป็นต้นแบบของ ประชาธิปไตย และพัฒนาความเป็นเมืองที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ประชาชนเข้าใจสภาพการณ์ ทางสังคมกว้างมากขึ้น ผลจากการติดต่อสื่อสารทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองและการ ปกครอง ดังนั้น ศตวรรษที่ ๒๑ มีผู้นำรัฐต่าง ๆ ใช้ความเป็นพลเมืองเป็นเครื่องมือพัฒนา การอยู่ร่วมกัน และส่งเสริมระบบการเมือง การปกครองสู่การเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย และปลูกฝังรากฐาน ความรู้ความเป็นพลเมือง ให้สืบทอดได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน (ภณ ใจสมัคร, ม.ป.ป.)

บุคคลจะเป็นพลเมืองดีของสังคม ต้องตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ ที่จะต้องปฏิบัติ และ มุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ด้วยความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับหลักธรรม วัฒนธรรม ประเพณี และรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้ รวมทั้งบทบาททางสังคม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และได้ ประสิทธิภาพทั้งในส่วนตนเองและสังคม เมื่อสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ ย่อมเกิดความ ภาคภูมิใจและเกิดผลดีทั้งต่อตนเอง และสังคม การเป็นพลเมืองดีที่เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิเสรีภาพ ของผู้อื่น มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชน และสังคม มีคุณธรรม และจริยธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิตอย่างผาสุก (สำนักนายกรัฐมนตรีกองการประชาสัมพันธ์, ๒๕๕๘)

ประเทศไทยให้ความสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะเป็นเครื่องมือสำหรับการสร้าง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองให้แก่สังคมมาตั้งแต่ยุคแรกของการศึกษา ตามระบบโรงเรียนของประเทศไทย จะเห็นได้จากพระราชบัญญัติของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงแสดงพระราช ประสงค์ในการจัดการศึกษาในโรงเรียนมหาดเล็กหลวง ซึ่งพระราชทานไปยังเสนาบดี และปลัดทูลฉลอง กระทรวงธรรมการ ความตอนหนึ่งว่า “...ข้าไม่ต้องการนักเรียนตัวอย่างที่สอบไล่ได้คะแนนขึ้นเกียรติ นิยมทุก ๆ ครั้ง ข้าไม่ต้องการตำราเรียนที่เดินได้ ที่ข้าอยากได้ คือ เยาวชนที่เป็นสุภาพบุรุษ ชื่อสัตย์

สุจริต มีอุปนิสัยใจคอดี..” และ “...สิ่งที่ขาดต้องการในโรงเรียนมหาดเล็กหลวง คือ ให้การศึกษาเป็นเครื่องทำให้เด็กเป็นเยาวชนที่น่ารักและเป็นพลเมืองดี ไม่ใช่ทำลายบุคลิกภาพเสียหมด...” (วรชาติ มีชูบท, ๒๕๕๙)

คำว่าพลเมืองได้ถูกนิยามไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีความเห็นว่าพลเมืองแห่งสยาม คือ พลเมืองผู้สามารถประกอบอาชีพได้ เป็นผู้ที่มีจิตสำนึก และหน้าที่แห่งพลเมืองต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ แผนการศึกษาแห่งชาติได้ระบุวัตถุประสงค์ของการศึกษาไว้ว่า คือ การพัฒนาพลเมืองให้ได้รับการศึกษา มีความรู้ ความสามารถที่จะประกอบอาชีพ และมีจิตใจเป็นประชาธิปไตย รวมทั้งมีจริยศึกษา มีวัฒนธรรมดีงาม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้กำหนดหลักการ และจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา ๖ ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยไว้ในมาตรา ๗ ว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๑ โดยมีความตอนหนึ่งว่า

รัฐพึงส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพ และมีความสามารถสูงขึ้น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ สู่การปฏิบัติ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีที่มาจากรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย

สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา (๒๕๕๖) ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง เป็นการพัฒนาศักยภาพประชาชนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรู้ดี มีความรับผิดชอบตระหนักในบทบาทหน้าที่ มีคุณลักษณะและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

และประเทศชาติในฐานะที่เป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ

สุทธิรักษ์ โรจนหัสติน และคณะ (๒๕๖๐) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ว่าเป็นกระบวนการที่พัฒนาประชาชน โดยการให้ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะของการเป็นพลเมืองดี รวมทั้งการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดี และผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น คือ ประชาชนได้เข้าใจและประพฤติปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ และสิทธิของตนเองในฐานะพลเมืองดี ที่สร้างสรรค์ประโยชน์ให้กับประเทศชาติ

Banks (Banks, ๑๙๙๗) ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองไว้ว่า เป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และลักษณะนิสัยที่สามารถเชื่อมโยง กับการดำรงชีวิตของนักเรียน

Petrovic และ Kuntz (๒๐๑๔) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองไว้ ๒ ประเด็น โดยประเด็นแรก กล่าวไว้ว่า เป็นการเรียนรู้เพื่อการมีส่วนร่วมทางสังคม และทำประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมกับชีวิต และห่วงใยดูแลสังคม ผ่านการมีส่วนร่วมทางสังคม และการบริการสังคม และประเด็นที่สอง กล่าวไว้ว่า เป็นการให้ความรู้ทางการเมือง และการบำเพ็ญประโยชน์ โดยผ่านการให้ความรู้ ทักษะ และการปลูกฝังคุณค่าที่ดี

Gearon และ Ian (๒๐๑๕) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง หรือวิชาหน้าที่พลเมือง คือ การสอนและการเรียนเกี่ยวกับสังคมร่วมสมัย (contemporary society) เพื่อพัฒนาความเข้าใจ สนับสนุนการปฏิบัติ (action) รวมทั้งมีการสะท้อน และส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นประชาธิปไตย หรืออาจสรุปได้ว่า การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง คือ การจัดการให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ ความเข้าใจ เพื่อเตรียมบุคคลให้แสดงบทบาทหน้าที่อย่างเต็มที่ และเข้มแข็งในสังคม

โรงเรียนต้องนำรูปแบบประชาธิปไตยมาใช้ในโรงเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นประชาธิปไตย รู้จักปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามภาระหน้าที่ และมีวิถีชีวิตตามหลักประชาธิปไตย สามารถดำรงตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้บริหารในฐานะเป็นผู้ส่งเสริม และอำนวยความสะดวก ในการจัดการเรียนการสอน จึงควรสนับสนุนสิ่งต่าง ๆ ซึ่งก็คือกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เช่น กิจกรรมคณะกรรมการสภานักเรียน กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมดำเนินตามนโยบายกิจกรรมสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมพิเศษต่าง ๆ กิจกรรมกลุ่มการแสดง กิจกรรมชมรม และองค์การต่าง ๆ ตลอดจนกิจกรรมกีฬา การจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เป็นประชาธิปไตย จะช่วยเสริมสร้างแนวความคิด จิตใจที่เป็นประชาธิปไตย ด้วยเหตุว่า คนที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมใด ย่อมต้องปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้นให้ได้ จึงจะสามารถดำรงชีวิตและอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข (จิระ เงินออก, ๒๕๕๑ อ้างถึงใน นันทนา ประสาทพร, ๒๕๕๗)

สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์ ชุมพล อนุพัฒนาศิลป์ สิริยา รัตนช่วย และ อรุณฉัตร คุรุวาณิชย์ (อ้างถึงใน สุทธิรักษ์ โจรนหัสติน และคณะ, ๒๕๖๐) การพัฒนาความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนเป็นหน้าที่โดยตรงของสถาบันการศึกษา โดยโรงเรียนต้องแสดงบทบาทสำคัญในการเรียนการสอนเรื่อง ค่านิยม ทักษะคิด ความรู้ และทักษะให้กับนักเรียน การบ่มเพาะให้เคารพหน้าที่ในบรรทัดฐานของการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน มีหลักการตัดสินใจ ในฐานะบุคคลหรือในฐานะกลุ่ม เคารพในสิทธิของผู้อื่น และการมีส่วนร่วมทางสังคมการเมืองเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต ทักษะความรู้ทางด้านสังคมการเมือง สิทธิของความเป็นพลเมือง เป็นความรู้ประการหนึ่งที่ทำให้บุคคลเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ในวิถีชีวิต ประชาธิปไตยที่บุคคลต้องมีความรู้ และเจตคติที่เหมาะสม (วิชัย ตันศิริ, ๒๕๕๗)

การพัฒนาคนในด้านการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นวิชา ไม่เน้นคน ส่งผลเสียต่อการพัฒนาประเทศ เป็นการศึกษาที่ทำให้คนเห็นแก่ตัว ขาดความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน ขาดระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ไม่รู้จักหน้าที่ของพลเมืองทั้งหน้าที่ของการเป็นนักเรียน ครู ผู้บริหาร พ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน หรือความเป็นพลเมืองของสังคม ประเทศชาติ และสังคมโลกหรือความเป็นพลโลก ถ้าประชาชนไม่มีสำนึกในความเป็นพลเมืองจะส่งผลให้เกิดวิกฤติที่รุนแรงมาก (ประเวศ วะสี, ๒๕๕๒) ซึ่งมีแนวความเห็นสอดคล้องกับ อัจจง ชุมสาย ณ อยุธยา (๒๕๕๓ อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๕๙) กล่าวว่า การพัฒนาเศรษฐกิจโดยไม่พัฒนาคน และสังคมจะส่งผลเสียในด้านต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่คุณภาพชีวิตของคนไทยที่ตกต่ำ สังคมไทยมีความเปราะบาง ด้านคุณธรรม จริยธรรม มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาที่รวดเร็วสู่วิถีโลก ขาดการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ

คณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (กนป.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ให้ความเห็นชอบยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๖๑ โดยมีเป้าหมายสร้างพลเมืองที่มีความสามารถในการปกครองตนเอง ในระบอบประชาธิปไตย ให้นักเรียนที่จัดการศึกษาทุกภาคส่วน สนับสนุนความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ยุกระดับเด็ก เยาวชน และประชาชนให้มีความเป็นพลเมืองภายในปี ๒๕๖๑ และให้ประเทศไทยเข้าสู่ความเป็นสังคม พลเมือง และสังคมที่มีความเข้มแข็ง เตรียมทรัพยากรบุคคลสู่การเป็นพลเมืองของอาเซียน และพลเมืองของโลก โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง โดยเสนอยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๖๑ (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๓) ประกอบด้วย ๔ ด้าน ดังนี้

๑. การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับเด็กและเยาวชน

๑.๑ เร่งให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรในโรงเรียน ตั้งแต่ผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกคน โดยเน้นการเป็นผู้สอน และการเป็นผู้ปฏิบัติ เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับนักเรียน

แทนการสอนให้รู้ ให้จำแบบดั้งเดิม

๑.๒ ปรับและทบทวนเนื้อหาสาระการเรียนรู้ในวิชาหน้าที่พลเมืองที่เน้นความรู้ในเรื่องรัฐธรรมนูญ และการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขให้เหลือเท่าที่จำเป็น

๑.๓ พัฒนากระบวนการเรียนการสอน และกิจกรรมในเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง และความเป็นประชาธิปไตยให้กับนักเรียนเน้นกระบวนการกลุ่ม และฝึกฝนให้นักเรียนเกิดทักษะที่เป็นพื้นฐานของความเป็นพลเมือง การรับฟังผู้อื่น การเคารพผู้อื่นเสมอกับตนเอง การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง การคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงปัญหาและเชื่อมโยงตนเองกับปัญหา สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น โดยแยกแยะข้อเท็จจริงที่เป็นวัตถุวิสัย (objective) กับความคิดเห็นที่เป็นอัตวิสัย (subjective) มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น คำนึงถึงส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม ผ่านการลงมือทำโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองให้เป็นพลเมือง

๒. การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง สำหรับผู้ใหญ่ ครอบครัว และชุมชน

๒.๑ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ต้องสร้างหลักสูตรการศึกษา เพื่อความเป็นพลเมือง สำหรับผู้ใหญ่ โดยมีทั้งหลักสูตรการศึกษา เพื่อความเป็นพลเมืองและการศึกษา เรื่อง การเมือง เช่น รัฐธรรมนูญ นิติรัฐ สิทธิเสรีภาพของประชาชน การเมือง ภาคพลเมืองและระบบการเลือกตั้งให้ประชาชนสามารถเลือกเรียนได้

๒.๒ ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การเอกชน ร่วมกันจัดทำหลักสูตรและอบรมเกี่ยวกับพลเมือง และประชาธิปไตย ในชุมชนให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชน เพื่อฝึกฝนการเป็นพลเมืองที่เคารพผู้อื่น เคารพกติกา และการร่วมกันวิเคราะห์ แก้ปัญหาของท้องถิ่น และชุมชนด้วยการลงมือทำ

๒.๓ จัดทำคู่มือการเลี้ยงลูกให้เป็นพลเมือง เพื่อเผยแพร่ความรู้ และวิธีการในการเลี้ยงลูกให้เป็นพลเมือง และการสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว

๓. การสร้างพลเมืองในวงกว้างและการสร้างความตระหนักในสังคม โดยใช้สื่อมวลชน

๓.๑ ใช้สื่อมวลชน ทั้งสื่อโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ตในการรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจ และความตื่นตัวในเรื่องพลเมือง และคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยเพื่อให้ประชาชนช่วยกันสร้างพลเมือง และพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่เคารพผู้อื่น เคารพกติกา และร่วมกันแก้ปัญหาของสังคม โดยเริ่มต้นที่ตนเอง

๓.๒ รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีรายการโทรทัศน์ เรื่อง พลเมือง สำหรับเยาวชน และมีรายการพลเมือง สำหรับผู้ใหญ่ให้เกิดความตระหนักรู้ และการพัฒนาตนเอง

๓.๓ จัดให้มีรายการโทรทัศน์ สำหรับครูในการเรียนรู้ ทักษะ เทคนิควิธีการในการเรียนการสอน เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง

๓.๔ ประสานความร่วมมือกับสมาคมวิชาชีพสื่อสารมวลชนเพิ่มกลไกการดำเนินการสื่อสารการตลาดเพื่อสังคม เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และการตื่นตัวให้สื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการสร้างพลเมือง ทรนรงค์ให้คนไทยมีความเป็นพลเมือง

๓.๕ ปลุกจิตสำนึกความเป็นพลเมืองให้ฝ่ายประชาสัมพันธ์หน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

๔. การเชื่อมประสานเครือข่ายภาครัฐและเอกชน

หน่วยงานหลักของกระทรวงศึกษาธิการในการจัดการศึกษาของชาติ ต้องสร้างเครือข่ายการทำงาน เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์การภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (๒๕๕๔) ได้ศึกษาหลักการสำคัญของการสร้างความเป็นพลเมือง พบว่า การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ควรเน้นความเป็นประชาธิปไตยมากกว่าการเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองแบบดั้งเดิม ตามที่กระทรวงศึกษาธิการและรัฐบาลกำหนด ควรให้ความสำคัญกับความเป็นประชาธิปไตยมากกว่าความรู้ประชาธิปไตย ดังนั้น การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองไม่ใช่การสอนโดยการบรรยาย แต่เน้นพัฒนารูปแบบกิจกรรม และการลงมือปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวรากรณ์ สามโกเศศ (๒๕๕๔)

ในการสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่นักเรียน จึงต้องเชื่อมโยงความเป็นพลเมือง กับกรอบการศึกษาและการเรียนรู้ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (๒๕๕๙) ได้ระบุเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนไว้ ๔ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านความรู้ เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ มีข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องตามวิธีการดำรงตนในระบอบประชาธิปไตย ภายใต้กฎหมาย ประเพณี วัฒนธรรม และแนวปฏิบัติของการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุขในสังคมไทย และสังคมโลก

๒. ด้านทักษะ เป็นผู้มีความคิดวิจารณ์ญาณ และการตัดสินใจบนพื้นฐานของความรู้ ข้อมูลข่าวสาร การดำรงชีวิต ความชำนาญ สามารถแก้ปัญหาการอยู่ร่วมกันในสังคม และประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ด้านเจตคติ และค่านิยม เป็นผู้ดำรง และยึดมั่นในวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นคุณความดี มีศีลธรรม จริยธรรม พึ่งพาตนเองและเป็นที่พักพิงของบุคคลอื่นได้ คำนึงถึงการมีส่วนร่วม เคารพสิทธิของตนเอง และผู้อื่น ยอมรับและเชื่อมั่นในวิถีที่แตกต่าง ทั้งเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม เพศ ผิวพรรณวรรณะ และความเป็นมนุษย์ของกันและกัน

๔. ด้านพฤติกรรม หรือความประพฤติที่ดีงาม เป็นผู้มีความประพฤติดี จริยธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน รู้จักเสียสละ ช่วยเหลือเกื้อกูล ไม่นิ่งดูดาย บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ คำนึงถึงการมีส่วนร่วมมีสำนึกของการพัฒนา ทั้งการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในโรงเรียนมีความแตกต่างกันตามระดับการศึกษา โดยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรจัด ๒ ลักษณะ ได้แก่

๔.๑ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ในวิชาหน้าที่พลเมือง รวมถึงการบูรณาการหน้าที่พลเมืองในรายวิชาอื่น ๆ โดยมุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

๔.๒ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกชั้นเรียน เป็นการจัดกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ เช่น

๔.๒.๑ กิจกรรมแนะแนวที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตนเองได้อย่างเหมาะสม

๔.๒.๒ กิจกรรมนักเรียนที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดีความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน ความเอื้ออาทร และสมานฉันท์

๔.๒.๓ กิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะของอาสาสมัคร เพื่อแสดงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

คณะกรรมการความสงบแห่งชาติ (คสช.) ให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองเป็นอย่างมาก โดยมีคำสั่งให้จัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ และหน้าที่พลเมืองให้กับเด็ก และเยาวชน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาให้เยาวชนเติบโตเป็นพลเมืองที่ดี และมีคุณภาพ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๗)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (๒๕๕๙) กล่าวว่า ครูมีหน้าที่ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียน โดยมีหน้าที่หลัก ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน จัดทำหลักสูตรโรงเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นพลเมืองที่ดี การอยู่ร่วมกันในสังคม ครูเป็นต้นแบบสำคัญที่จะทำให้นักเรียนเห็นคุณค่า และความสำคัญของประชาธิปไตย ในส่วนของผู้บริหารโรงเรียน ถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน เป็นผู้กำหนดแนวทางและอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ของครูและนักเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรทั้งในฐานะพลเมือง

และพลโลก โดยผู้บริหารมีบทบาทในการสร้างความเป็นพลเมืองดี ดังนี้

๑. กำหนดนโยบายการสร้างความเป็นพลเมือง ดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ เพื่อจัดทำแผนการดำเนินการของโรงเรียน จัดโครงการ และกิจกรรมให้เกิดขึ้นในโรงเรียน

๒. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงนักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องมีการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เช่น จัดหลักสูตรพลเมือง จัดกระบวนการจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้อง จัดทำโครงการและกิจกรรมที่เน้นด้านความเป็นประชาธิปไตย และการสร้างความเป็นพลเมือง

๓. กำกับ ติดตามและประเมินผล ผู้บริหารโรงเรียนทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศ ติดตามผลการดำเนินการของโครงการ กิจกรรมที่ดำเนินการ มีการวัดและประเมินผลต่อการดำเนินการ และมีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรหน้าที่พลเมืองในแต่ละระดับชั้น

๔. สร้างเครือข่ายในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน ชุมชน และสังคมที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยเหลือในด้านระดมทรัพยากรทั้งด้านเงินทุน และทรัพยากรบุคคล ในการสร้าง และปลูกฝังการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคม ด้วยภารกิจหน้าที่ดังกล่าว ผู้บริหารจำเป็นต้องเร่งให้เกิดวัฒนธรรมองค์การในโรงเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เป็นประชาธิปไตย รวมถึงเป็นต้นแบบในการเป็นพลเมืองที่ดี

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (๒๕๕๗) ได้เสนอแนวปฏิบัติที่สำคัญทำให้การเรียนการสอนหน้าที่พลเมืองบรรลุวัตถุประสงค์ คือ การใช้ประเด็นจริง (Real issue) ที่เป็นปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับความคิดของคนว่าถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี มีคุณค่าหรือไม่มีคุณค่า เพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนจะเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง ทุกโรงเรียนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร และให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง โดยในระดับมัธยมศึกษาให้เรียนรู้ เรื่อง การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย มุ่งทำประโยชน์ให้แก่สังคม และยึดมั่นวิถีประชาธิปไตย เกิดเป็นกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย เช่น ชมรม กลุ่ม ชุมนุม กิจกรรมการเลือกตั้งคณะกรรมการสภานักเรียน กิจกรรมค่ายกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

กิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง มีหลายวิธี โดยศักดิ์ชัย นิรัฐทวี (๒๕๔๘) ได้เสนอแนวคิดวิธีสอนต่าง ๆ ดังนี้

๑. กิจกรรมที่ใช้กระบวนการกลุ่ม ช่วยทำให้เนื้อหาทางด้านคุณธรรม จริยธรรมของความเป็นพลเมืองกลายเป็นเรื่องที่มีชีวิตชีวน่าสนใจ มีความเคลื่อนไหว นักเรียนสามารถมองเห็นแง่มุมที่แตกต่าง การใช้กระบวนการกลุ่ม มุ่งให้นักเรียนมีส่วนร่วมใน ๔ ด้าน ได้แก่

๑.๑ ทางร่างกาย เป็นการลงมือปฏิบัติ การแสดงบทบาทพร้อม

๑.๒ ทางด้านอารมณ์ คือ การเกิดความรู้สึกพึงพอใจ ไม่พึงพอใจ ความสุข หรือแม้แต่

ความรู้สึกไม่พึงพอใจ ซึ่งจะทำให้นักเรียนรู้จักเรียนรู้ เรื่องของอารมณ์ และการพัฒนาอารมณ์ของตนให้สอดคล้องกับกลุ่ม

๑.๓ ทางด้านปัญญา คือ การใช้สติปัญญาในการพิจารณา อภิปรายให้ความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล จนสามารถค้นพบข้อสรุปในใจของตนเองเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนรู้ได้

๑.๔ ทางด้านสังคม คือ การมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีปฏิสัมพันธ์ มีโอกาสรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามบทบาทในกลุ่ม

๒. การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงออกด้วยการกำหนดบทบาทหน้าที่ตามความจำเป็นของเหตุการณ์ จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกนึกคิดในบทบาทหน้าที่ตนเอง

๓. การเรียนการสอนแบบร่วมแรงร่วมใจ โดยวิธีการนี้จะช่วยให้นักเรียนคุ้นเคยกับกิจกรรมในระบอบประชาธิปไตยอย่างยิ่ง เพราะนักเรียนจะเรียนรู้ที่จะฟังคนอื่น เรียนรู้ที่จะแลกเปลี่ยนทัศนะค่านิยม และเรียนรู้ที่จะบรรลุถึงผลดีที่พึงได้รับร่วมกัน อันเป็นสาระสำคัญของระบอบประชาธิปไตย

๔. การเรียนการสอนด้วยการรับใช้สังคม เป็นกิจกรรมที่นักเรียนจะนำความรู้ที่ได้ในห้องเรียนไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ หรือตรงกับความต้องการ ความจำเป็นของสังคม เช่น กิจกรรมการอ่านหนังสือให้คนชราฟัง กิจกรรมติววิชาให้แก่รุ่นน้อง กิจกรรมทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน กิจกรรมการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาวิเคราะห์สภาวะน้ำเสียในท้องถิ่น เป็นต้น

ข้อดีของการเรียนด้วยวิธีนี้ คือ

- ๑) นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้สภาพความเป็นจริงของสังคมด้วยประสบการณ์ตรง
- ๒) นักเรียนได้นำความรู้ที่ได้รับ จากในชั้นเรียนมาประยุกต์ให้เข้ากับสถานการณ์จริง
- ๓) นักเรียนได้รับความรู้จากประสบการณ์ตรง ผ่านการแก้ปัญหาด้วยการกระทำ
- ๔) นักเรียนได้ฝึกประสบการณ์ และเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของความเป็นพลเมือง

๕. การสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง โดยนำเหตุการณ์ที่เป็นจริงหรือสร้างขึ้นจากเค้าโครงเรื่องจริงที่มีมิติชวนให้คิดได้หลายแง่ หลายมุม บางเรื่องอาจจะเป็นประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมที่สามารถมองได้ทั้งถูกและผิด บางเรื่องเป็นประเด็นถกเถียงกันได้ ในแง่ของการปฏิบัติหน้าที่ของความเป็นพลเมือง วิธีการนี้จะช่วยฝึกให้นักเรียนมีความเข้าใจในเหตุการณ์อย่างเป็นรูปธรรม กระตุ้นให้หาข้อสรุปอย่างสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์บนฐานของเหตุและผล การฝึกรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งมีมุมมองที่แตกต่างกัน และช่วยพัฒนาทักษะของการอภิปราย กล่าวเสนอความคิดเห็น ซึ่งอาจจะแตกต่างจากผู้อื่น

๖. การเรียนรู้จากข่าวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม การติดตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

จริงในยุคที่ข้อมูลข่าวสารสามารถแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว จึงเป็นเรื่องที่ช่วยให้นักเรียนได้เห็นมุมมองที่แตกต่างกัน เห็นความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในสังคม ได้เรียนรู้เหตุและผล จากบุคคลที่มีตัวตนอยู่จริงในขณะนั้น จากบทบาทและหน้าที่ในสังคมของแต่ละคนได้แสดงออกมา

นอกจากนี้ ยังได้เสนอดัชนีชี้วัดลักษณะการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองได้ ดังนี้

๑. เป็นการเรียนการสอนด้วยบรรยากาศแบบเปิด โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการอภิปรายให้ความเห็นในประเด็นปัญหาสังคมต่าง ๆ

๒. เป็นการเรียนการสอนที่นักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้เหตุการณ์ กิจกรรม หรือกรณีต่าง ๆ ที่เกิดในสังคม ทั้งด้านบวกและด้านลบ

๓. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการทำประโยชน์ หรือเรียกว่าการรับใช้ชุมชน เพื่อฝึกให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วม ทำงานเพื่อประโยชน์ให้ผู้อื่น

๔. มีการจัดกิจกรรมที่นักเรียนมีโอกาสสวมบทบาท ซึ่งอาจต้องเป็นบทบาทของประชาชนในอนาคต เช่น เป็นบุคคลที่อยู่ในชุมชน เพื่อเรียนรู้ความรู้สึก นึกคิด ปัญหาและการแก้ปัญหา

๕. นำเอาของที่มีในท้องถิ่น เช่น ภูมิปัญญาในท้องถิ่น บุคลากรในท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

๖. จัดการเรียนการสอนในลักษณะข้ามวิชา หรือข้ามหลักสูตร นำเอาวิชาต่าง ๆ ทุกวิชามาเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมความเป็นพลเมือง

๗. จัดให้มีกิจกรรมที่ปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี ในลักษณะเชื่อมทุกกิจกรรมของโรงเรียน เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด กิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

๘. จัดให้คณาจารย์ทั้งโรงเรียนมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ หรือเป็นคณะทำงาน เพื่อจัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองอย่างต่อเนื่อง และมีแผนการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน และกว้างขวาง

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

๑. ข้อมูลทั่วไป

โรงเรียนชำนาญพิเศษพิทยาคม ที่อยู่ ๙๕ หมู่ที่ ๔ ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ เว็บไซต์ https://sites.google.com/a/chamnipit.ac.th/cnp_school/ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ บุคลากร จำนวน ๒๐ คน จำแนกเป็นข้าราชการครู จำนวน ๑๖ คน ครูอัตราจ้าง จำนวน ๑ คน อื่น ๆ จำนวน ๓ คน นักเรียนทั้งหมด จำนวน ๒๔๒ คน (๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๓) จำแนกเป็นระดับชั้น

มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๑๕๙ คน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๘๓ คน ได้รับการประเมินคุณภาพภายใน เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษา : ระดับดีเลิศ

๒. ข้อมูลสภาพชุมชน

บริเวณโรงเรียนเป็นชุมชนหลายท้องถิ่นมาอยู่รวมกัน โดยแยกกันอยู่เป็นกลุ่ม เช่น อีสาน ลาว เขมร ส่วย บริเวณรอบโรงเรียนเป็นที่ตั้งสถานที่ราชการหลายหน่วยงาน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองยาง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเมืองยาง ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ (พันธุ์พืชเพาะเลี้ยง) ที่ว่าการอำเภอชำนิ สำนักงานเกษตรอำเภอชำนิ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ห้องสมุดประชาชนอำเภอชำนิ ประชากรของชุมชนในท้องถิ่นประกอบอาชีพ ทำนา รับจ้าง ข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีประชาชนในเขตบริการของโรงเรียน ประมาณ ๓๓,๘๐๔ คน เป็นชาย ๑๘,๘๔๘ คน เป็นหญิง ๑๘,๙๕๖ คน จำนวนครัวเรือน ๗,๓๕๗ หลังคา ซึ่งมีชุมชนในเขตบริการของโรงเรียน ได้แก่ ตำบลเมืองยาง ตำบลชำนิ ตำบลหนองปล่อง ตำบลโคกสนวน ตำบลช่อผกา และตำบลละวาด อาชีพหลักของชุมชน คือ ทำนา เนื่องจากภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม มีลำน้ำไหลผ่านประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีประเพณีท้องถิ่นหลากหลาย เนื่องจากเป็นชุมชนหลายท้องถิ่น มาอยู่รวมกัน เช่น ประเพณีแห่พระหลวงพ่อชำนิจ ประเพณีบุญผะเหวด เทศน์มหาชาติ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีทอดกฐิน ประเพณีแจกข้าว (กระยาสารท) มีศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นขึ้นชื่ออันเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป คือ การทอผ้ามัดหมี่ การทอเสื่อกก การสานไม้ไผ่เป็นของใช้ การทำหมอนอิง การถักหรือสานเครื่องดักจับปลา เช่น แห อวน สวิง การประกอบอาชีพทำนา คิดเป็นประมาณร้อยละ ๗๐ รับจ้างประมาณร้อยละ ๒๘ ราชการประมาณร้อยละ ๒ นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ ๑๐๐ ฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้โดยเฉลี่ย/ครอบครัว/ปี ประมาณ ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย ๒ - ๕ คนต่อครอบครัว

๓. การพัฒนาคุณภาพนักเรียน

พัฒนานักเรียนให้มีสุขภาพที่ดี มีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีทักษะในการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต เช่น กิจกรรมสวดศีลภูกลอนสุนทรภู่ กิจกรรมสัปดาห์วันวิทยาศาสตร์ กิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ประชาคมอาเซียน กิจกรรมศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โครงการวันสำคัญทางชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โครงการส่งเสริมสุนทรียภาพการกีฬา โครงการส่งเสริมสุนทรียภาพด้านศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ กิจกรรมค่ายวิชาการ โครงการคนไทยใฝ่รู้ โครงการยกระดับ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยจัดกิจกรรมโครงการคุณธรรม ส่งผลให้โรงเรียนได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ระดับเหรียญทองของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โครงการพัฒนาระบบการดูแล ที่เสริมสร้างพัฒนาการนักเรียนเต็มศักยภาพ โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

ส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด การปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ตรวจสอบและประเมินนักเรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนานักเรียน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้ข้อมูลสะท้อนกลับ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ เช่น โครงการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โครงการพัฒนาครูสู่มาตรฐานวิชาชีพยุคใหม่ ส่งผลให้ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน O-NET อยู่ในลำดับที่ดีขึ้น

๔. กระบวนการบริหารและการจัดการ

ส่งเสริมให้ครูปฏิบัติงานตามหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เช่น โครงการพัฒนาครูสู่มาตรฐานวิชาชีพยุคใหม่ ผู้บริหารปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล คณะกรรมการโรงเรียน และผู้ปกครอง ชุมชนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล มีการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างรอบด้านจัดสภาพแวดล้อม และการบริการที่ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ มีการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เช่น โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมและการให้บริการนักเรียน โครงการพัฒนางานแผนงานฯ

จากแนวทางการดำเนินการภายใต้รูปแบบ “CHAMNIPIT” เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เกิดความยั่งยืน ต่อเนื่อง และครอบคลุมในการเสริมสร้างคุณลักษณะ ทักษะชีวิต และคุ้มครองนักเรียนให้ปลอดภัย ภายใต้นโยบาย “ไม่มีเด็กคนใด ถูกทิ้งไว้ข้างหลัง” (No Child Left Behind) โดยมีนักเรียน คณะกรรมการสถานักเรียนทำหน้าที่ดูแล ส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหา นำพาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นที่ปรึกษา อำนวยความสะดวก ส่งเสริม และสร้างแรงจูงใจให้แก่นักเรียน ทั้งนี้ เพื่อให้นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมอันพึงประสงค์ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ทักษะการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต

ความพอเพียง และจิตสาธารณะ

แผนภาพที่ ๒.๔ แนวทางการดำเนินการภายใต้การบริหารงานรูปแบบ โมเดล “CHAMNIPIT”

C = Care ดูแลเอาใจใส่ลูกศิษย์ด้วยความรักความห่วงใย

H = Heart มีใจ เต็มใจ พร้อมใจ หุ่นเทหัวใจเพื่อประโยชน์ของลูกศิษย์

A = Activities กิจกรรมที่หล่อหลอมให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข

M = Moral คุณธรรม เพื่อนำทางให้การดำเนินการ ดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างถูกต้องและชอบธรรม

N = Network การร่วมแรงร่วมใจ ประสานภาคีเครือข่ายในการช่วยเหลือดูแลเพื่อให้บริการสู่เป้าหมาย

I = Intelligent สติปัญญาที่ชาญฉลาด เลือกรับข้อมูล ได้อย่างถูกต้อง

P = Polite มีความสุภาพ อ่อนโยนต่อลูกศิษย์ เพื่อนร่วมงานและเครือข่าย

I = Identity มีเอกลักษณ์ที่ดั่งาม ยิ้ม ไหว้ ทาย ทัก

T = Team การทำงานที่เป็นทีม สัมครสมานสามัคคี

การดำเนินการส่วนใหญ่เป็นไปตามแผนปฏิบัติการและแผนกลยุทธ์ อาจมีการปรับโครงการ/กิจกรรมตามความจำเป็น และสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการดำเนินการในภาพรวมเป็นไปตามวิสัยที่กำหนดไว้ กล่าวคือบรรลุผลด้านคุณธรรม การมีวิถีชีวิตอย่างพอเพียง รักความเป็นไทย การพัฒนาการจัดการศึกษาเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๕. ผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนานักเรียน

จากผลการดำเนินการ โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้โรงเรียนจัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ในแต่ละมาตรฐาน จากผลการประเมินสรุปได้ระดับดีเลิศ ทั้งนี้ เพราะมาตรฐานที่ ๑ ผลการจัดการศึกษา อยู่ในระดับดีเลิศ มาตรฐานที่ ๒

กระบวนการบริหารและการจัดการ อยู่ในระดับดีเลิศ มาตรฐานที่ ๓ กระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับดี

ปีการศึกษา ๒๕๖๑ โรงเรียนได้วางแผนและดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้ได้มาตรฐานตรงตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายของโรงเรียน โดยอาศัยการบริหารอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ ยึดหลักการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำทั้งภายในองค์กร และการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษา มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพ โดยการให้ความรู้และส่งเสริมการทำวิจัย การสร้างสื่อการสอน การวัดและการประเมินผล ตลอดจนการใช้ระบบนิเทศภายในเพื่อช่วยในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู สำหรับนักเรียนมีการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน และแสดงความสามารถตามศักยภาพ และความสนใจ การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การปลูกฝังคุณลักษณะการใฝ่รู้ใฝ่เรียนให้แก่ นักเรียนตลอดจนการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามาสนับสนุนทางด้านวิชาการ และการดูแลพฤติกรรมของนักเรียนในรูปแบบของเครือข่ายผู้ปกครองการดำเนินการเหล่านี้ ส่งผลต่อนักเรียน โดยตรง และปรากฏผลการประเมินทุกด้านอยู่ในระดับดีมากถึงดีเยี่ยม ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรม เช่น ด้านวิชาการ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลจากการทดสอบทางการเรียน ระดับชาติ และได้รับรางวัลจำนวนมากจากการแข่งขันทักษะความรู้ทางด้านวิชาการ ดนตรี กีฬา ผลงานทางด้านปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ปรากฏให้เห็นจากประกาศเกียรติคุณทางด้านคุณธรรมจริยธรรมที่นักเรียนได้รับ โรงเรียนวิถิพุทธเน้นจิตอาสา และผลการประเมินคุณภายใน จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ แสดงผลการปฏิบัติงาน ในการปลูกจิตสำนึก ทางด้านการอนุรักษ์พลังงาน และรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นหลักฐานยืนยันจากองค์กรภายนอกทั้งในระดับประเทศ และระดับเขตพื้นที่การศึกษา นอกจากนี้ ผลจากการดำเนินการดังกล่าว ส่งผลให้โรงเรียนผ่านการรับรองมาตรฐานการศึกษา ในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ระดับคุณภาพ ดี คะแนนเฉลี่ย ๘๓.๘๓

ผลการประเมินตนเองของโรงเรียน ถือเป็นข้อมูลสารสนเทศสำคัญที่โรงเรียนจะได้นำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อสรุปนำไปสู่การเชื่อมโยงหรือสะท้อนภาพความสำเร็จกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน (๓ - ๕ ปี) และนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ดังนั้น จากผลการดำเนินการของโรงเรียน สามารถสรุปผลการประเมินภาพรวมของจุดเด่น จุดควรพัฒนาของแต่ละมาตรฐานต่อไป

เกณฑ์ตัวชี้วัดคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต โรงเรียน ขำนิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เพื่อประกอบการพิจารณาในการเสริมแรง

ตารางที่ ๒.๑ เกณฑ์ตัวชี้วัดคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

คุณลักษณะ	ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้	พฤติกรรมอันพึงประสงค์ ของนักเรียน
๑. ทักษะการคิด	๑.๑ มีทักษะการ จำแนกเปรียบเทียบ แยกแยะ ๑.๒ มีทักษะการคิด เชิงเหตุผล	๑. สามารถจำแนก เปรียบเทียบ แยกแยะแง่มุม ต่าง ๆ ของการทุจริต ไม่ ทุจริต การต่อต้าน ไม่ต่อต้าน เช่น ข้อดี ข้อเสีย ประโยชน์ โทษ ความ เหมาะสม	๑. จำแนก เปรียบเทียบแยกแยะ แง่มุมต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย เช่น ข้อดีข้อเสีย ประโยชน์ โทษ ความเหมาะสม ไม่เหมาะสม ๒. วิเคราะห์ วิพากษ์เหตุปัจจัย
	คิดอย่างวิจารณ์ญาณ ๑.๓ มีทักษะการคิด เชิงสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา	ความไม่เหมาะสม ๒. สามารถแสดงความเห็น วิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์และ ประเมินความสมเหตุ สมผล ความน่าเชื่อถือ และคุณค่า ของการกระทำ การไม่กระทำ ทั้งของตนเองและผู้อื่น ๓. สามารถปรับตัวในสังคม และสร้างสรรค์ผลงานต่อต้าน ทุจริต	ผลที่เกิด และผลกระทบ ต่อ ตนเองสังคม ประเทศชาติ ของ พฤติกรรมการทุจริต ไม่ทุจริต การป้องกันการทุจริต ไม่ป้องกัน และสามารถเสนอแนะแนว ทางแก้ไขได้ ๓. มีวิจารณ์ญาณในการ แก้ปัญหาการทุจริต และการไม่ ป้องกัน ๔. สร้างสรรค์ผลงานต่อต้าน ป้องกันการทุจริต

ตารางที่ ๒.๑ (ต่อ)

คุณลักษณะ	ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้	พฤติกรรมอันพึงประสงค์ ของนักเรียน
๒. มีวินัย	๒.๑ มีวินัยต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม ๒.๒ มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่และสิทธิ ของตนเอง ๒.๓ มีความรับผิดชอบ ต่อชุมชน สังคมและ ประเทศชาติ	๑. ปฏิบัติตามข้อตกลง ข้อบังคับ กฎ กติกา ระเบียบ และ กฎหมายของ ครอบครัว โรงเรียนและ สังคม ๒. เข้าใจ ปฏิบัติตามหน้าที่ และรักษาสิทธิ ของตนเองอย่างครบถ้วน ๓. ยอมรับผลที่เกิดจากการ กระทำของตน ๔. รู้ เคารพสิทธิของผู้อื่น ๕. เป็นพลเมืองดีของชุมชน สังคม และประเทศชาติ	๑. ปฏิบัติตามข้อตกลง ของห้องเรียน และระเบียบ ของโรงเรียนจนเป็นนิสัย ๒. ปฏิบัติตามข้อตกลงระเบียบ ของชุมชน กฎกติกาของสังคม และกฎหมาย อย่างสม่ำเสมอ ด้วยความเต็มใจ ๓. ตั้งใจเรียน ทำงานที่ได้รับ มอบหมายจนสำเร็จทันเวลา ด้วยตนเอง และเป็นแบบอย่างได้ ๔. รู้สิทธิ และรู้จักรักษาสีทธิของ ตนเองจนเป็นลักษณะนิสัย ๕. รับผิดชอบการกระทำของตน ๖. มีส่วนร่วมในการกำหนดและ พัฒนาข้อตกลงของห้อง ๗. มีส่วนร่วมในการกำหนด ข้อตกลงของชุมชน ท้องถิ่น ๘. รู้ และเคารพสิทธิของเพื่อน ครู ผู้ปกครองและผู้คนในสังคม ๙. นำตัวอย่างพฤติกรรมที่ดีไป ประพฤติ ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และชักชวนให้เครือข่ายปฏิบัติตาม

ตารางที่ ๒.๑ (ต่อ)

คุณลักษณะ	ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้	พฤติกรรมอันพึงประสงค์ ของนักเรียน
๓. ซื่อสัตย์สุจริต	๓.๑ ประพฤติตรง ความเป็นจริงต่อ ตนเองทั้งทางกาย วาจา และใจ ๓.๒ ประพฤติตรง ความเป็นจริงต่อ ผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา และใจ ๓.๓ ประพฤติตรง ความเป็นจริงต่อ สังคม และโลก ทั้งทางกาย วาจา และใจ	๑. ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และเป็นจริง ๒. ปฏิบัติโดยคำนึงถึงความ ถูกต้องละเอียดและเกรงกลัว ต่อการกระทำผิด ๓. ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา ๔. ไม่ถือเอาสิ่งของหรือผลงาน ของผู้อื่นมาเป็นของตน ๕. ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วย ความซื่อตรง ๖. ไม่หาประโยชน์ในทางที่ไม่ ถูกต้อง	๑. ไม่พูดปด ๒. ละอายและเกรงกลัวต่อ การกระทำผิดทั้งกายวาจาใจ ๓. ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา ๔. ไม่ลอกการบ้านไม่ลอก ข้อสอบ ไม่ลอกผลงานหรือนำ ผลงานของผู้อื่น มาเป็นของ ตน ๕. ไม่ยกยอก ไม่ส่งคืนสิ่งของ ทรัพย์สิน ที่ยืมมา ๖. ทำของผู้อื่นเสียหายแล้ว รับผิดชอบ ๗. ไม่กระทำใด เพื่อให้ตนเอง ได้รับประโยชน์ ๘. ไม่ชักชวนผู้อื่นไปในทางที่ เสื่อมเสีย

ตารางที่ ๒.๑ (ต่อ)

คุณลักษณะ	ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้	พฤติกรรมอันพึงประสงค์ ของนักเรียน
๔. ความ พอเพียง	๔.๑ ดำเนินชีวิต พอประมาณ มี เหตุผล รอบคอบ มี คุณธรรม ๔.๒ มีภูมิคุ้มกันที่ดี ปรับตัว เพื่ออยู่ใน สังคมได้อย่างมี ความสุข	๑. ใช้ทรัพย์สินของตนเอง ดำเนินชีวิตอย่างประหยัด คุ้มค่าและเก็บ รักษาดูแล อย่างดี รวมทั้งการใช้เวลา อย่างเหมาะสม ๒. ใช้ทรัพยากรของส่วนรวม อย่างประหยัด คุ้มค่า และเก็บ รักษาดูแลอย่างดี ๓. ปฏิบัติตนและตัดสินใจด้วย ความรอบคอบ มีเหตุผล ๔. ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่ ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน พร้อมให้ อภัยเมื่อผู้อื่นกระทำผิดพลาด ๕. วางแผนการเรียนการ ทำงาน และการใช้ ชีวิตประจำวันบนพื้น ฐานความรู้ข้อมูล ข่าวสาร	๑. ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง มีเหตุผลรอบคอบ มีคุณธรรม ๒. ตั้งสัจจะ และปฏิบัติพัฒนา ตน ในการอดออม การใช้เงิน อย่างประหยัด ตามความ จำเป็น ไม่สุรุ่ยสุร่ายใช้ ทรัพยากรที่บ้าน โรงเรียน และในชุมชนอย่างประหยัด คุ้มค่า ๓. ตั้งสัจจะ และประพฤติ ปฏิบัติศีล ๕ จนเป็นนิสัย

ตารางที่ ๒.๑ (ต่อ)

คุณลักษณะ	ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้	พฤติกรรมอันพึงประสงค์ ของนักเรียน
๕. จิตสาธารณะ	๕.๑ ช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยเต็มใจ ไม่หวัง ผลตอบแทน ๕.๒ ร่วมกิจกรรมที่ เป็นประโยชน์ ต่อโรงเรียน	๑. ช่วยปฏิบัติ ในงานที่ได้รับ การร้องขอจากผู้อื่น โดยไม่ หวังผลตอบแทน ๒. แบ่งปัน ด้วยความเต็มใจ ไม่หวังผลตอบแทน ๓. ร่วมกิจกรรมเผยแพร่ความ ดี ของบุคคล ในโรงเรียน	๑. ยึดมั่น และพึงพอใจที่ ช่วยเหลือ แบ่งปันให้ผู้อื่นด้วย ความเต็มใจ ไม่หวัง ผลตอบแทน ๒. เป็นผู้นำในกิจกรรมร่วม ช่วยเหลือ แบ่งปันให้ผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน ๓. เป็นผู้นำในการสนับสนุน ให้
	ชุมชน สังคม	ชุมชน สังคม ที่เป็นต้นแบบ การไม่ทุจริต ๔. ร่วมกิจกรรมป้องกัน ต่อต้านการทุจริต	ผู้อื่นประพฤติ ปฏิบัติเพื่อเป็น พลเมืองดีของชาติและสังคม โลก ๔. เป็นผู้นำในกิจกรรม เผยแพร่ความดีของบุคคลที่ เป็นต้นแบบการไม่ทุจริต ๕. เป็นผู้นำในกิจกรรมการ ติดตาม และให้ข้อท้วงติง ข้อเสนอแนะต่อ คณะกรรมการนักเรียนในการ ปฏิบัติงาน ที่เห็นว่าไม่ เหมาะสม ๖. มีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑. การวิจัยในประเทศ

พระราชบัญญัติ (สิงห์คำ ขยวีโส) (๒๕๕๖ : ๑๙๓ - ๑๙๔) ได้วิจัยกระบวนการสร้างสังคมคุณธรรมแบบมีส่วนร่วมภายใต้รูปแบบธรรมาภิบาล สำหรับหน่วยอบรมโดยวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักการเสริมสร้างสังคมคุณธรรมตามแนวพระพุทธศาสนา เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างสังคมคุณธรรมภายใต้แนวคิดธรรมาภิบาลของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหัวม อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย และเพื่อทดลองและนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างสังคมคุณธรรมเชิงพุทธบูรณาการในการดำเนินการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเขตภาคเหนือ ผลการวิจัย พบว่า ความดีและความมีคุณธรรมนั้น เป็นรากฐานสำคัญของสังคม เป็นอุดมการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์และความสุขแก่ทุกฝ่าย ไม่มีความรุนแรง ล้างผลาญ ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อแบ่งปัน สามารถพัฒนาบุคลากรในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา พระพุทธศาสนามีหลักการในการพัฒนาสังคมไปสู่สังคมที่มีคุณธรรม ๘ ประการ คือ ความถูกต้อง ความเสมอภาค ความยุติธรรม ความสันติ ความพอเพียง สามัคคีธรรม การพึ่งพาอาศัย การมีศรัทธา และปัญญา ซึ่งถ้าสังคมใดมีธรรมเหล่านี้ สังคมก็จะมี ความสงบสุข มีการเกื้อกูล แบ่งปัน และช่วยพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้ที่มีความสุจริต สามารถก้าวข้ามไปสู่การหลุดพ้นจากกิเลส ตัณหา ความอยากต่าง ๆ ได้ หรือสามารถเข้าถึงธรรมได้ การจัดตั้งกลุ่มธรรมาภิบาลของชุมชนวัดศรีเมืองมูล ตำบลหัวม อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เกิดขึ้นภายใต้หน่วยงานที่เรียกว่า หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล มีแนวคิดในการจัดตั้งธรรมาภิบาล ๒ ประการ ได้แก่ ๑) เพื่อป้องกันสิ่งไม่ดี มุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสงบสุข และ ๒) เพื่อพัฒนากระบวนการขับเคลื่อนความดี โดยนำหลักการทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในลักษณะของคะแนนความดี โดยมีเป้าหมายหลัก คือ เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การเสริมสร้างคุณธรรม และสังคมคุณธรรม การจัดสวัสดิการชุมชน เป็นต้น ผลจากการดำเนินการธรรมาภิบาล สามารถทำให้คนในชุมชนมีความสุข มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยได้รับความดีเป็นสิ่งตอบแทนแล้วสามารถนำมาแลกเปลี่ยนของได้ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในทหเหนือ มีกระบวนการและหลักการที่คล้ายคลึงกัน คือ การนำหลักการ ๘ ประการ คือ หลักศีลธรรมและวัฒนธรรม สุขภาพ สัมมาชีพ สันติสุข ศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์ กตัญญูกตเวที และหลักสามัคคีธรรม มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบุคคลและสังคม โดยมีเป้าหมายของการดำเนินการ คือ เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา และวัฒนธรรมท้องถิ่น การพัฒนาสังคม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การจัดสวัสดิการชุมชน และการสงเคราะห์ชุมชน การใช้หลักการทางพระพุทธศาสนาควบคู่กับการพัฒนาชีวิต และสังคม

เพื่อให้บุคคลพึ่งพาตนเองได้ มีการยึดมั่นในการทำความดี มีการช่วยเหลือแบ่งปันสร้างความผูกพันด้วยกิจกรรมการพัฒนา มีการสื่อสารเพื่อให้คนเข้าถึงสัจธรรมด้วยวิถีการปฏิบัติ และมีการฝึกตามหลักไตรสิกขาและหลักภาวณา ๔ เพื่อให้บุคคลทำประโยชน์ได้สมบูรณ์ พึ่งพาตนเองได้ให้มีความพร้อมที่จะบำเพ็ญประโยชน์เพื่อผู้อื่นด้วยความเสียสละ จากนั้นควรมีการพัฒนาสังคมไปสู่สังคมคุณธรรมที่เกิดประโยชน์ และความสุขของทุกคนในสังคม

วารานดิ นิกายพุทธ (๒๕๕๖ : ๒๐๖ - ๒๐๗) ได้ศึกษาการบริหารจัดการของธนาคารความดีตำบลห้วยผึ้งและตำบลป่าหุง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่า เหตุจูงใจในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของธนาคารความดี ตำบลห้วยผึ้ง คือ ๑. การมีคนในชุมชนและคณะกรรมการบริหารงานมาชักชวนให้เข้าร่วม ๒. การเล็งเห็นผลประโยชน์ที่เกิดต่อตนเองและผู้อื่น รวมถึงโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและการช่วยเหลือผู้อื่นด้วย ส่วนเหตุจูงใจในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของธนาคารความดีตำบลป่าหุง คือ ๑) การมีคนในชุมชนและคณะกรรมการบริหารงานมาชักชวนให้เข้าร่วม ๒) การเล็งเห็นผลประโยชน์บางอย่างของธนาคารความดีและการแสดงความร่วมมือกับชุมชน และ๓. เหตุผลส่วนบุคคล ผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกของธนาคารความดี ตำบลห้วยผึ้ง สามารถแบ่งเป็น ๒ รูปแบบ คือ ๑) ผลตอบแทนที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ สิ่งของเครื่องใช้ เกียรติบัตรเชิดชูความดี ทุนการศึกษา ตัวอย่างชีวิตเข้มแข็งที่ศคนดีตำบลห้วยผึ้ง ๒) ผลตอบแทนที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ความสุขที่สัมผัสได้ การได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ความรู้สึกภาคภูมิใจกับการทำดี การได้เป็นตัวอย่งที่ดี ส่วนผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกของธนาคารความดี ตำบลป่าหุง แบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ ๑) ผลตอบแทนที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ สิ่งของเครื่องใช้ ทุนการศึกษา แฟ้มสะสมงาน เกียรติบัตรเชิดชูความดี เกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือ การทัศนศึกษาดูงาน ๒) ผลตอบแทนที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ความรู้สึกดี ความสุขทางใจที่ได้ทำดี และเห็นคนรอบข้างทำดี ความภาคภูมิใจกับการทำดี การได้เป็นตัวอย่งที่ดี การได้ปลูกฝังค่านิยมที่ดี

นราวดี นิกายพุทธ (๒๕๔๘) ศึกษาผลการใช้กิจกรรมศิลปะ และการเสริมแรงทางสังคม เพื่อลด พฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย (อายุ ๔-๖ ปี) กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัย (อายุ ๔-๖ ปี) จำนวน ๔๘ คน เลือกแบบเจาะจง โดยใช้แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมก้าวร้าว ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย ทางวาจา ในระยะทดลองและระยะติดตามผล ลดลงจากระยะเส้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะ และการเสริมแรงทาง สังคม จากครูมีพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายในระยะทดลองน้อยกว่าเด็กที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะ การเสริมแรงทางสังคมจากเพื่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จิตรา ไหลไพบูลย์ (๒๕๓๓) ศึกษาผลการใช้การเสริมแรงทางสังคมปรับคะแนนแบบฝึกหัด คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่

ที่ ๕ จังหวัดชลบุรี จำนวน ๘ คน แต่ละคนได้คะแนนฝึกหัดคณิตศาสตร์ไม่เกินร้อยละ ๕๐ แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยการจับคู่นักเรียนที่ได้คะแนนแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ใกล้เคียงกันมากที่สุด และจับฉลากชื่อเข้ากลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ ๔ คน การทดลองใช้เวลา ๑๐ สัปดาห์ แบ่งการทดลองเป็น ๓ ระยะ ระยะแรกเป็นระยะหาเส้นฐานพฤติกรรมของนักเรียนทั้ง ๒ กลุ่ม ใช้เวลา ๒ สัปดาห์ ระยะที่ ๒ เป็นระยะที่ใช้การเสริมแรงทางสังคมแก่กลุ่มทดลอง และระยะสุดท้ายทำการติดตามผลใช้เวลา ๑ สัปดาห์ ผลการวิจัย พบว่า คะแนนแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ในระยะที่ใช้การเสริมแรงทางสังคมของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมคะแนนแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ ในระยะที่ใช้การเสริมแรงทางสังคมของกลุ่มทดลองสูงกว่าระยะเส้นฐานพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ คะแนนแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ในระยะติดตามผลของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม และคะแนนแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ในระยะติดตามผลของกลุ่มทดลองสูงกว่าระยะเส้นฐานพฤติกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๒. การวิจัยที่เกี่ยวกับระบบเครดิตสังคม

Martin Mautvedt (๒๐๑๗: v) ได้ศึกษาการเฝ้าระวังระบบเครดิตทางสังคมของจีน และการจัดการสังคม โดยวิธีแก้ปัญหาศิลธรรมเสื่อม ซึ่งกล่าวถึงแนวโน้มที่ทั่วโลกเฝ้าระวังเพิ่มขึ้น เมื่อจีนหันมาใช้ระบบเครดิตทางสังคม (Social Credit System - SCS) ซึ่งอ้างอิงจากสื่อตะวันตกเป็นระบบเฝ้าระวังตามแนวทางที่รัฐใช้ควบคุมชีวิตพลเมือง (Orwellian) ที่จะให้คะแนนพลเมืองทุกคน โดยใช้ระบบเครดิตทางการเงินและส่วนหนึ่งเป็นกลไกการปฏิบัติตามหลักศีลธรรมจุ่มงหมายทางการศึกษา ระบบเครดิตทางสังคม (SCS) ได้รับการกำหนดให้เป็นเครื่องมือควบคุมทางสังคมที่ยิ่งใหญ่ของจีน

งานวิจัยนี้ มุ่งศึกษาระบบเครดิตทางสังคม (SCS) คือ อะไร มีผลต่อพฤติกรรมของผู้น้อยอย่างไร นอกเหนือจากการสำรวจผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกเชิงคุณภาพ นักศึกษามหาวิทยาลัยรับรู้ระบบเครดิตทางสังคม (SCS) อย่างไร กรอบการทำงานเพื่ออธิบายว่าระบบเครดิตทางสังคม (SCS) เป็นกลไกการปฏิบัติตามข้อกำหนดอย่างไร อาจมีการใช้ฟังก์ชันที่ทำให้ระบบเครดิตทางสังคม (SCS) เกิดปัญหาได้ถึงสามองค์ประกอบ การเฝ้าระวังการแทรกแซงเชิงวิเคราะห์และการจัดการทางสังคม วิทยานิพนธ์นี้ระบุเครื่องมือหลักของการควบคุมในระบบเครดิตทางสังคม (SCS) คือ การให้เข้าถึงหรือการปฏิเสธการเข้าถึงสินค้าและบริการที่กำหนดชีวิตในจีนยุคใหม่ สิ่งนี้แสดงออกผ่านการลงโทษและการให้รางวัลกลไกนอกเหนือจากบัญชีดำที่เกี่ยวข้องกับระบบเครดิตทางสังคม (SCS) ระบบเครดิตทางสังคม (SCS) สร้างขึ้นจากหลักการพื้นฐานของการเฝ้าระวัง ซึ่งเป็นสาเหตุที่ใช้ทฤษฎี Panopticism Theory ของ Foucault ซึ่งเป็นการสอดส่องความเป็นส่วนตัวของผู้ถูกควบคุม ทำให้ผู้ถูกควบคุมรู้สึกว่าการกำลังถูกจ้องมอง และระแวงสงสัยที่จะกระทำการอันผิดแผกไปจากความปกติ มาใช้เป็นกรอบทฤษฎีในงานวิจัยนี้ สำหรับ Foucault ความกลัวในการเฝ้าระวังมีอิทธิพลต่อตัวเองพฤติกรรมมนุษย์ในแง่หนึ่ง

ระบบเครดิตทางสังคม (SCS) จะถูกวาดเป็นฝันร้ายของการควบคุมชีวิตพลเมือง (Orwell) ในทางกลับกันนักวิชาการ และสื่อมวลชนยืนยันว่าชาวจีน พบว่า แนวคิดของระบบเครดิตทางสังคม (SCS) นั้นน่าสนใจและสำคัญ คำถามนี้จึงเป็นหัวใจหลักของการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพสิบเอ็ดบทที่ดำเนินการกับนักศึกษามหาวิทยาลัยในปีถัดมา ความน่าสนใจของระบบเครดิตทางสังคม (SCS) จะชัดเจนขึ้น เมื่อสำรวจการทดสอบความสมดุลของผลประโยชน์ และผลเสียที่ผู้ให้ข้อมูลแสดงไว้ในการสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่การเข้าถึงสินค้า บริการ และโอกาสที่เพิ่มขึ้นผ่านระบบเครดิตทางสังคม (SCS) อาจเป็นข้อตกลงที่ไม่สามารถต้านทานได้ โดยการเฝ้าระวังมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมนุษย์ (Faustian) ซึ่งการจัดการกับการเฝ้าระวังที่ล่วงล้ำ เพื่อประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม วิทยานิพนธ์นี้ให้เหตุผลสนับสนุน โดยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ว่าการตรวจสอบความสมดุลนั้นมีความซับซ้อนยิ่งกว่าระหว่างการเฝ้าระวัง และความเป็นส่วนตัว

Glennis R. McWilliams.(๒๐๒๐ : ๔) ได้ศึกษาระบบระบบเครดิตทางสังคม (Social Credit System - SCS) ของประเทศจีนและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในสังคมจีน ระบบเครดิตทางสังคม (SCS) เป็นระบบความรับผิดชอบที่ปฏิวัติวงการ นั่นคือ มีไว้เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของบุคคล คะแนนเป็นรายบุคคลจัดทำโดยอัลกอริทึมที่ซับซ้อน ซึ่งคำนึงถึงพฤติกรรมทางสังคมและการเงิน งานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพทุกมิติเป็นหลัก กล่าวถึงระบบเครดิตสังคม (SCS) และวิเคราะห์ไฟล์ ผลกระทบทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ที่ระบบเครดิตสังคม (SCS) อาจมีต่อสังคมจีน ชัดแจ้ง ทฤษฎีถูกนำมาใช้เพื่อช่วยกำหนดบริบทการค้นพบ และอธิบายการเพิ่มขึ้นของข้อขัดแย้งเชิงเผด็จการ Trol โดยคาดการณ์ว่าเป็นผลมาจากการนำระบบระบบเครดิตสังคม (SCS) ไปใช้ ในขณะที่ผลกระทบ หรือแรงสะท้อนเต็มรูปแบบของระบบเครดิตสังคม (SCS) ยังไม่มีให้เห็น การวิจัยครั้งนี้ระบุว่าจะมีบทบาทในเกือบทุกด้านของไฟล์ แฟ้ม พฤติกรรมทางสังคม และการตัดสินใจทางการเงิน ที่ชาวจีนส่วนใหญ่ทำในชีวิตประจำวัน

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาและวิจัย แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียน ชานีพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะของ ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชานีพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ และเพื่อสร้างแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียน ชานีพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล
๔. การวิเคราะห์ข้อมูล
๕. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้มีส่วนได้เสีย (Stake holders) ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชานีพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ได้แก่ นักเรียน ครู คณะกรรมการสถานักเรียน ผู้ปกครอง และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจำแนกเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

๑. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล ดังนี้
 - ๑.๑ นักเรียน จำนวน ๖๐ คน
 - ๑.๒ ครู จำนวน ๙ คน
 - ๑.๓ คณะกรรมการสถานักเรียน จำนวน ๙ คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูล โดยการตอบแบบสอบถาม รวมทั้งสิ้น จำนวน ๗๘ คน

๒. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การสัมภาษณ์ ในการเก็บข้อมูล ดังนี้

๒.๑ นักเรียน จำนวน ๙ คน

๒.๒ ผู้ปกครอง จำนวน ๙ คน

๒.๓ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๙ คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ รวมทั้งสิ้น จำนวน ๒๗ คน

การวิจัย ในครั้งนี้ จำแนกเป็น ๓ ระยะ ได้แก่

ระยะที่ ๑ ศึกษาลักษณะของระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขานิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ดังนี้

สำรวจระดับความคาดหวัง ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขานิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยใช้แบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานักเรียน ของโรงเรียนขานิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ดังนี้ นักเรียน จำนวน ๖๐ คน ครู จำนวน ๙ คน และคณะกรรมการสถานักเรียน จำนวน ๙ คน รวมกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๗๘ คน

ตัวแปรในการวิจัย

๑. ตัวแปรสาเหตุ ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต

๒. ตัวแปรผล ได้แก่ ระดับความคาดหวัง ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต

ระยะที่ ๒ การใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขานิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ดังนี้ นักเรียน จำนวน ๙ คน ผู้ปกครอง จำนวน ๙ คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๙ คน รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๗ คน

ตัวแปรในการวิจัย

๑. ตัวแปรสาเหตุ ได้แก่ ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต

๒. ตัวแปรผล ได้แก่ แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต

ระยะที่ ๓ การวิเคราะห์ระดับความคาดหวัง และแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพกลุ่มตัวอย่าง ที่ตอบสนองสอบถามเกี่ยวกับความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ตอนที่ ๒ การวิเคราะห์ระดับความคาดหวัง ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จากการตอบสนองสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ ๓ การวิเคราะห์แนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ ๔ การสังเคราะห์แนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ ๒ ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ซึ่งคณะผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

๑. **แบบสอบถาม** ในการสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑.๑ ศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีจากหนังสือ เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต

๑.๒ วิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องการในการวิจัย โดยวิเคราะห์จากความมุ่งหมายของการวิจัย กำหนดกรอบแนวคิด โครงสร้างเนื้อหาการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ

๑.๓ ศึกษาหลักเกณฑ์และแนวทางการสร้างแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล เพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของเครื่องมือและสร้างแบบสอบถามฉบับร่างกำหนดกรอบการพัฒนาแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคม

๑.๔ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต โดยใช้การสังเคราะห์แนวคิดของนักการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรอบแนวคิดที่เหมาะสมในการกำหนดตัวแปรสาเหตุ ส่วนการกำหนดกรอบการพัฒนาแบบสอบถามเกี่ยวกับความคาดหวังที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต จากแนวคิดของนักการศึกษาเป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดตัวแปรผล

๑.๕ กำหนดโครงสร้างตัวแปรในแบบสอบถาม ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาพิจารณา กำหนดโครงสร้างและรายการสำคัญของตัวแปรทุกตัว จากนิยามศัพท์เฉพาะ โดยดำเนินงาน ดังนี้

๑.๕.๑ คณะผู้วิจัยร่างโครงสร้างและรายการสำคัญของตัวแปรสาเหตุ และตัวแปรผลทุกตัว

๑.๕.๒ นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบโครงสร้างตัวแปร โดยพิจารณาเนื้อหาเกี่ยวกับระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขานิทพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

๑.๕.๓ เสนอโครงสร้าง และรายการสำคัญของตัวแปรสาเหตุ และตัวแปรผลกับอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ส่วนวนการใช้ภาษาและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงสร้าง และรายการสำคัญ

๑.๖. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และการทดลองใช้

เมื่อคณะผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ โดยยึดหลักการกำหนดคุณภาพการวัด คือ ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ตั้งแต่ ๐.๕ ขึ้นไปเอาไว้ ซึ่งได้ดำเนินการ ดังนี้

๑.๖.๑ ความตรงตามเนื้อหา ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปร และสร้างคำถามแต่ละตัวแปร นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน ๕ คน ดังนี้

๑) นายศุภชัย ภาสกันนัท วุฒิมการศึกษาศ.ม. (สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา) รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ วิทยาลัยนานาชาติ

พิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เชี่ยวชาญด้านดำเนินการโครงการโรงเรียนสุจริต

๒) ดร. สุพจน์ รัตนกุล วุฒิการศึกษา ปร.ด. (สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา) ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการศึกษา

๓) ดร. ภูวนาท ยุพานวิทย์ วุฒิการศึกษา ค.ด. (สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา) ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบัวหลวงพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

๔) นายไพศาล สังกะเพศ วุฒิการศึกษา ค.ม. (สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา) ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนลำปลายมาศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เชี่ยวชาญด้านการใช้ภาษาในการสื่อสาร

๕) ดร.จตุพร แผลวไธสง วุฒิการศึกษา ปร.ด. (สาขาวิชาสถิติและการ วิจัย) ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เชี่ยวชาญด้านสถิติและการวิจัยเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence : IOC) โดยเลือกเป็นรายข้อคำถาม เพื่อลงความเห็นและให้คะแนน ดังนี้

+๑ หมายถึง เมื่อเห็นว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

๐ หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

-๑ หมายถึง เมื่อเห็นว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งคัดเลือกดัชนีความ สอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ โดยผู้วิจัยได้พิจารณาคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่าง ๐.๘๐ - ๑.๐๐ จากนั้นปรับปรุงข้อคำถามตามที่ได้เสนอแนะ และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้อง และเหมาะสม

๑.๖.๒ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดลอง (Try out) กับนักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานักเรียน ของโรงเรียนเลื่องพงา พิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำนวน ๒๗ คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับ กลุ่มตัวอย่างที่คณะผู้วิจัยใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้สูตรการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ด้วยวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .๙๕๓ และค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยทดสอบด้วยค่า t – test ซึ่งค่า t มีค่า ๑.๗๕ ขึ้นไป แสดงว่ามีอำนาจจำแนก ผลการทดสอบ พบว่า แบบสอบถามจำนวน ๕๕ ข้อ มีอำนาจจำแนก ๓.๐๑๒

๑.๗ ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่ง เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย

๑.๘ จัดทำเครื่องมือแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

๒. การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

การสัมภาษณ์เกี่ยวกับการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียน ชานีพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interviews) เพื่อกำหนดแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต โดยการเลือกแบบเจาะจง จากนักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มละ ๙ คน เป็นจำนวน ๒๗ คน โดยครอบคลุมเกี่ยวกับการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม และการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต โดยบันทึกเสียง และถอดบทสัมภาษณ์ออกมา และหาความถี่ของตัวแปรเกี่ยวกับระบบเครดิตทางสังคม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต เพื่อนำข้อมูลไปอภิปรายเสริมผลการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบปฏิสัมพันธ์ และไม่ถามชี้แนะ

ลักษณะของเครื่องมือ

การวิจัยในส่วนที่เป็นการศึกษาลักษณะของระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต: กรณีศึกษาโรงเรียนชานีพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณประเภทหนึ่ง ซึ่งเครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๗๘ คน โดยสอบถามเกี่ยวกับลักษณะของระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของ กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย เพศ และ ตำแหน่ง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ ๒ สอบถามเกี่ยวกับลักษณะเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ ได้แก่ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่มีระดับความคาดหวังมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

๑. ขอความอนุเคราะห์สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการ ส่งหนังสือถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ในการประสานเพื่อขอความร่วมมือจากโรงเรียนชำนาญพิทยาคม ได้แก่ นักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานักเรียน ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะของระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ และขอความอนุเคราะห์ให้รวบรวมส่งแบบสอบถามที่ตอบแล้ว ส่งคืนคณะผู้วิจัย

๒. การส่งและรับแบบสอบถามจำนวน ๗๘ ชุด จากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง พบว่า ได้รับแบบสอบถามจำนวน ๗๘ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๓. การจัดกระทำข้อมูล

เมื่อได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว มีการจัดกระทำข้อมูลดังนี้

๓.๑ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

๓.๒ จัดแยกแบบสอบถามตามสถานภาพของผู้ตอบ ตรวจสอบและให้คะแนนแบบสอบถามเป็นรายข้อตามเกณฑ์ที่กำหนด

๓.๓ การสัมภาษณ์ นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ประการ ดังนี้

ประการที่ ๑ การสัมภาษณ์ เกี่ยวกับพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของนักเรียน

ในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ประการที่ ๒ การสัมภาษณ์ เกี่ยวกับสถานที่หรือพื้นที่การแสดงพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ประการที่ ๓ การสัมภาษณ์ เกี่ยวกับเวลาและโอกาสในการแสดงพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ประกาศที่ ๔ การสัมภาษณ์ เกี่ยวกับช่องทางในการแสดงพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขานิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาบุรีรัมย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งการวิเคราะห์ดำเนินงาน ดังนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ นักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย เพศ และตำแหน่ง

๒. วิเคราะห์ผลการศึกษาลักษณะของระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขานิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในแต่ละข้อ ซึ่งนำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

๓. การวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

การวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามการวิจัย ดังนี้

๓.๑ วิเคราะห์ความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต และวิเคราะห์แบบบันทึกการสัมภาษณ์การใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขานิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยการบรรยายเป็นความเรียง

๓.๒ การสังเคราะห์การใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขานิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ นำเสนอโดยการบรรยายเป็นความเรียง

๔. การสังเคราะห์ผลของการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์การเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขานิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ นำเสนอโดยการบรรยายแบบความเรียง

เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ความคาดหวังต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (๒๕๕๖ : ๔๕) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ - ๕.๐๐ หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์มีระดับความคาดหวังระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ - ๔.๕๐ หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์มีระดับความคาดหวังระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ - ๓.๕๐ หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์มีระดับความคาดหวังระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑ - ๒.๕๐ หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์มีระดับความคาดหวังระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๕๐ หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์มีระดับความคาดหวังระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งใช้สถิติ ดังนี้

๑. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

๑.๑ ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยใช้ t - test (บุญชม ศรีสะอาด. ๒๕๕๖ : ๙๔) ดังนี้

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าอำนาจจำแนก

\bar{X}_H แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ได้คะแนนสูง

\bar{X}_L แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ

S_H^2 แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่มที่ได้คะแนนสูง

S_L^2 แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ

n_H แทน จำนวนคนในกลุ่มสูงที่นำมาวิเคราะห์

n_L แทน จำนวนคนกลุ่มต่ำที่นำมาวิเคราะห์

๑.๒ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด. ๒๕๕๖ : ๙๖) ดังนี้

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าความเชื่อมั่น

K แทน จำนวนข้อคำถาม

S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม

๒. สถิติพื้นฐาน

๒.๑ ร้อยละ (Percentage) ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. ๒๕๕๖ : ๘๕) ดังนี้

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

๒.๒ ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. ๒๕๕๖ : ๘๖) ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของข้อมูลหรือคะแนน

N แทน จำนวนข้อมูล

๒.๓ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. ๒๕๕๖ : ๘๖) ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\sum x)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

n แทน จำนวนคน

๒.๔ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนของการพิจารณาจากผู้เกี่ยวข้อง

N แทน จำนวนผู้เกี่ยวข้อง

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลและการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชานทิพยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และตอบข้อคำถามของการวิจัย คณะผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

๑. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
๒. การวิเคราะห์ข้อมูล
๓. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

P	แทน ร้อยละ
f	แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
N	แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด
\bar{X}	แทน ค่าเฉลี่ย
ΣX	แทน ผลรวมของข้อมูลหรือคะแนน
N	แทน จำนวนข้อมูล
S.D.	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ΣX^2	แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
$(\Sigma x)^2$	แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งการวิเคราะห์ดำเนินการ ดังนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ นักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย เพศ และตำแหน่ง

๒. วิเคราะห์ผลการศึกษาลักษณะของระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในแต่ละข้อ ซึ่งนำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

๓. การวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

การวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามการวิจัย ดังนี้

๓.๑ วิเคราะห์ความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต และวิเคราะห์แบบบันทึกการสัมภาษณ์การใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยการบรรยายเป็นความเรียง

๓.๒ การสังเคราะห์การใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต:กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ นำเสนอโดยการบรรยายเป็นความเรียง

๔. การสังเคราะห์ผลของการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ นำเสนอโดยการบรรยายแบบความเรียง การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพกลุ่มตัวอย่าง ที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ตอนที่ ๒ การวิเคราะห์ระดับความคาดหวัง ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ ๓ การวิเคราะห์แนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ ๔ การสังเคราะห์แนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จากการตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น ๔ ตอน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ ๑ การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพกลุ่มตัวอย่าง จากแบบสอบถามเกี่ยวกับความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพกลุ่มตัวอย่าง คือ เพศ และตำแหน่ง ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ปรากฏตามตารางที่ ๔.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพกลุ่มตัวอย่าง

สถานภาพกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพ	๗๘	๑๐๐
๑. เพศ		
๑.๑ ชาย	๓๕	๔๔.๘๗
๑.๒ หญิง	๔๓	๕๕.๑๓
๒. ตำแหน่ง		
๒.๑ นักเรียน	๖๐	๗๖.๙๒
๒.๒ ครู	๙	๑๑.๕๔
๒.๓ คณะกรรมการสถานักเรียน	๙	๑๑.๕๔

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า นักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม จำนวน ๗๘ คน ปรากฏว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๔๓ คน (ร้อยละ ๕๕.๑๓) และตำแหน่งเป็นนักเรียน จำนวน ๖๐ คน (ร้อยละ ๗๖.๙๒)

ตอนที่ ๒ การวิเคราะห์ระดับความคาดหวัง ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง นักเรียน ครู และคณะกรรมการสภานักเรียน ได้แสดงระดับความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปรากฏตามตารางที่ ๔ - ๒ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนระดับความคาดหวังของนักเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านที่	คุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต	\bar{X}	S.D.	ระดับความคาดหวัง
๑	ทักษะการคิด	๔.๑๓	๐.๗๖	มาก
๒	มีวินัย	๔.๒๑	๐.๗๒	มาก
๓	ซื่อสัตย์สุจริต	๔.๑๙	๐.๘๒	มาก
๔	ความพอเพียง	๔.๑๔	๐.๗๐	มาก
๕	จิตสาธารณะ	๔.๑๕	๐.๗๖	มาก
เฉลี่ยรวม		๔.๑๖	๐.๗๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า นักเรียนมีความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๖$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ปรากฏว่า ด้านที่ ๒ มีวินัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๑$) ด้านที่ ๓ ซื่อสัตย์สุจริตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๙$) ด้านที่ ๕ จิตสาธารณะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๕$) ด้านที่ ๔ ความพอเพียงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๔$) และน้อยที่สุด คือ ด้านที่ ๑ ทักษะการคิดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๓$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนระดับความคาดหวังของครู ในการเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขำนิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านที่	คุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต	\bar{X}	S.D.	ระดับความคาดหวัง
๑	ทักษะการคิด	๔.๖๕	๐.๕๑	มากที่สุด
๒	มีวินัย	๔.๘๒	๐.๔๒	มากที่สุด
๓	ซื่อสัตย์สุจริต	๔.๘๒	๐.๓๙	มากที่สุด
๔	ความพอเพียง	๔.๗๐	๐.๖๓	มากที่สุด
๕	จิตสาธารณะ	๔.๘๐	๐.๔๘	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		๔.๗๖	๐.๔๙	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ครูมีความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขำนิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๗๖$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ปรากฏว่า ด้านที่ ๒ มีวินัยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๘๒$) ด้านที่ ๓ ซื่อสัตย์สุจริตอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๘๒$) ด้านที่ ๕ จิตสาธารณะอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๘๐$) ด้านที่ ๔ ความพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๗๐$) และน้อยที่สุด คือ ด้านที่ ๑ ทักษะการคิดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๕$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนระดับความคาดหวังของคณะกรรมการสถานักเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขำนิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านที่	คุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต	\bar{x}	S.D.	ระดับความคาดหวัง
๑	ทักษะการคิด	๔.๓๓	๐.๔๔	มาก
๒	มีวินัย	๔.๓๒	๐.๔๗	มาก
๓	ซื่อสัตย์สุจริต	๔.๔๒	๐.๔๑	มาก
๔	ความพอเพียง	๔.๔๒	๐.๓๙	มาก
๕	จิตสาธารณะ	๔.๖๒	๐.๒๓	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		๔.๔๒	๐.๓๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า คณะกรรมการสถานักเรียนมีความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขำนิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๔๒$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยปรากฏว่า ด้านที่ ๕ จิตสาธารณะอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๖๒$) ด้านที่ ๔ ความพอเพียงอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๔๒$) ด้านที่ ๓ ซื่อสัตย์สุจริตอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๔๒$) ด้านที่ ๑ ทักษะการคิดอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๓๓$) และน้อยที่สุด คือ ด้านที่ ๒ มีวินัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๓๒$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนระดับความคาดหวังของนักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานักเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านที่	คุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต	\bar{X}	S.D.	ระดับความคาดหวัง
๑	ทักษะการคิด	๔.๒๒	๐.๙๒	มาก
๒	มีวินัย	๔.๒๙	๐.๙๐	มาก
๓	ซื่อสัตย์สุจริต	๔.๒๙	๐.๙๓	มาก
๔	ความพอเพียง	๔.๒๔	๐.๙๑	มาก
๕	จิตสาธารณะ	๔.๒๘	๐.๙๓	มาก
เฉลี่ยรวม		๔.๒๓	๐.๙๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า นักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานักเรียนมีความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ปรากฏว่า ด้านที่ ๒ มีวินัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๙$) ด้านที่ ๓ ซื่อสัตย์สุจริตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๙$) ด้านที่ ๕ จิตสาธารณะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๘$) ด้านที่ ๔ ความพอเพียงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๔$) และน้อยที่สุด คือ ด้านที่ ๑ ทักษะการคิดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๒$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนระดับความคาดหวังของนักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานักเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขำนิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านที่ ๑ ทักษะการคิด

ข้อที่	คุณลักษณะตัวชี้วัด	\bar{X}	S.D.	ระดับความคาดหวัง
๑	นักเรียนตั้งใจเรียน มีส่วนร่วมในชั้นเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอน	๔.๓๒	๐.๘๑	มาก
๒	นักเรียนมีการวางแผนงานก่อนเริ่มทำงาน	๔.๑๐	๐.๙๒	มาก
๓	นักเรียนมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบงานอย่างเป็นระบบ	๔.๑๔	๐.๘๗	มาก
๔	นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในภาระงานก่อนลงมือกระทำ	๔.๐๘	๑.๐๑	มาก
๕	นักเรียนมีการคิดแก้ปัญหาเมื่อเกิดปัญหาด้วยตนเอง	๔.๑๙	๑.๐๒	มาก
๖	นักเรียนเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย	๔.๒๙	๐.๘๕	มาก
๗	นักเรียนมีความตั้งใจและรับผิดชอบงานจนประสบความสำเร็จ	๔.๓๑	๐.๙๐	มาก
๘	นักเรียนพยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน	๔.๑๘	๐.๘๗	มาก
๙	นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาการทำงานด้วยตนเอง	๔.๒๗	๐.๘๙	มาก
๑๐	นักเรียนชื่นชมผลงานของตนเองด้วยความภาคภูมิใจ	๔.๒๗	๑.๐๘	มาก
เฉลี่ยรวม		๔.๒๒	๐.๙๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า นักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานักเรียน มีความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขำนิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมคุณลักษณะตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต ด้านทักษะการคิดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๒$) เมื่อพิจารณาคุณลักษณะตัวชี้วัดเป็นรายข้อ เรียง ๓ ลำดับจากมากไปหาน้อย ปรากฏว่า ข้อที่ ๑ นักเรียนตั้งใจเรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๒$) ข้อที่ ๗ นักเรียนมีความตั้งใจ รับผิดชอบงานจนประสบความสำเร็จ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๑$) และข้อที่ ๖ นักเรียนเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๙$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนระดับความคาดหวังของนักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานักเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการ โรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านที่ ๒ มีวินัย

ข้อที่	คุณลักษณะตัวชี้วัด	\bar{X}	S.D.	ระดับความคาดหวัง
๑	นักเรียนมาโรงเรียนและเข้าเรียนตรงเวลา	๔.๓๗	๐.๘๗	มาก
๒	นักเรียนรับผิดชอบและปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	๔.๓๓	๐.๗๘	มาก
๓	นักเรียนปฏิบัติตามกฏเกณฑ์ของโรงเรียน	๔.๒๙	๐.๘๕	มาก
๔	นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	๔.๒๒	๑.๐๐	มาก
๕	นักเรียนเข้าแถวซื้อสินค้าหรือรับบริการของโรงเรียน	๔.๒๙	๐.๘๕	มาก
๖	นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียน	๔.๒๔	๐.๘๘	มาก
๗	นักเรียนเตรียมอุปกรณ์การเรียนให้พร้อมก่อนเรียนทุกครั้ง	๔.๒๙	๐.๙๒	มาก
๘	นักเรียนตั้งใจเรียนและทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จตามเวลา	๔.๒๖	๐.๙๔	มาก
๙	นักเรียนขออนุญาตครูทุกครั้งที่จะเข้าและออกจากห้องเรียน	๔.๓๓	๑.๐๑	มาก
๑๐	นักเรียนรักษาความสะอาดโดยทิ้งขยะให้ถูกที่ทุกครั้ง	๔.๓๕	๐.๙๓	มาก
เฉลี่ยรวม		๔.๒๙	๐.๙๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า นักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานักเรียน มีความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมคุณลักษณะตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต ด้านมีวินัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๙$) เมื่อพิจารณาคุณลักษณะตัวชี้วัดเป็นรายข้อ เรียง ๓ ลำดับจากมากไปหาน้อย ปรากฏว่า ข้อที่ ๑ นักเรียนมาโรงเรียนและเข้าเรียนตรงเวลาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๗$) ข้อที่ ๑๐ นักเรียนรักษาความสะอาดโดยทิ้งขยะให้ถูกที่ทุกครั้งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๕$) ข้อที่ ๒ นักเรียนรับผิดชอบและปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๓$) และข้อที่ ๙ นักเรียนขออนุญาตครูทุกครั้งที่จะเข้าและออกจากห้องเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๓$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนระดับความคาดหวังของนักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานักเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านที่ ๓ ซื่อสัตย์สุจริต

ข้อที่	คุณลักษณะตัวชี้วัด	\bar{X}	S.D.	ระดับความคาดหวัง
๑	นักเรียนเก็บสิ่งของได้ จะนำส่งครู	๔.๕๖	๐.๗๗	มากที่สุด
๒	นักเรียนไม่พูดสิ่งไม่ดี เช่น โกหก หลอกลวง พูดคำหยาบ และพูดเพื่อเจ้า	๔.๒๒	๐.๙๓	มาก
๓	นักเรียนทำความผิด นักเรียนจะยอมรับผิดที่ทำ	๔.๒๑	๐.๙๙	มาก
๔	นักเรียนไม่ลอกงาน เช่น การบ้านหรือข้อสอบของเพื่อน	๔.๑๔	๑.๑๐	มาก
๕	นักเรียนจะขออนุญาตทุกครั้ง ก่อนหยิบ ยืมสิ่งของของคนอื่น	๔.๓๒	๐.๘๖	มาก
เฉลี่ยรวม		๔.๒๙	๐.๙๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า นักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานักเรียน มีความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมคุณลักษณะตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต ด้านซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๙$) เมื่อพิจารณาคุณลักษณะตัวชี้วัดเป็นรายข้อ เรียง ๓ ลำดับจากมากไปหาน้อย ปรากฏว่า ข้อที่ ๑ นักเรียนเก็บสิ่งของได้ จะนำส่งครูอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๕๖$) ข้อที่ ๕ นักเรียนจะขออนุญาตทุกครั้ง ก่อนหยิบยืมสิ่งของของคนอื่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๒$) และข้อที่ ๒ นักเรียนไม่พูดสิ่งไม่ดี เช่น โกหก หลอกลวง พูดคำหยาบ และพูดเพื่อเจ้าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๒$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนระดับความคาดหวังของนักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานักเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการ โรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขานิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านที่ ๔ ความพอเพียง

ข้อที่	คุณลักษณะตัวชี้วัด	\bar{X}	S.D.	ระดับความคาดหวัง
๑	นักเรียนเปิด ปิดน้ำ ไฟ ทุกครั้งที่เลิกใช้เพื่อช่วยกันประหยัด	๔.๔๐	๐.๙๔	มาก
๒	นักเรียนดูแลรักษาเสื้อผ้าที่สวมใส่อย่างดี เพื่อให้ใช้งานได้นาน	๔.๔๗	๐.๗๕	มาก
๓	นักเรียนเก็บรักษาอุปกรณ์การเรียนเป็นอย่างดีไม่ให้อายุหาย	๔.๑๕	๑.๐๕	มาก
๔	นักเรียนใช้อุปกรณ์การเรียนต่างๆ จนหมดหรือไม่สามารถใช้ต่อไปได้ จึงซื้อหรือหาของใหม่มาใช้	๔.๒๔	๐.๘๗	มาก
๕	นักเรียนมีการออมเงินเพื่อใช้ในยามจำเป็น	๔.๒๔	๐.๙๔	มาก
๖	นักเรียนไม่ร้องขอให้ผู้ปกครองซื้อสิ่งของฟุ่มเฟือยและไม่จำเป็น	๔.๒๑	๐.๙๔	มาก
๗	นักเรียนรับประทานอาหารจนหมดจาน	๔.๓๗	๐.๙๒	มาก
๘	นักเรียนพบว่าสิ่งของในโรงเรียนชำรุด จะรีบแจ้งคุณครู	๔.๑๐	๐.๙๐	มาก
๙	นักเรียนร่วมกันรักษาสมบัติของโรงเรียน	๔.๑๘	๐.๘๔	มาก
๑๐	นักเรียนใช้เวลาว่างทบทวนบทเรียน	๔.๐๖	๐.๙๗	มาก
เฉลี่ยรวม		๔.๒๔	๐.๙๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า นักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานักเรียน มีความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขานิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมคุณลักษณะตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต ด้านความพอเพียง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๔$) เมื่อพิจารณาคุณลักษณะตัวชี้วัดเป็นรายข้อ เรียง ๓ ลำดับจากมากไปหาน้อย ปรากฏว่า ข้อที่ ๒ นักเรียนดูแลรักษาเสื้อผ้าที่สวมใส่อย่างดี เพื่อให้ใช้งานได้นาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๗$) ข้อที่ ๑ นักเรียนเปิด ปิดน้ำ ไฟ ทุกครั้งที่เลิกใช้เพื่อช่วยกันประหยัด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๐$) และข้อที่ ๗ นักเรียนรับประทานอาหารจนหมดจานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๗$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากคะแนนระดับความคาดหวังของนักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านที่ ๕ จิตสาธารณะ

ข้อที่	คุณลักษณะตัวชี้วัด	\bar{X}	S.D.	ระดับความคาดหวัง
๑	นักเรียนเข้าใจ เห็นใจผู้ที่เดือดร้อนจากการไม่มีสิ่งของที่จำเป็น เช่น ดินสอ ยางลบ ไม้บรรทัด เป็นต้น	๔.๓๑	๐.๘๘	มาก
๒	นักเรียนแบ่งปันเงินหรือสิ่งของให้เพื่อนหรือผู้เดือดร้อนด้วยความเต็มใจ	๔.๒๙	๐.๘๓	มาก
๓	นักเรียนไม่นำของส่วนรวมมาเป็นของตัวเอง	๔.๓๑	๑.๐๒	มาก
๔	นักเรียนเต็มใจที่จะเก็บขยะและทำความสะอาดโรงเรียน	๔.๒๑	๐.๙๓	มาก
๕	นักเรียนช่วยเพื่อนทำความสะอาด ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบผู้อื่น	๔.๒๗	๑.๐๒	มาก
๖	นักเรียนทำความสะอาดบริเวณเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ	๔.๒๖	๐.๙๘	มาก
๗	นักเรียนบำเพ็ญประโยชน์ทุกครั้งที่มีโอกาส	๔.๒๑	๐.๙๑	มาก
๘	นักเรียนช่วยกันรักษาสมบัติของโรงเรียน	๔.๒๔	๐.๙๔	มาก
๙	นักเรียนร่วมบริจาคทรัพย์สินเพื่อส่วนรวม	๔.๑๔	๐.๙๕	มาก
๑๐	นักเรียนเสียสละเวลาปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม	๔.๑๙	๑.๐๒	มาก
๑๑	นักเรียนซื้อสินค้าและได้รับเงินทอนที่เกิน นักเรียนจะคืนแม่ค้า	๔.๔๒	๐.๙๖	มาก
๑๒	นักเรียนเห็นเพื่อนกระทำผิด จะรีบตักเตือนเพื่อนหรือแจ้งครู	๔.๓๓	๐.๘๓	มาก
๑๓	นักเรียนไม่เข้าใจในบทเรียนใด จะรีบถามครูเพื่อให้เข้าใจ	๔.๒๘	๐.๘๕	มาก
๑๔	นักเรียนปฏิบัติตนด้วยความซื่อตรง ด้วยความจริงใจ	๔.๓๑	๐.๙๑	มาก
๑๕	นักเรียนยินดีและช่วยเผยแพร่ความดีของเพื่อนเมื่อมีโอกาส	๔.๔๕	๐.๘๖	มาก
เฉลี่ยรวม		๔.๒๘	๐.๙๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า นักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานักเรียน มีความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมคุณลักษณะตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต ด้านจิตสาธารณะ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๘$) เมื่อพิจารณาคุณลักษณะตัวชี้วัดเป็นรายข้อ เรียง ๓ ลำดับจากมากไปหาน้อย ปรากฏว่า ข้อที่ ๑๕ นักเรียนยินดีและช่วยเผยแพร่ความดีของเพื่อนเมื่อมีโอกาส อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๕$) ข้อที่ ๑๑ นักเรียนซื้อสินค้าและได้รับเงินทอนที่เกิน นักเรียนจะคืนแม่ค้า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๒$) และข้อที่ ๑๒ นักเรียนเห็นเพื่อนกระทำความผิด จะรีบตักเตือนเพื่อนหรือแจ้งครู อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๓$) ตามลำดับ

ตอนที่ ๓ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์ สทนทากลุ่มแนวทางในการเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ หรือการแสดงความคิดเห็น และพื้นที่ เวลา โอกาสหรือช่องทางการแสดงออกของนักเรียน และรางวัลที่ต้องการ เพื่อหาแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ดังนี้

๑. ผลการสัมภาษณ์นักเรียน

จากการสัมภาษณ์นักเรียนโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า พฤติกรรมที่พึงประสงค์ หรือการแสดงความคิดเห็น และพื้นที่ เวลา โอกาสหรือช่องทางการแสดงออกของนักเรียน และรางวัลที่ต้องการ เพื่อหาแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ดังนี้

๑.๑ ทักษะกระบวนการคิด นักเรียนได้จัดการกับข้อมูลข่าวสาร ด้วยการจำแนกแยกแยะ เปรียบเทียบ โดยใช้วิจารณ์ญาณอย่างมีเหตุผล สามารถแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล โดยแสดงออกด้วยการพูด การเขียนหรือทำทาง เช่น พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีทักษะการคิด เรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ นักเรียนเลือกซื้ออาหารจากร้านที่สะอาดเลือกรับประทานอาหารที่สะอาดและมีประโยชน์ต่อร่างกาย เลือกซื้อผัก และผลไม้ที่ออกตามฤดูกาล นักเรียนเลือกเรียนที่โรงเรียนใกล้บ้านเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายและใช้หลักสูตรอันเดียวกัน นักเรียนตั้งใจเรียน และนำเสนอองค์ความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การจัดป้ายนิเทศ การนำเสนอโปสเตอร์ แผ่นพับ เสียงตามสาย นำเสนอสาระน่ารู้หน้าเสาธง line และ Facebook เป็นต้น นักเรียนเลือกใช้โทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ตตามความจำเป็นและเหมาะสมกับตนเอง นักเรียนซ่อมแซมสิ่งของ เครื่องใช้ เย็บปะเสื้อผ้าใช้ได้เอง นักเรียนปฐมพยาบาลเบื้องต้นตนเอง เพื่อน และผู้อื่นได้ถูกต้องและปลอดภัย

นักเรียนเลือกใช้สื่อ เอกสารประกอบการเรียนเพิ่มเติมได้ตามความสนใจ เป็นต้น

๑.๑.๑ สถานที่ในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ โรงเรียน บ้าน วัด ห้องประชุม สถานักเรียน หน้าเสาธง เสียงตามสาย ห้องโสตศึกษา สื่อเทคโนโลยี ร้านค้า โรงอาหาร ตลาด สหกรณ์ โรงเรียนและหมู่บ้าน เป็นต้น

๑.๑.๒ เวลาและโอกาสในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ บทบาทในการเป็น คณะกรรมการสถานักเรียน ทำให้มีโอกาสในการเสนอความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ต่อที่ประชุมสภา ชั้นเรียน หรือหน้าเสาธง ร้านค้า เป็นต้น

๑.๑.๓ ช่องทางการใช้ทักษะการคิด ได้แก่ เวทีการจัดนิทรรศการ การจัดป้าย นิเทศ การนำเสนอโปสเตอร์ แผ่นพับ เสียงตามสาย นำเสนอสาระน่ารู้หน้าเสาธง line และ Facebook เสียงตามสาย ห้องโสตศึกษา IG เป็นต้น

๑.๒ มีวินัย เป็นพฤติกรรมของนักเรียนที่สามารถควบคุมให้ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ หน้าที่ที่กำหนด เพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข เช่น

๑.๒.๑ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีวินัย เริ่มลำดับความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ นักเรียนแต่งกายถูกระเบียบ จัดตารางเรียนถูกต้องตามที่ฝ่ายวิชาการกำหนด มาโรงเรียนและเข้า แแถวตรงเวลา ช่วยรักษาและทำความสะอาดห้องน้ำ ห้องส้วม และบริเวณโรงเรียน นักเรียนยิ้มและส่ง หนังสือห้องสมุด และส่งงานครูตามกำหนด นักเรียนไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งคณะกรรมการสถานักเรียน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาตำบล นักเรียนเดินขึ้นลงบันไดชิดขวา เข้าแถวซื้ออาหารหรือรับบริการต่างๆ การปฏิบัติตามกฎจราจรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน นักเรียนสวมหมวกนิรภัยในขณะที่ขับขี่ รถจักรยานยนต์ นักเรียนเล่นกีฬาตามกฎกติกา นักเรียนจัดห้องเรียนสะอาดและเป็นระเบียบ ขออนุญาตเข้าออกจากชั้นเรียนและบริเวณโรงเรียน ทิ้งและแยกขยะลงถังที่จัดเตรียมไว้ให้ นักเรียนพูด นำเสนอ สื่อสารได้เหมาะสม ถูกกาลเทศะ เป็นต้น

๑.๒.๒ สถานที่ในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ ห้องประชุม ห้องเรียน สนามกีฬา ห้องน้ำ ห้องส้วม โรงเรียน ศาลาประชาคมหมู่บ้าน ห้องถนน ชุมชน ร้านค้า ร้านค้าสหกรณ์ สถานที่ราชการ หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ สถานที่สาธารณะ เป็นต้น

๑.๒.๓ เวลาและโอกาสในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ ขณะที่ใช้บริการต่างๆ จากร้านค้า สหกรณ์ห้องน้ำ ห้องส้วมโรงเรียน ขณะขับขี่รถจักรยานยนต์ ขณะเล่นกีฬาและทำงาน การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในขณะที่เรียน ประชุม นำเสนองานตามช่วงเวลาที่กำหนด หรือหน้าเสาธง หมู่บ้าน เป็นต้น

๑.๒.๔ ช่องทางในการแสดงออกถึงการมีวินัย ได้แก่ ขณะที่ใช้บริการต่างๆ จากร้านค้า สหกรณ์ห้องน้ำ ห้องส้วมโรงเรียน ขณะขับขี่รถจักรยานยนต์ ขณะเล่นกีฬาและทำงาน เสียง

ตามสาย ห้องโสตศึกษา Line Facebook IG เป็นต้น

๑.๓ ซื่อสัตย์สุจริต เป็นความประพฤติตนของนักเรียนในทางที่ถูกต้อง ตรงไปตรงมา มีความเป็นจริง ไม่คดโกง หรือเอาเปรียบผู้อื่นมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อหน้าที่ ต่อครอบครัว ต่อสังคม และต่อผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ดังนี้

๑.๓.๑ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์สุจริต เรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ นักเรียนไม่ลอกการบ้าน ไม่ลอกคำตอบข้อสอบของเพื่อน นักเรียนไม่พูดโกหก หรือพูดจา ส่อเสียดเพื่อนและผู้อื่น นักเรียนเข้าเรียนเต็มเวลาและตั้งใจเรียน ยกเว้นมีเหตุสุดวิสัย มาโรงเรียนและเข้าชั้นเรียนตรงเวลา ไม่ลักขโมย หยิบฉวยสิ่งของเพื่อน หรือผู้อื่นมาเป็นของตน ส่งของที่ยืมเพื่อน ครู และผู้อื่นทุกครั้ง นักเรียนจ่ายเงินซื้อสินค้าเต็มจำนวนและส่งคืนแม่ค้าเมื่อรับมาเกิน ไม่เอาไรต์เอาเปรียบเพื่อนและผู้อื่น รับผิดชอบงาน การบ้านที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จไม่ติดศูนย์ ร และ มส นักเรียนไม่ช้อนเร้น อ้าพรางเมื่อพบเพื่อนหรือผู้อื่นกระทำผิดระเบียบ กฎหมาย เก็บสิ่งของได้ไม่เอามาเป็นของตนเอง เป็นต้น

๑.๓.๒ สถานที่ในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ ชั้นเรียน ห้องสมุด ห้องประชุม โรงเรียน หมู่บ้าน ชุมชน ร้านค้า ห้างสรรพสินค้า ตลาด สถานที่ราชการ บ้าน หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ เป็นต้น

๑.๓.๓ เวลาและโอกาสในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ ขณะเรียนหรือสอบ ขณะซื้อสินค้าและใช้บริการต่างๆ ขณะทำงาน และปฏิบัติกิจกรรม เล่นกีฬา ขณะมีการเสนอและแสดงความคิดเห็น ในชั้นเรียน หรือหน้าเสาธง หมู่บ้าน ชุมชน เป็นต้น

๑.๓.๔ ช่องทางในการแสดงออกถึงความซื่อสัตย์สุจริต ได้แก่ ขณะเรียน ทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เสียงตามสาย ห้องโสตศึกษา Line Facebook IG เมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น ในสถานที่ต่างๆ จะเคารพต่อผู้อื่น เช่น พูดจาสุภาพ ไม่พูดคำโกหก ไม่ลอกการบ้าน เก็บของได้นำส่งคืนเจ้าของ ไม่หยิบจับของคนอื่นมาใช้ก่อนได้รับอนุญาต เป็นต้น

๑.๔ ความพอเพียง เป็นพฤติกรรมการดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความพอประมาณ มีเหตุผลรอบคอบ มีคุณธรรม รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน จนสามารถปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เช่น พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพอเพียง เรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ นักเรียนเลือกเรียนที่โรงเรียนใกล้บ้านเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย นักเรียนเลือกใช้บริการรถโดยสารรับส่งนักเรียน เพื่อประหยัดและความปลอดภัย นักเรียนเลือกซื้อและรับประทานผลไม้ตามฤดูกาล นักเรียนช่วยพ่อแม่ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ไว้รับประทานเองและจำหน่าย นักเรียนใช้มูลวัว ควาย เป็ด ไก่ในการบำรุงดิน และนำเศษอาหาร ผัก และผลไม้มาทำน้ำหมัก ปุ๋ยหมักใช้ในครัวเรือน นักเรียน

ดูแลรักษาเสื้อผ้าได้สะอาดและใช้ได้นาน ในช่วงวันหยุดนักเรียนรับจ้างทำนา ทำสวน และทำไร่หารายได้เสริมระหว่างเรียน นักเรียนปิดน้ำ ปิดไฟทุกครั้งหลังเลิกใช้งาน นักเรียนมีการออมวันละบาทกับทางหมู่บ้าน และองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองยาง โดยผู้ที่ออมสม่ำเสมอและมีผลการเรียน ๒.๗๕ ขึ้นไป สามารถขอรับทุนการศึกษาได้ปีละ ๑ ครั้ง นักเรียนเลือกใช้บริการร้านค้าสหกรณ์ทั้งของโรงเรียนและหมู่บ้าน นักเรียนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจาก Youtube และนำมาฝึกทำกับข้าว ขนม และแปรรูปผลไม้ (เช่น เค้กกล้วยหอม กล้วยฉาบ มะม่วงกวน มะม่วงแช่อิ่ม มะยมดอง มะยมเชื่อม เป็นต้น) นักเรียนเลือกใช้บริการโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ตตามความจำเป็น และราคาประหยัด นักเรียนรับจัดทำบายศรี ทำดอกไม้จันทน์ จัดผ้า จัดดอกไม้ตกแต่งเวที สถานที่ในงานแต่ง งานบวช งานบุญ งานศพ และงานอื่นๆ เพื่อหารายได้ระหว่างเรียนและช่วยเหลือสมาชิกในหมู่บ้าน ชุมชน โรงเรียน และอำเภอ เป็นต้น นักเรียนขายสินค้าผ่านออนไลน์ ได้แก่ ผ้าถุง ผ้าขาวม้า ผ้าพันคอ มะม่วงแช่อิ่ม มะขามแช่อิ่ม มะม่วงกวน กล้วยฉาก เป็นต้น นอกจากนี้นักเรียนไม่ทำให้เพื่อน และผู้อื่นเดือดร้อนพร้อมให้อภัยเมื่อผู้อื่นกระทำผิดพลาด เป็นต้น

๑.๔.๑ สถานที่ในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ บ้าน ห้องเรียน ห้องประชุม โรงเรียน ชุมชน สถานที่ราชการ หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ตลาด ห้างสรรพสินค้า และองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

๑.๔.๒ เวลาและโอกาสในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ การใช้บริการต่างๆ การทำงาน การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในสังคม ทั้งด้านการเรียน กิจวัตรประจำวัน การเสนอความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ชั้นเรียน หรือหน้าเสาธง ชุมชน เป็นต้น

๑.๔.๓ ช่องทางในการแสดงออกถึงความพอเพียง ได้แก่ การเรียนรู้จาก ๘ กลุ่มสาระ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ของนักเรียน เพื่อนช่วยเพื่อน ธนาคารความดี และประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

๑.๕ จิตสาธารณะ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำของนักเรียนที่มีความปรารถนาและตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการดูแลเอาใจใส่ และมีส่วนร่วมในการอาสาทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม โดยไม่หวังผลตอบแทน เช่น

๑.๕.๑ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะ เรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงาน ถือสิ่งของ นักเรียนร่วมทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน ถนนหน้าโรงเรียน วัด ศาลา ประชาคมหมู่บ้าน เป็นต้น นักเรียนช่วยเหลือรับน้ำ อาหาร ล้างจาน ในงานบวช งานแต่งงาน งานศพ งานบุญและงานอื่นๆ เป็นต้น นักเรียนทำบุญตักบาตรหน้าบ้านในตอนเช้า และที่วัดในวันพระหรือวันสำคัญต่างๆ นักเรียนให้คำปรึกษา แนะนำด้านการเรียน ความประพฤติ และการคบเพื่อนให้แก่เพื่อน และน้องๆ นักเรียนร่วมรณรงค์และดำเนินการปลูกต้นไม้ การออกไปใช้

สิทธิเลือกตั้ง การกำจัดลูกน้ำยุงลาย งดสูบบุหรี่ สารเสพติดและอบายมุข เป็นต้น นักเรียนร่วมแสดงความยินดีกับเพื่อนและผู้อื่นโดยมอบของที่ระลึกคำอวยพร หรือแสดงความเห็นใจ หรือเสียใจผ่านทาง Facebook Line ในโอกาสวันปีใหม่ วันคล้ายวันเกิด การเสียชีวิต เป็นต้น นักเรียนร่วมบริจาคเงิน เสื้อผ้า สิ่งของเครื่องใช้ ข้าวสาร อาหารแห้งให้แก่ผู้พิการ ผู้เสียชีวิต ผู้ประสบภัยหรือผู้ที่เดือดร้อน นักเรียนเยี่ยมเพื่อน ญาติ และผู้อื่นที่เจ็บป่วยหรือประสบภัยต่างๆเพื่อให้กำลังใจ นักเรียนช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุหรือประสบภัยส่งโรงพยาบาลใกล้บ้าน นักเรียนช่วยเหลือคนแก่ เด็ก หรือผู้พิการข้ามถนน หรือลูกให้นั่ง นักเรียนช่วยต้อนรับ แนะนำผู้ปกครอง หรือแขกที่มาติดต่อราชการที่โรงเรียน บ้าน หรือหมู่บ้าน บริการด้านจราจรเมื่อมีงานศพ งานบวช งานบุญ ให้แก่หมู่บ้าน วัด โรงเรียน และอำเภอ เป็นต้น นักเรียนแจ้งเบาะแสผู้กระทำความผิดกฎ ระเบียบ กฎหมาย หรือบ่อนทำลายชาติให้แก่ผู้ใหญ่ ครู ผู้ปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการ นักเรียนร่วมแสดง ร่ายรำ งานเกษียณ งานศพ และงานอื่นๆ นักเรียนร่วมวงดุริยางค์ไปช่วยงานศพ และงานกีฬาของหมู่บ้าน โรงเรียน ตำบลเมืองยาง อำเภอขำนิ และท้องที่ใกล้เคียง ร่วมแสดงเปิดหมวกรับบริจาคช่วยเหลือโรงเรียน และผู้ที่เดือดร้อน นักเรียนร่วมแสดง ร่วมงานนมัสการหลวงพ่อบ้านจกกับทางอำเภอขำนิเป็นประจำทุกปี เดินกลับบ้านไปส่งเพื่อนหรือ น้องๆ ที่กลับบ้านเพียงลำพัง ร่วมกับโรงเรียนหน่วยงานอื่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๒ รมรงค์กิจกรรมกีฬาป้องกันและต้านยาเสพติด เป็นต้น

๑.๕.๒ สถานที่ในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ โรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองยาง ชุมชน อำเภอขำนิ สถานที่ราชการ บ้าน หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ตลาดหน้าเทศบาลขำนิ ตลาดหน้าโรงเรียนขำนิพิทยาคม ห้างสรรพสินค้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๒ หมู่บ้านในเขตบริการและใกล้เคียง เป็นต้น

๑.๕.๓ เวลาและโอกาสในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ งานนิทรรศการ งานกีฬา งานศพ นั่งรถ ข้ามถนน เดินตลาด ห้างร้านต่างๆ ชั้นเรียน หรือหน้าเสาธง ชุมชน และหมู่บ้าน เป็นต้น

๑.๕.๔ ช่องทางในการแสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะ ได้แก่ นิทรรศการ กีฬา การให้หรือใช้บริการ การเรียนรู้จาก ๘ กลุ่มสาระ กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน งานหรือกิจกรรมของหมู่บ้าน เช่น งานศพ งานบวชประชาสัมพันธ์ เสียตามสาย และธนาคารความดี เป็นต้น

๑.๕.๕ สิ่งตอบแทนหรือรางวัลจากการแสดงพฤติกรรมทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติ โดยมอบโล่ เกียรติบัตร ของที่ระลึก ทุนการศึกษา การยอมรับของเพื่อนๆ ส่งผลให้ได้รับเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการนักเรียน มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ หรือภัยต่างๆ ได้ระดับผลสัมฤทธิ์ทางเรียน ที่สูงขึ้น สามารถสอบและสำเร็จการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นได้ เป็นต้น

๒. ผลการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนชำนาญานพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า พฤติกรรมที่พึงประสงค์ หรือการแสดงความคิดเห็น และพื้นที่ เวลา โอกาส หรือช่องทางการแสดงออกของนักเรียน และรางวัลที่ต้องการ เพื่อหาแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญานพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ดังนี้

๒.๑ ทักษะกระบวนการคิด นักเรียนได้จัดการกับข้อมูลข่าวสาร ด้วยการจำแนก แยกแยะ เปรียบเทียบ โดยใช้วิจารณ์อย่างมีเหตุผล สามารถแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล โดยแสดงออกด้วยการพูด การเขียนหรือท่าทาง เช่น พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีทักษะการคิด เรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ นักเรียนเลือกเรียนที่โรงเรียนใกล้บ้านเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย นักเรียนตั้งใจเรียน และนำเสนอองค์ความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การจัดป้ายนิเทศ เสียงตามสาย นำเสนอทาง line และ Facebook เป็นต้น นักเรียนเลือกซื้ออาหารจากร้านที่สะอาด เลือกรับประทานอาหารที่สะอาดและมีประโยชน์ต่อร่างกาย เลือกซื้อผัก และผลไม้ที่ออกตามฤดูกาล นักเรียนซ่อมแซมสิ่งของ เครื่องใช้ เย็บปะเสื้อผ้าใช้ตัวเอง นักเรียนปฐมพยาบาลเบื้องต้นตนเอง เพื่อน และผู้อื่นได้ถูกต้องและปลอดภัย เป็นต้น

๒.๑.๑ สถานที่ในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ โรงเรียน บ้าน วัด ห้องประชุม สถานนักเรียน หน้าเสาธง เสียงตามสาย ห้องโสตศึกษา สื่อเทคโนโลยี ร้านค้า โรงอาหาร ตลาด สหกรณ์ โรงเรียนและหมู่บ้าน เป็นต้น

๒.๑.๒ เวลาและโอกาสในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ บทบาทในการเป็นคณะกรรมการสถานักเรียน ทำให้มีโอกาสในการเสนอความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ต่อที่ประชุมสภา ชั้นเรียน หรือหน้าเสาธง ร้านค้า เป็นต้น

๒.๑.๓ ช่องทางการใช้ทักษะการคิด ได้แก่ เวทีการจัดนิทรรศการ การจัดป้ายนิเทศ การนำเสนอโปสเตอร์ แผ่นพับ เสียงตามสาย นำเสนอสารระนำรู้หน้าเสาธง line และ Facebook เสียงตามสายห้องโสตศึกษา IG เป็นต้น

๒.๒ มีวินัย เป็นพฤติกรรมของนักเรียนที่สามารถควบคุมให้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ หน้าที่ที่กำหนด เพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข เช่น

๒.๒.๑ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีวินัย เรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ นักเรียนแต่งกายถูกระเบียบ มาโรงเรียนและเข้าแถวตรงเวลา นักเรียนไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งคณะกรรมการสถานักเรียน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาตำบล เข้าแถวซื้ออาหารหรือรับบริการต่างๆ การ

ปฏิบัติตามกฎจราจรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน นักเรียนสวมหมวกนิรภัยในขณะขับขี่รถจักรยานยนต์ นักเรียนเล่นกีฬาตามกฎกติกา นักเรียนทิ้งและแยกขยะลงถังที่จัดเตรียมไว้ให้ นักเรียนพูดนำเสนอ สื่อสารได้เหมาะสม ถูกกาลเทศะ เป็นต้น

๒.๒.๒ สถานที่ในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ ห้องประชุม ห้องเรียน สนามกีฬา ห้องน้ำ ห้องส้วม โรงเรียน ศาลาประชาคมหมู่บ้าน ห้องถนน ชุมชน ร้านค้า ร้านค้า สหกรณ์ สถานที่ราชการ หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ สถานที่สาธารณะ เป็นต้น

๒.๒.๔ เวลาและโอกาสในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ ขณะที่ใช้บริการต่างๆ จากร้านค้า สหกรณ์ห้องน้ำ ห้องส้วมโรงเรียน ขณะขับขี่รถจักรยานยนต์ ขณะเล่นกีฬาและทำงาน การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในขณะที่เรียน ประชุม นำเสนองานตามช่วงเวลาที่กำหนด หรือหน้าเสาธง หมู่บ้าน เป็นต้น

๒.๒.๕ ช่องทางในการแสดงออกถึงการมีวินัย ได้แก่ ขณะที่ใช้บริการต่างๆ จากร้านค้า สหกรณ์ห้องน้ำ ห้องส้วมโรงเรียน ขณะขับขี่รถจักรยานยนต์ ขณะเล่นกีฬาและทำงาน เสียงตามสาย ห้องโสตศึกษา Line Facebook IG เป็นต้น

๒.๓ ชื่อสัตย์สุจริต เป็นความประพฤติตนของนักเรียนในทางที่ถูกต้องตรงไปตรงมา มีความเป็นจริง ไม่คดโกง หรือเอาเปรียบผู้อื่นมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อหน้าที่ ต่อครอบครัว ต่อสังคมและต่อผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ดังนี้

๒.๓.๑ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์สุจริต เรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ นักเรียนไม่ลักขโมย หยิบฉวยสิ่งของผู้อื่นมาเป็นของตน ส่งของที่ยืมเพื่อน และผู้อื่นทุกครั้ง นักเรียนไม่ลอกการบ้าน ของเพื่อน นักเรียนไม่พูดโกหก หรือพูดจาใส่ร้ายเพื่อนและผู้อื่น นักเรียนเข้าเรียนเต็มเวลาและตั้งใจเรียน ยกเว้นมีเหตุสุดวิสัย มาโรงเรียนตรงเวลา นักเรียนจ่ายเงินซื้อสินค้าเต็มจำนวนและส่งคืนแม่ค้าเมื่อรับมาเกิน ไม่เอารัศเอาเปรียบเพื่อนและผู้อื่น นักเรียนรับผิดชอบงาน การบ้านที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จไม่ติดศูนย์ ร และ มส นักเรียนไม่ช้อนเร้น อำพรางเมื่อพบเพื่อนหรือผู้อื่นกระทำผิดระเบียบ กฎหมาย เก็บสิ่งของได้ไม่เอามาเป็นของตนเอง เป็นต้น

๒.๓.๒ สถานที่ในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ ชั้นเรียน ห้องสมุด ห้องประชุม โรงเรียน หมู่บ้าน ชุมชน ร้านค้า ห้างสรรพสินค้า ตลาด สถานที่ราชการ บ้าน หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ เป็นต้น

๒.๓.๓ เวลาและโอกาสในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ ขณะเรียนหรือสอบ ขณะซื้อสินค้าและใช้บริการต่างๆ ขณะทำงาน และปฏิบัติกิจกรรม เล่นกีฬา ขณะมีการเสนอและแสดงความคิดเห็น ในชั้นเรียน หรือหน้าเสาธง หมู่บ้าน ชุมชน เป็นต้น

๒.๓.๔ ช่องทางในการแสดงออกถึงความซื่อสัตย์สุจริต ได้แก่ ขณะเรียน ทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เสียงตามสาย ห้องโสตศึกษา Line Facebook IG เมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น ในสถานที่ต่างๆ จะเคารพต่อผู้อื่น เช่น พุดจาสุภาพ ไม่พูดคำโกหก ไม่ลอกการบ้าน เก็บของได้นำส่งคืนเจ้าของ ไม่หยิบจับของผู้อื่นมาใช้ก่อนได้รับอนุญาต เป็นต้น

๒.๔ ความพอเพียง เป็นพฤติกรรมกรดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน จนสามารถปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เช่น พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพอเพียง เรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ นักเรียนเลือกเรียนที่โรงเรียนใกล้บ้านเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย นักเรียนช่วยพ่อแม่ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ไว้รับประทานเองและจำหน่าย นักเรียนใช้มูลวัว ควาย เป็ด ไก่ในการบำรุงดิน และนำเศษอาหาร ผัก และผลไม้มาทำน้ำหมัก ปุ๋ยหมักใช้ในครัวเรือน นักเรียนดูแลรักษาเสื้อผ้าได้สะอาดและใช้ได้นาน ในช่วงวันหยุดนักเรียนรับจ้างทำนา ทำสวน และทำไรหารายได้เสริมระหว่างเรียน นักเรียนปิดน้ำ ปิดไฟทุกครั้งหลังเลิกใช้ นักเรียนมีการออมวันละบาทกับทางหมู่บ้าน และองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองยาง โดยผู้ที่ออมสม่ำเสมอและมีการเรียน ๒.๗๕ ขึ้นไป สามารถขอรับทุนการศึกษาได้ปีละ ๑ ครั้ง นักเรียนเลือกใช้บริการรถโดยสารรับส่งนักเรียนเพื่อประหยัดและความปลอดภัย นักเรียนเลือกซื้อและรับประทานผลไม้ตามฤดูกาล

๒.๔.๑ นักเรียนเลือกใช้บริการร้านค้าสหกรณ์ทั้งของโรงเรียนและหมู่บ้าน นักเรียนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจาก Youtube และนำมาฝึกทำกับข้าว ขนม และแปรรูปผลไม้ (เช่น เค้กกล้วยหอม กล้วยฉาบ มะม่วงกวน มะม่วงแช่อิ่ม มะยมดอง มะยมเชื่อม เป็นต้น) นักเรียนรับจัดทำบายศรี ทำดอกไม้จันทน์ จัดผ้า จัดดอกไม้ตกแต่งเวที สถานที่ในงานแต่ง งานบวช งานบุญ งานศพ และงานอื่นๆ เพื่อหารายได้ระหว่างเรียนและช่วยเหลือสมาชิกในหมู่บ้าน ชุมชน โรงเรียน และอำเภอ เป็นต้น นักเรียนขายสินค้าของพื้นบ้านผ่านออนไลน์ ได้แก่ ผ้าถุง ผ้าขาวม้า ผ้าผูกคอ มะม่วงแช่อิ่ม มะขามแช่อิ่ม มะม่วงกวน กล้วยฉาก เป็นต้น นอกจากนี้นักเรียนไม่ทำให้เพื่อน และผู้อื่นเดือดร้อน พร้อมให้อภัยเมื่อผู้อื่นกระทำผิดพลาด เป็นต้น

๒.๔.๒ สถานที่ในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ บ้าน ห้องเรียน ห้องประชุม โรงเรียน ชุมชน สถานที่ราชการ หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ตลาด ห้างสรรพสินค้า และองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

๒.๔.๓ เวลาและโอกาสในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ การใช้บริการต่างๆ การทำงาน การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในสังคม ทั้งด้านการเรียน กิจวัตรประจำวัน การเสนอความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ชั้นเรียน หรือหน้าเสาธง ชุมชน เป็นต้น

๒.๔.๔ ช่องทางในการแสดงออกถึงความพอเพียง ได้แก่ การเรียนรู้จาก ๘ กลุ่มสาระ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ของนักเรียน เพื่อนช่วยเพื่อน ธนาคารความดี Line Facebook IG และประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

๒.๕ จิตสาธารณะ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำของนักเรียนที่มีความปรารถนาและตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการดูแลเอาใจใส่ และมีส่วนร่วมในการอาสาทำประโยชน์ เพื่อส่วนรวม โดยไม่หวังผลตอบแทน เช่น

๒.๕.๑ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะ เรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงาน ถือสิ่งของ นักเรียนร่วมทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน ถนนหน้าโรงเรียน วัด ศาลา ประชามคมหมู่บ้าน เป็นต้น นักเรียนช่วยเสิร์ฟน้ำ อาหาร ล้างจานในงาน บวช งานแต่งงาน งานศพ งานบุญและงานอื่นๆ เป็นต้น นักเรียนทำบุญตักบาตรหน้าบ้านในตอนเช้า และที่วัดในวันพระหรือวันสำคัญต่างๆ นักเรียนให้คำปรึกษา แนะนำด้านการเรียน ความประพฤติและการคบเพื่อนให้แก่เพื่อน และน้องๆ นักเรียนร่วมรณรงค์และดำเนินการปลูกต้นไม้ การออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง การกำจัดลูกน้ำยุงลาย งดสูบบุหรี่ สารเสพติดและอบายมุข เป็นต้น นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนและผู้อื่นโดยมอบของที่ระลึก คำอวยพร หรือแสดงความเห็นใจ หรือเสียใจผ่านทาง Facebook Line ในโอกาสวันปีใหม่ วันคล้ายวันเกิด การเสียชีวิต เป็นต้น นักเรียนร่วมบริจาคเงิน เสื้อผ้า สิ่งของเครื่องใช้ ข้าวสาร อาหารแห้งให้แก่ผู้พิการ ผู้เสียชีวิต ผู้ประสบภัยหรือผู้ที่เดือดร้อน นักเรียนเยี่ยมเพื่อน ญาติ และผู้คนที่เจ็บป่วยหรือประสบภัยต่างๆ เพื่อให้กำลังใจ นักเรียนช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุหรือประสบภัยส่งโรงพยาบาลใกล้บ้าน นักเรียนช่วยเหลือคนแก่ เด็ก หรือผู้พิการข้ามถนน หรือลูกให้นั่ง นักเรียนช่วยต้อนรับ แนะนำผู้ปกครอง หรือแขกที่มาติดต่อราชการที่โรงเรียน บ้าน หรือหมู่บ้าน บริการด้านจราจรเมื่อมีงานศพ งานบวช งานบุญ ให้แก่หมู่บ้าน วัด โรงเรียน และอำเภอ เป็นต้น นักเรียนแจ้งเบาะแสผู้กระทำความผิดกฏ ระเบียบ กฎหมาย หรือบ่อนทำลายชาติให้แก่ผู้ใหญ่ ครู ผู้ปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการ นักเรียนร่วมแสดง ร่ายรำ งานเกษียณ งานศพ และงานอื่นๆ นักเรียนร่วมวงดุริยางค์ไปช่วยงานศพ และงานกีฬาของหมู่บ้าน โรงเรียน ตำบลเมืองยาง อำเภอขำนิ และท้องที่ใกล้เคียง นักเรียนร่วมแสดง ร่วมงานนมัสการหลวงพ่อดีกับทางอำเภอขำนิเป็นประจำทุกปี ร่วมกับโรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ รณรงค์กิจกรรมกีฬาป้องกันและต้านยาเสพติด เป็นต้น

๒.๕.๒ สถานที่ในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ โรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองยาง ชุมชน อำเภอขำนิ สถานที่ราชการ บ้าน หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ตลาดหน้าเทศบาลขำนิ ตลาดนัดหน้าโรงเรียนขำนิพิทยาคม ห้างสรรพสินค้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ หมู่บ้านในเขตบริการและใกล้เคียง เป็นต้น

๒.๕.๓ เวลาและโอกาสในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ งานนิทรรศการ งานกีฬา งานศพ นั้รงถ ข้ามถนน เดินตลาด ห้างร้านต่างๆ ชั้นเรียน หรือหน้าเสาธง ชุมชน และหมู่บ้าน เป็นต้น

๒.๕.๔ ช่องทางในการแสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะ ได้แก่ นิทรรศการ กีฬา การให้หรือใช้บริการ การเรียนรู้จาก ๘ กลุ่มสาระ กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน งานหรือกิจกรรมของหมู่บ้าน เช่น งานศพ งานบวชประชาสัมพันธ์ เสียงตามสาย Facebook Line และธนาคารความดี เป็นต้น

๒.๕.๕ สิ่งตอบแทนหรือรางวัลจากการแสดงพฤติกรรมทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติ โดยการมอบโล่ เกียรติบัตร ของที่ระลึกทุนการศึกษา การยอมรับจากเพื่อนๆ จึงได้รับการเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการสภานักเรียนชุมชน และสังคม ผลสัมฤทธิ์ทางเรียนที่สูงขึ้น สามารถสอบและสำเร็จการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น สามารถศึกษาต่อและสำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา มีอาชีพการงานที่มั่นคง และสุจริต เป็นต้น

๓. ผลการสัมภาษณ์คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนชำนาญพิทยาคม จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า พฤติกรรมที่พึงประสงค์ หรือการแสดงความคิดเห็น และพื้นที่ เวลา โอกาสหรือช่องทางการแสดงออกของนักเรียน และรางวัลที่ต้องการ เพื่อหาแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ดังนี้

๓.๑ ทักษะกระบวนการคิด นักเรียนได้จัดการกับข้อมูลข่าวสาร ด้วยการจำแนกแยกแยะ เปรียบเทียบ โดยใช้วิจารณญาณอย่างมีเหตุผล สามารถแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล โดยแสดงออกด้วยการพูด การเขียนหรือท่าทาง เช่น

๓.๑.๑ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีทักษะการคิด เรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ นักเรียนเลือกเรียนที่โรงเรียนใกล้บ้านเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย นักเรียนเลือกซื้ออาหารจากร้านที่สะอาด เลือกรับประทานอาหารที่สะอาดและมีประโยชน์ต่อร่างกาย เลือกซื้อผัก และผลไม้ที่ออกตามฤดูกาล นักเรียนตั้งใจเรียน และนำเสนอองค์ความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การจัดป้ายนิเทศ การนำเสนอโปสเตอร์ แผ่นพับ เสียงตามสาย นำเสนอสาระนำรู้หน้าเสาธง line และ Facebook เป็นต้น นักเรียนซ่อมแซมสิ่งของ เครื่องใช้ เย็บปะเสื้อผ้าใช้ตัวเอง นักเรียนปฐมพยาบาลเบื้องต้นตนเอง เพื่อน และผู้อื่นได้ถูกต้องและปลอดภัย นักเรียนเลือกใช้สื่อ เอกสารประกอบการเรียนเพิ่มเติมได้ตามความสนใจของตนเอง เป็นต้น

๓.๑.๒ สถานที่ในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ โรงเรียน บ้าน วัด ห้องประชุม สภานักเรียน หน้าเสาธง เสียงตามสาย ห้องโสตศึกษา สื่อเทคโนโลยี ร้านค้า โรงอาหาร ตลาด สหกรณ์

โรงเรียนและหมู่บ้าน เป็นต้น

๓.๑.๓ เวลาและโอกาสในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ บทบาทในการเป็น คณะกรรมการสภานักเรียน ทำให้มีโอกาสนำเสนอความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ต่อที่ประชุมสภา ชั้นเรียน หรือหน้าเสาธง ร้านค้า เป็นต้น

๓.๑.๔ ช่องทางการใช้ทักษะการคิด ได้แก่ เวทีการจัดนิทรรศการ การจัดป้ายนิเทศ การนำเสนอโปสเตอร์ แผ่นพับ เสียงตามสาย นำเสนอสารความรู้หน้าเสาธง line และ Facebook เสียงตามสายห้องโสตศึกษา IG เป็นต้น

๓.๒ มีวินัย เป็นพฤติกรรมของนักเรียนที่สามารถควบคุมให้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ หน้าที่ที่กำหนด เพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข เช่น

๓.๒.๑ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีวินัย เริ่มลำดับความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ นักเรียนแต่งกายถูกระเบียบ มาโรงเรียนและเข้าแถวตรงเวลา นักเรียนยืมและส่งหนังสือห้องสมุด และส่งงานครูตามกำหนด นักเรียนไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งคณะกรรมการสภานักเรียน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาตำบล เข้าแถวซื้ออาหารหรือรับบริการต่างๆ การปฏิบัติตามกฎจราจรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน นักเรียนสวมหมวกนิรภัยในขณะที่ขับขี่รถจักรยานยนต์ นักเรียนเล่นกีฬาตามกฎกติกา นักเรียนจัดห้องเรียนสะอาดและเป็นระเบียบ ทิ้งและแยกขยะลงถังที่จัดเตรียมไว้ให้ นักเรียนพูดนำเสนอ สื่อสารได้เหมาะสม ถูกกาลเทศะ เป็นต้น

๓.๒.๒ สถานที่ในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ ห้องประชุม ห้องเรียน สนามกีฬา ห้องน้ำ ห้องส้วม โรงเรียน ศาลาประชาคมหมู่บ้านบ้าน ท้องถนน ชุมชน ร้านค้า ร้านค้าสหกรณ์ สถานที่ราชการ หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ สถานที่สาธารณะ เป็นต้น

๓.๒.๓ เวลาและโอกาสในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ ขณะที่ใช้บริการต่างๆ จากร้านค้า สหกรณ์ห้องน้ำ ห้องส้วมโรงเรียน ขณะขับขี่รถจักรยานยนต์ ขณะเล่นกีฬาและทำงาน การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในขณะที่เรียน ประชุม นำเสนองานตามช่วงเวลาที่กำหนด หรือหน้าเสาธง หมู่บ้าน เป็นต้น

๓.๒.๔ ช่องทางในการแสดงออกถึงการมีวินัย ได้แก่ ขณะที่ใช้บริการต่างๆ จากร้านค้า สหกรณ์ห้องน้ำ ห้องส้วมโรงเรียน ขณะขับขี่รถจักรยานยนต์ ขณะเล่นกีฬาและทำงาน เสียงตามสาย ห้องโสตศึกษา Line Facebook IG เป็นต้น

๓.๓ ซื่อสัตย์สุจริต เป็นความประพฤติตนของนักเรียนในทางที่ถูกต้อง ตรงไปตรงมา มีความเป็นจริง ไม่คดโกง หรือเอาเปรียบผู้อื่นมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อหน้าที่ ต่อครอบครัว ต่อสังคม และต่อผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ดังนี้

๓.๓.๑ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์สุจริต เรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ นักเรียนไม่ลอกการบ้าน ไม่ลอกคำตอบข้อสอบของเพื่อน นักเรียนไม่พูดโกหก หรือพูดจาส่อเสียดเพื่อนและผู้อื่น นักเรียนเข้าเรียนเต็มเวลาและตั้งใจเรียน ยกเว้นมีเหตุสุดวิสัย มาโรงเรียนและเข้าชั้นเรียนตรงเวลา ไม่ลักขโมย หยิบฉวยสิ่งของผู้อื่นมาเป็นของตน ส่งของที่ยืมเพื่อน และผู้อื่นทุกครั้ง นักเรียนจ่ายเงินซื้อสินค้าเต็มจำนวนและส่งคืนแม่ค้าเมื่อรับมาเกิน ไม่เอารัดเอาเปรียบเพื่อนและผู้อื่น รับผิดชอบงาน การบ้านที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จไม่ติดคุนย์ ร และ มส นักเรียนไม่ช้อนรับอำนาจเมื่อพบเพื่อนหรือผู้อื่นกระทำผิดระเบียบ กฎหมาย เก็บสิ่งของได้ไม่เอามาเป็นของตนเอง เป็นต้น

๓.๓.๒ สถานที่ในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ ชั้นเรียน ห้องสมุด ห้องประชุม โรงเรียน หมู่บ้าน ชุมชน ร้านค้า ห้างสรรพสินค้า ตลาด สถานที่ราชการ บ้าน หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ เป็นต้น

๓.๓.๓ เวลาและโอกาสในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ ขณะเรียนหรือสอบ ขณะซื้อสินค้าและใช้บริการต่างๆ ขณะทำงาน และปฏิบัติกิจกรรม เล่นกีฬา ขณะมีการเสนอและแสดงความคิดเห็น ในชั้นเรียน หรือหน้าเสาธง หมู่บ้าน ชุมชน เป็นต้น

๓.๓.๔ ช่องทางในการแสดงออกถึงความซื่อสัตย์สุจริต ได้แก่ ขณะเรียน ทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เสียงตามสาย ห้องโสตศึกษา Line Facebook IG เมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น ในสถานที่ต่างๆ จะเคารพต่อผู้อื่น เช่น พูดจาสุภาพ ไม่พูดคำโกหก ไม่ลอกการบ้าน เก็บของได้นำส่งคืนเจ้าของ ไม่หยิบจับของผู้อื่นมาใช้ก่อนได้รับอนุญาต เป็นต้น

๓.๔ ความพอเพียง เป็นพฤติกรรมการดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความพอประมาณ มีเหตุผลรอบคอบ มีคุณธรรม รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน จนสามารถปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เช่น

๓.๔.๑ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพอเพียง เรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ นักเรียนเลือกเรียนที่โรงเรียนใกล้บ้านเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย นักเรียนเลือกใช้บริการรถโดยสารรับส่งนักเรียนเพื่อประหยัดและความปลอดภัย นักเรียนเลือกซื้อและรับประทานผลไม้ตามฤดูกาล นักเรียนช่วยพ่อแม่ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ไว้รับประทานเองและจำหน่าย นักเรียนใช้มูลวัวควาย เป็ด ไก่ในการบำรุงดิน และนำเศษอาหาร ผัก และผลไม้มาทำน้ำหมัก ปุ๋ยหมักใช้ในครัวเรือน นักเรียนดูแลรักษาเสื้อผ้าได้สะอาดและใช้ได้นาน ในช่วงวันหยุดนักเรียนรับจ้างทำนา ทำสวน และทำไร่หารายได้เสริมระหว่างเรียน นักเรียนปิดน้ำ ปิดไฟทุกครั้งหลังเลิกใช้งาน นักเรียนมีการออมวันละบาทกับทางหมู่บ้าน และองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองยาง โดยผู้ที่ออมสม่ำเสมอและมีการเรียน ๒.๗๕ ขึ้นไป สามารถขอรับทุนการศึกษาได้ปีละ ๑ ครั้ง นักเรียนเลือกใช้บริการร้านค้าสหกรณ์ทั้งของโรงเรียน

และหมู่บ้าน นักเรียนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจาก Youtube และนำมาฝึกทำกับข้าว ขนม และแปรรูปผลไม้ (เช่น เค้กกล้วยหอม กล้วยฉาบ มะม่วงกวน มะม่วงแช่อิ่ม มะยมดอง มะยมเชื่อม เป็นต้น) นักเรียนรับจัดทำบายศรี ทำดอกไม้จันทน์ จัดผ้า จัดดอกไม้ตกแต่งเวที สถานที่ในงานแต่ง งานบวช งานบุญ งานศพ และงานอื่นๆ เพื่อหารายได้ระหว่างเรียนและช่วยเหลือสมาชิกในหมู่บ้าน ชุมชน โรงเรียน และอำเภอ เป็นต้น นักเรียนขายสินค้าของพื้นบ้านผ่านออนไลน์ ได้แก่ ผ้าถุง ผ้าขาวม้า ผ้าพันคอ มะม่วงแช่อิ่ม มะขามแช่อิ่ม มะม่วงกวน กล้วยฉาบ เป็นต้น นอกจากนี้นักเรียนไม่ทำให้เพื่อน และผู้อื่นเดือดร้อนพร้อมให้อภัยเมื่อผู้อื่นกระทำผิดพลาด เป็นต้น

๓.๔.๒ สถานที่ในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ บ้าน ห้องเรียน ห้องประชุม โรงเรียน ชุมชน สถานที่ราชการ หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ตลาด ห้างสรรพสินค้า และองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

๓.๔.๓ เวลาและโอกาสในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ การใช้บริการต่างๆ การทำงาน การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในสังคม ทั้งด้านการเรียน กิจวัตรประจำวัน การเสนอความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ชั้นเรียน หรือหน้าเสาธง ชุมชน เป็นต้น

๓.๔.๔ ช่องทางในการแสดงออกถึงความพอเพียง ได้แก่ การเรียนรู้จาก ๘ กลุ่มสาระ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ของนักเรียน เพื่อนช่วยเพื่อน ธนาкарความดี Facebook Line และประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

๓.๕ จิตสาธารณะ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำของนักเรียนที่มีความปรารถนา และตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการดูแลเอาใจใส่ และมีส่วนร่วมในการอาสาทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม โดยไม่หวังผลตอบแทน เช่น

๓.๕.๑ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะ เรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงาน ถูสิ่งของ นักเรียนร่วมทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน ถนนหน้าโรงเรียน วัด ศาลา ประชาคมหมู่บ้าน เป็นต้น นักเรียนช่วยเหลือรับน้ำ อาหาร ล้างจาน ในงานบวช งานแต่งงาน งานศพ งานบุญและงานอื่นๆ เป็นต้น นักเรียนทำบุญตักบาตรหน้าบ้าน ในตอนเช้า และที่วัดในวันพระหรือวันสำคัญต่างๆ นักเรียนให้คำปรึกษา แนะนำด้านการเรียน ความประพฤติและการคบเพื่อนให้แก่เพื่อน และน้องๆ นักเรียนร่วมรณรงค์และดำเนินการปลูกต้นไม้ การออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง การกำจัดลูกน้ำยุงลาย งดสูบบุหรี่ สารเสพติดและอบายมุข เป็นต้น นักเรียนร่วมแสดงความยินดีกับเพื่อนและผู้อื่นโดยมอบของที่ระลึก คำอวยพร หรือแสดงความเห็นใจ หรือเสียใจผ่านทาง Facebook Line ในโอกาสวันปีใหม่ วันคล้ายวันเกิด การเสียชีวิต เป็นต้น นักเรียนร่วมบริจาคเงิน เสื้อผ้า สิ่งของเครื่องใช้ ข้าวสาร อาหารแห้งให้แก่ผู้พิการ ผู้เสียชีวิต ผู้ประสบภัยหรือผู้ที่เดือดร้อน นักเรียนเยี่ยมเพื่อน ญาติ และผู้อื่นที่เจ็บป่วยหรือประสบภัยต่างๆ เพื่อให้กำลังใจ นักเรียนช่วยเหลือ

ผู้ประสบอุบัติเหตุหรือประสบภัยส่งโรงพยาบาลใกล้บ้าน นักเรียนช่วยเหลือคนแก่ เด็ก หรือผู้พิการข้ามถนน หรือลูกให้นั่ง นักเรียนช่วยต้อนรับ แนะนำผู้ปกครอง หรือแขกที่มาติดต่อราชการที่โรงเรียน บ้าน หรือหมู่บ้าน บริการด้านจราจรเมื่อมีงานศพ งานบวช งานบุญ ให้แก่หมู่บ้าน วัด โรงเรียน และอำเภอ เป็นต้น นักเรียนแจ้งเบาะแสผู้กระทำผิดกฎหมาย ระเบียบ กฎหมาย หรือบ่อนทำลายชาติให้แก่ผู้ใหญ่ ครู ผู้ปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการ นักเรียนร่วมแสดง ร่ายรำ งานเกษียณ งานศพ และงานอื่นๆ นักเรียนร่วมวงดุริยางค์ไปช่วยงานศพ และงานกีฬาของหมู่บ้าน โรงเรียน ตำบลเมืองยาง อำเภอขำนิ และท้องที่ใกล้เคียง นักเรียนร่วมแสดง ร่วมงานนมัสการหลวงพ่อบ้านจกักับทางอำเภอขำนิเป็นประจำทุกปี เดินกลับบ้านไปส่งเพื่อนหรือน้องๆ ที่กลับบ้านเพียงลำพัง ร่วมกับโรงเรียนหน่วยงานอื่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๒ รณรงค์กิจกรรมกีฬาป้องกันและต้านยาเสพติด เป็นต้น

๓.๕.๒ สถานที่ในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ โรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองยาง ชุมชน อำเภอขำนิ สถานที่ราชการ บ้าน หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ตลาดหน้าเทศบาลขำนิ ตลาดหน้าโรงเรียนขำนิพิทยาคม ห้างสรรพสินค้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๒ หมู่บ้านในเขตบริการและใกล้เคียง เป็นต้น

๓.๕.๓ เวลาและโอกาสในการแสดงพฤติกรรม ได้แก่ งานนิทรรศการ งานกีฬางานศพ นั่งรถข้ามถนน เดินตลาด ห้างร้านต่างๆ ชั้นเรียน หรือหน้าเสาธง ชุมชน และหมู่บ้าน เป็นต้น

๓.๕.๔ ช่องทางการแสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะ ได้แก่ นิทรรศการ กีฬา การให้หรือใช้บริการ การเรียนรู้จาก ๘ กลุ่มสาระ กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน งานหรือกิจกรรมของหมู่บ้าน เช่น งานศพ งานบวชประชาสัมพันธ์ เสียงตามสาย Facebook Line และธนาคารความดี เป็นต้น

๓.๕.๕ สิ่งตอบแทนหรือรางวัลจากการแสดงพฤติกรรมทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติ โดยการมอบโล่ เกียรติบัตร ของที่ระลึกทุนการศึกษา การยอมรับจากเพื่อนๆ จึงได้รับการเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการสภานักเรียนชุมชน และสังคม ผลสัมฤทธิ์ทางเรียนที่สูงขึ้น สามารถสอบและสำเร็จการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น สามารถศึกษาต่อและสำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา มีอาชีพการงานที่มั่นคง และสุจริต เป็นต้น

ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่า การใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขำนิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกได้ ๔ ประการ ดังนี้

๑. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่แสดงออกถึงพฤติกรรมการมีทักษะการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต ความพอเพียง และจิตสาธารณะ จำแนกตามที่มาของพฤติกรรมที่แสดงออกได้ ๓ แนวทาง ได้แก่ ๑) ความรู้ ประสบการณ์ การเรียนการสอน อบรม ประชุม ๒) การนิเทศ ติดตาม และ ๓) แบบอย่างที่ดี โดยโรงเรียนชำนาญพิเศษได้จัดกิจกรรม โครงการต่างๆ เช่น โครงการคนไทยใฝ่รู้ โครงการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยจัดกิจกรรมโครงการคุณธรรม และโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต

๒. สถานที่แสดงออกถึงพฤติกรรมการมีทักษะการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต ความพอเพียง และจิตสาธารณะ จำแนกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ ๑) ภายในโรงเรียน เช่น ชั้นเรียน ห้องประชุม สนามกีฬา และโรงอาหาร เป็นต้น และ ๒) ภายนอกโรงเรียน ได้แก่ บ้าน วัด ตลาด ถนน หน่วยงาน และสวนสาธารณะต่างๆ เป็นต้น

๓. เวลา หรือโอกาสที่แสดงออกถึงพฤติกรรมการมีทักษะการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต ความพอเพียง และจิตสาธารณะ จำแนกเป็น ๒ ประการ ได้แก่ ๑) ภายในเวลาเรียน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ อยู่ที่โรงเรียน เช่น การนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน การนำเสนอเสียงตามสาย การแสดงละครในวันสุนทรภู่ และการนำเสนอผลงานที่สำนักงาน เป็นต้น และ ๒) ภายนอกเวลาเรียน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับชีวิตประจำวันนอกโรงเรียน ได้แก่ การซื้อของที่ตลาด การขับรถบนท้องถนน และการปลูกผักสวนครัวที่บ้าน เป็นต้น

๔. ช่องทางการแสดงออกถึงพฤติกรรมการมีทักษะการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต ความพอเพียง และจิตสาธารณะ จำแนกเป็น ๒ ช่องทาง ได้แก่ ๑) ทางตรง เป็นช่องทางการแสดงออก โดยไม่มีสื่อกลางเชื่อม เช่น การเข้าแถวซื้ออาหาร การขับรถ และการปลูกผัก เป็นต้น และ ๒) ทางอ้อม เป็นช่องทางการแสดงออกโดยมีสื่อกลางเชื่อม เช่น การประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย การขายของออนไลน์ การนำเสนอผ่าน Facebook และ Line เป็นต้น

ตอนที่ ๔ การสังเคราะห์แนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จากกรณีวิเคราะห์การตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์

๑. ผลการวิเคราะห์ระดับความคาดหวังเกี่ยวกับลักษณะของระบบเครดิตทางสังคม บนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรมจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ เพื่อกำหนดแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ คณะผู้วิจัยนำเสนอเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านที่ ๑ คุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต ด้านทักษะการคิด จากการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ด้านทักษะการคิด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่น นักเรียนตั้งใจเรียน มีส่วนร่วมในชั้นเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนมีความตั้งใจ และรับผิดชอบงานจนประสบความสำเร็จ และนักเรียนเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนขานิพิทยาคม ได้ดำเนินโครงการพัฒนาครูสู่มาตรฐานวิชาชีพยุคใหม่ การอบรมสั่งสอนของสังคม เช่น เพื่อน ครู พ่อแม่ หรือประสบการณ์ตรงของนักเรียน เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้เกิดมโนธรรมที่มีอยู่ในจิตของนักเรียนแต่ละคน เป็นความรู้สึกรับผิดชอบที่ดี นอกจากนี้ โรงเรียนขานิพิทยาคม มีกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมค่ายวิชาการ โครงการคนไทยใฝ่รู้ โครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นต้น

ด้านที่ ๒ คุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต ด้านมีวินัย จากการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ด้านมีวินัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่น นักเรียนมาโรงเรียนและเข้าเรียนตรงเวลา รักษาความสะอาดโดยทิ้งขยะถูกต้องทุกครั้ง โดยพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนอยู่ภายใต้อิทธิพลของเงื่อนไขการเสริมแรงและการลงโทษ เช่น นักเรียนแต่งกายถูกระเบียบ มาโรงเรียนและเข้าแถวตรงเวลา นักเรียนยิ้มและส่งหนังสือห้องสมุด และส่งงานครูตามกำหนด เนื่องจากนักเรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เคารพกฎ ระเบียบ และกตัญญู เพื่อไม่ให้ตนเองถูกลงโทษตามระเบียบของโรงเรียน หรือถูกหักคะแนนจากครู เมื่อนักเรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้ นักเรียนจะมีความรับผิดชอบ มีไหวพริบ สามารถแก้ไขสถานการณ์และสิ่งแฉกต่างกันได้ โดยโรงเรียนขานิพิทยาคมได้ดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โครงการคนไทยใฝ่รู้ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นต้น

ด้านที่ ๓ คุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต ด้านซื่อสัตย์สุจริต จากการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ด้านซื่อสัตย์สุจริต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่น นักเรียนเก็บสิ่งของได้จะนำส่งครู นักเรียนจะขออนุญาตทุกครั้ง ก่อนหยิบ ยืมสิ่งของผู้อื่น และนักเรียนไม่พูดสิ่งไม่ดี เช่น โกหก หลอกลวง พูดคำหยาบ และพูดเพื่อเจ้า ทั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนขานิพิทยาคมได้ดำเนินโครงการคนไทยใฝ่รู้ โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อเสริมสร้างนักเรียนให้เป็นผู้ซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น

ด้านที่ ๔ คุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต ความพอเพียง จากการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ด้านความพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่น นักเรียนดูแลรักษา

เสื้อผ้าที่สวมใส่อย่างดีเพื่อให้ใช้งานได้นาน นักเรียนเปิด ปิดน้ำ ไฟ ทุกครั้งที่เลิกใช้เพื่อช่วยกันประหยัด และนักเรียนรับประทานอาหารหมดจาน ทั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนชำนาญวิทยาคม จัดกิจกรรม โครงการ คุณธรรม กิจกรรมศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งความดีและความมีคุณธรรมเป็นรากฐานสำคัญของสังคม เป็นอุดมการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ และความสุขแก่นักเรียน และทุกฝ่าย เป็นต้น

ด้านที่ ๕ คุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนสุจริต จิตสาธารณะ จากการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ในโครงการโรงเรียนสุจริต ด้านจิตสาธารณะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่น นักเรียนยินดี และช่วยเผยแพร่ความดีของเพื่อนเมื่อมีโอกาส นักเรียนซื้อสินค้าและได้รับเงินทอนที่เกิน นักเรียนจะคืนแม่ค้า และนักเรียนเห็นเพื่อนกระทำผิด จะรีบตักเตือนเพื่อนหรือแจ้งครู ทั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนชำนาญวิทยาคม ได้ดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โครงการส่งเสริมสุนทรียภาพการกีฬา โครงการส่งเสริมสุนทรียภาพด้านศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ โครงการคนไทยใฝ่รู้ โครงการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และเสริมสร้างพัฒนานักเรียนเต็มศักยภาพ โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โครงการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยจัดกิจกรรมโครงการคุณธรรมส่งผลให้โรงเรียนได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนที่มีวิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ระดับเหรียญทอง ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษาบุรีรัมย์ เป็นต้น

๒. แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาบุรีรัมย์ ดังนี้

๒.๑ แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ในด้านทักษะการคิด ด้านมีวินัย ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านความพอเพียง และด้านจิตสาธารณะ เมื่อจำแนกตามที่มาของพฤติกรรมที่แสดงออกได้ ๓ แนวทาง ได้แก่

๒.๑.๑ การให้ความรู้ ประสบการณ์ การเรียนการสอน อบรม และประชุม เป็นต้น เช่น การเรียนรู้กฎหมายจราจร การเลือกซื้ออาหารที่ปลอดภัยและมีประโยชน์ต่อร่างกาย และกติกาการเล่นฟุตบอล เป็นต้น ซึ่งนักเรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

๒.๑.๒ การนิเทศ และติดตาม เช่น การว่ากล่าวตักเตือน เมื่อนักเรียนปฏิบัติตนไม่เหมาะสม หรือการแนะนำการปฏิบัติตนที่ดีของนักเรียน เป็นต้น ซึ่งเป็นกรณินิเทศ ติดตามให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัย และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๒.๑.๓ แบบอย่างที่ดี เช่น การแต่งกายถูกระเบียบ การเข้าสอนและมาโรงเรียนตรงต่อเวลา การเดินขึ้นลงบันไดชิดขวา การปฏิบัติตามกฎจราจร การยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ที่ประสบความสำเร็จ เช่น ศิษย์เก่าดีเด่น ครูผู้สอนดีเด่น ผู้บริหารดีเด่น แม่ดีเด่น ผู้มีอุปการคุณต่อโรงเรียน เด็ก

และเยาวชนดีเด่น สร้างชื่อเสียงต่อประเทศชาติ และรางวัลสุขภาพชนคนชานีพิทฯ เป็นต้น ซึ่งเป็นการแสดงถึงผลของการประพฤติปฏิบัติที่ดี ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเลียนแบบ และวางแผนการเรียน การประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสม เป็นต้น

๒.๒ โดยสถานที่ในการแสดงพฤติกรรม จำแนกเป็น ๒ ประการ ได้แก่

๒.๒.๑ ภายในโรงเรียน เช่น ชั้นเรียน ห้องประชุม สนามกีฬา และโรงอาหาร เป็นต้น เช่น การอภิปราย เรื่อง แนวทางการป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ของนักเรียนโรงเรียนชานีพิทยาคม ในการประชุมคณะกรรมการสภานักเรียน การต่อคิวซื้ออาหาร และรับบริการ เป็นต้น

๒.๒.๒ ภายนอกโรงเรียน เช่น บ้าน วัด ตลาด ถนน หน่วยงาน และสวนสาธารณะต่างๆ เป็นต้น เช่น การปลูกผักสวนครัว การใช้มูลวัว ควายบำรุงดิน การสวมหมวกนิรภัยในขณะขับขี่รถจักรยานยนต์ เป็นต้น

๒.๓ เวลาและโอกาสในการแสดงพฤติกรรม จำแนกเป็น ๒ โอกาส ได้แก่

๒.๓.๑ ภายในเวลาเรียน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ อยู่ที่โรงเรียน เช่น การนำเสนองานหน้าชั้นเรียน การนำเสนอเสียงตามสาย การแสดงละครในวันสุนทรภู่ และการนำเสนองานที่สำนักงาน เป็นต้น

๒.๓.๒ ภายนอกเวลาเรียน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เช่น การซื้อของที่ตลาด ขณะขับรถ และปลูกผักสวนครัวที่บ้าน เป็นต้น

๒.๔ ช่องทางการใช้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน จำแนกเป็น ๒ ช่องทาง ได้แก่

๒.๔.๑ ทางตรง เป็นช่องทางการแสดงออกโดยไม่มีสื่อกลางเชื่อม เช่น การเข้าแถวซื้ออาหาร การขับรถ และการปลูกผัก เป็นต้น

๒.๔.๒ ทางอ้อม เป็นช่องทางการแสดงออกโดยมีสื่อกลางเชื่อม เช่น การประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย การขายของออนไลน์ การนำเสนอผ่าน Facebook และ Line เป็นต้น

๒.๕ สิ่งตอบแทนหรือรางวัลจากการแสดงพฤติกรรมทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ประกาศยกย่อง เชิดชูเกียรติ โดยการมอบโล่ เกียรติบัตร ของที่ระลึกทุนการศึกษา การยอมรับจากเพื่อนๆ จึงได้รับการเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการสภานักเรียนชุมชน และสังคม ผลสัมฤทธิ์ทางเรียนที่สูงขึ้น สามารถสอบและสำเร็จการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น สามารถศึกษาต่อและสำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา มีอาชีพการงานที่มั่นคง และสุจริต เป็นต้น

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขานิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาคุณลักษณะของระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขานิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เพื่อสร้างแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขานิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และใช้แบบสัมภาษณ์ ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผล

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขานิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ สรุปผลได้ดังนี้

๑. สรุปผลการศึกษาลักษณะของระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขานิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามความคาดหวังของนักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานักเรียน ดังนี้

๑.๑ ผลการวิเคราะห์ความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานักเรียน จำนวน ๗๘ คน เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๑๓ โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียนมากที่สุด จำนวน ๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๙๒

ผลการศึกษาลักษณะของระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต จากนักเรียน ครู และ คณะกรรมการสถานักเรียน มีความคาดหวังว่าลักษณะของระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิง นวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า ตัวแปร เกี่ยวกับลักษณะของระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต จำนวน ๕ ตัวแปร โดยความคาดหวังในภาพรวม อยู่ระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๓$, S.D. = .๙๒) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๔.๒๒ - ๔.๒๙ และค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน อยู่ระหว่าง .๙๐ - .๙๓ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่ ๒ มีวินัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๒๙$, S.D. = .๙๐) และด้านที่ ๓ ซื่อสัตย์สุจริต มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๒๙$, S.D. = .๙๓) ส่วนรองลงมา คือ ด้านที่ ๕ จิตสาธารณะมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๒๘$, S.D. = .๙๓) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ ๑ ทักษะ การคิด ($\bar{X} = ๔.๒๒$, S.D. = .๙๒) ซึ่งความคาดหวังอยู่ระดับมาก และผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาแนวทางการ ใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ดังนี้

๑.๒ ลักษณะของระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการ เสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญ วิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับตัวแปรสาเหตุหรือลักษณะพฤติกรรมที่ แสดงออกของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางการใช้ ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต โดยการสังเคราะห์พฤติกรรมที่แสดงออก สถานที่ในการแสดง พฤติกรรม เวลาและโอกาสในการแสดงพฤติกรรม และช่องทางในการแสดงออกถึงการมีคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีรายละเอียด ดังนี้

๑.๑.๑ พฤติกรรมที่แสดงออก

นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานักเรียน ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนใน โครงการโรงเรียนสุจริตในด้านทักษะการคิด ด้านมีวินัย ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านความพอเพียง และด้าน จิตสาธารณะ พบว่า พฤติกรรมที่แสดงออก จำแนกตามที่มาของพฤติกรรมได้ ๓ แนวทาง ได้แก่ ๑) การ ให้ความรู้ ประสบการณ์ การเรียนการสอน อบรม ประชุม ๒) การนิเทศ ติดตาม และ๓) แบบอย่างที่ดี

โดยโรงเรียนชำนาญพิเศษฯ ได้จัดกิจกรรม โครงการต่างๆ เช่น โครงการคนไทยใฝ่รู้ โครงการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยจัดกิจกรรมโครงการคุณธรรม และโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต เป็นต้น

๑.๑.๒ สถานที่ในการแสดงพฤติกรรม

นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ในด้านทักษะการคิด ด้านมีวินัย ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านความพอเพียง และด้านจิตสาธารณะ พบว่า สถานที่ในการแสดงพฤติกรรม จำแนกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ ๑) ภายในโรงเรียน เช่น ชั้นเรียน ห้องประชุม สนามกีฬา และโรงอาหาร เป็นต้น และ ๒) ภายนอกโรงเรียน ได้แก่ บ้าน วัด ตลาด ถนน หน่วยงาน และสวนสาธารณะต่างๆ เป็นต้น

๑.๑.๓ เวลาและโอกาสในการแสดงพฤติกรรม

นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ในด้านทักษะการคิด ด้านการมีวินัย ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านความพอเพียง และด้านจิตสาธารณะ พบว่า เวลาและโอกาสในการแสดงพฤติกรรม จำแนกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ ๑) ภายในเวลาเรียน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ อยู่ที่โรงเรียน เช่น การนำเสนองานหน้าชั้นเรียน การนำเสนอเสียงตามสาย การแสดงละครในวันสุนทรภู่ และการนำเสนองานที่สำนักงาน เป็นต้น และ ๒) ภายนอกเวลาเรียน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับชีวิตประจำวันนอกโรงเรียน เช่น การซื้อของที่ตลาด การขับรถบนท้องถนน และการปลูกผักสวนครัวที่บ้าน เป็นต้น

๑.๑.๔ ช่องทางการใช้คุณลักษณะ

นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ในด้านทักษะการคิด ด้านการมีวินัย ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านความพอเพียง และด้านจิตสาธารณะ พบว่า มีช่องทางการใช้คุณลักษณะ จำแนกเป็น ๒ ช่องทาง ได้แก่ ๑) ทางตรง เป็นช่องทางการแสดงออกโดยไม่มีสื่อกลางเชื่อม เช่น การเข้าแถวซื้ออาหาร การขับรถ และการปลูกผัก เป็นต้น และ ๒) ทางอ้อม เป็นช่องทางการแสดงออกโดยมีสื่อกลางเชื่อม เช่น การประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย การขายของออนไลน์ การนำเสนอผ่าน Facebook และ Line เป็นต้น

๑.๒ สิ่งตอบแทนหรือรางวัล

นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ใน

ด้านทักษะการคิด ด้านมีวินัย ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านความพอเพียง และด้านจิตสาธารณะ พบว่า สิ่งตอบแทนหรือรางวัลที่นักเรียนต้องการมีหลายประการ จำแนกได้ ๒ ประเภท ได้แก่ ๑) สิ่งตอบแทนหรือรางวัลที่เป็นนามธรรมเช่น การยกย่องเชิดชูเกียรติ โดยการชมเชย ความสำเร็จการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น การมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น การยอมรับของเพื่อนๆ ส่งผลให้ได้รับเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการสภานักเรียน และการได้สิทธิพิเศษในการเป็นผู้นำ เป็นต้น และ ๒) สิ่งตอบแทนหรือรางวัลที่เป็นรูปธรรม เช่น การยกย่องเชิดชูเกียรติ โดยมอบโล่ เกียรติบัตร ของที่ระลึก ทุนการศึกษา และมีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุและภัยต่างๆ เป็นต้น

๒. แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชานิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ดังนี้

๒.๑ จัดให้มีพื้นที่แสดงออกของนักเรียน เช่น ครอบครั้ว โรงเรียน ชุมชน หน่วยงานองค์กรต่าง ๆ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ รวมทั้งพื้นที่ในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

๒.๒ จัดให้มีโอกาสที่แสดงออกของนักเรียน เช่น การแสดงออกจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่มสาระ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมประจำวัน โครงการโรงเรียนสุจริต โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน ธนาคารความดี การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การทำงานกลุ่ม เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ โดยมีโอกาสศึกษาหาความรู้จากหนังสือ สื่อต่างๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน การแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการต่างๆ การร่วมกิจกรรมโครงการที่ส่งผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมนักเรียน เช่น กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมประจำวัน โครงการโรงเรียนสุจริต หน่วยงานองค์กร การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้การทำงานกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม และเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น ร่วมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด การเลือกตั้ง และการป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ เป็นต้น

๒.๓ สิ่งตอบแทนจากโอกาสที่แสดงออกของนักเรียน เช่น เกียรติบัตร โล่ การยอมรับของเพื่อนๆ ชุมชน และสังคม ผลสัมฤทธิ์ทางเรียนที่สูงขึ้น ทุนการศึกษา เป็นหัวหน้าห้อง เป็นคณะกรรมการสภานักเรียน สามารถสอบและสำเร็จการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นได้มีอาชีพที่สุจริต มีคุณภาพชีวิตที่มั่นคง มีความก้าวหน้า และปลอดภัย เป็นต้น

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียน ชำนิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ คณะผู้วิจัยอภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ ศึกษาระดับความคาดหวังลักษณะของระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ระดับความคาดหวัง ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต พบว่า นักเรียน ครู และคณะกรรมการสภานักเรียนมีความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนชำนิพิทยาคม และสังคม ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยอาจมีการจัดทำโครงการหรือเป็นกิจกรรมแทรกในวิชาที่เรียน กิจกรรมพัฒนานักเรียน วิชาทักษะชีวิต ซึ่งโรงเรียนให้การสนับสนุน ครูศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจ เสนอโครงการสนับสนุน และผู้บริหารมีหน้าที่สนับสนุนส่งเสริม จึงทำให้สำเร็จได้ด้วยดี ทั้งค่านิยม ๑๒ ประการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ ประการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ซึ่งมีความใกล้เคียงและสอดคล้องกัน จึงสามารถนำมาผสมกันใช้กับนักเรียน สอดแทรกในการเรียนการสอน หลักสูตร และแผนจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัย ของ สิริพร ศรีสมวงษ์ (๒๕๔๙) ดารัตน์ พงษ์สุวรรณ (๒๕๕๔) และสิทธิพงษ์ ปานนาค (๒๕๕๖) ที่ได้เน้นการศึกษาในลักษณะที่เชื่อมโยงการพัฒนาคุณลักษณะกับการทำโครงการได้อย่างเหมาะสม

สำหรับผลการศึกษาระดับความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริตของนักเรียนในปัจจุบันและที่ควรจะเป็นด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ดังนี้

๑. นักเรียนมีความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต กรณีศึกษาโรงเรียนชำนิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์โครงการโรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น

พื้นฐาน ๕ ด้าน พบว่า การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต โดยภาพรวมความคาดหวังอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านมีวินัย ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านจิตสาธารณะ ด้านความพอเพียง และน้อยที่สุด คือ ด้านทักษะการคิด เนื่องจากโรงเรียนข่านิพิทยาคมได้ดำเนินโครงการคนไทยใฝ่รู้ โครงการพัฒนาครูสู่มาตรฐานวิชาชีพยุคใหม่ โครงการโรงเรียนคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้กำหนดหลักการและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา ๖ ที่ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เป็นต้น

๒. ครูมีความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต กรณีศึกษาโรงเรียนข่านิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์โครงการโรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๕ ด้าน พบว่า การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านมีวินัย ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านจิตสาธารณะ ด้านความพอเพียง และน้อยที่สุด คือ ด้านทักษะการคิด เนื่องจากโรงเรียนข่านิพิทยาคมได้ดำเนินโครงการคนไทยใฝ่รู้ โครงการพัฒนาครูสู่มาตรฐานวิชาชีพยุคใหม่ ในการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์อยู่ภายใต้อิทธิพลของเงื่อนไขการเสริมแรงและการลงโทษ (B.F.Skinner อ้างถึงใน Raymond G. Miltenberger, ๒๐๐๒: ๗๙) เช่น นักเรียนแต่งกายถูกระเบียบ มาโรงเรียนและเข้าแถวตรงเวลา นักเรียนยิ้มและส่งหนังสือห้องสมุด และส่งงานครูตามกำหนด เนื่องจากนักเรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ระเบียบ กฎ กติกา เพื่อไม่ให้ตนเองถูกลงโทษตามระเบียบของโรงเรียน และถูกหักคะแนนจากครู

๓. คณะกรรมการสถานักเรียนมีความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนข่านิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์โครงการโรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๕ ด้าน พบว่า การเสริมสร้างคุณลักษณะของคณะกรรมการสถานักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านจิตสาธารณะ ด้านความพอเพียง ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านทักษะการคิด และน้อยที่สุด คือ ด้านมีวินัย เนื่องจากโรงเรียนข่านิพิทยาคมได้ดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โครงการคนไทยใฝ่รู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทิพย์พาพร ต้นตีสุนทร (๒๕๕๔) กล่าวว่า คุณลักษณะของพลเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย การเป็น

ผู้ที่มีความรู้ มีการศึกษาและมีความสามารถ เข้าใจสังคมของตนและสังคมโลก เหน็ดเข่นเป็นสมาชิกของสังคม ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมและสังคมเป็นหลัก มีความรักในเสรีภาพและมีความรับผิดชอบ เคารพความเสมอภาค ความยุติธรรม มีความสามารถที่จะคิดวิเคราะห์ห้อย่างเป็นเหตุเป็นผล มีความเข้าใจเรื่องหลักสิทธิมนุษยชน และยอมรับความแตกต่างในความเป็นพหุสังคม เคารพกฎหมาย และยึดหลักนิติรัฐ และมีความรู้ ความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและทางการเมือง

๔. นักเรียน ครู และคณะกรรมการสภานักเรียน มีความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขานิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์โครงการโรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๕ ด้าน พบว่า การเสริมสร้างคุณลักษณะในโครงการโรงเรียนสุจริต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านมีวินัย ด้านจิตสาธารณะ ด้านความพอเพียง ด้านซื่อสัตย์สุจริต และน้อยที่สุด คือ ด้านทักษะการคิด เนื่องจากโรงเรียนขานิพิทยาคมได้ดำเนินโครงการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เสริมสร้างพัฒนานักเรียนเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมพงษ์ สิงห์พล (๒๕๔๒ : ๑๕-๑๖) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะเพื่อพัฒนาเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ การศึกษาไทยมุ่งมั่นปลูกฝังเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว เช่น ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ความสามัคคีในครอบครัว เป็นต้น การพัฒนาตั้งแต่เยาว์วัย จะทำให้เด็กซึมซับแต่สิ่งที่ดี และทำเป็นนิสัยตลอดไป

๕. นักเรียน ครู และคณะกรรมการสภานักเรียน มีความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนขานิพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์โครงการโรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามตัวชี้วัดด้านทักษะการคิด พบว่า การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ตามตัวชี้วัดด้านทักษะการคิด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามตัวชี้วัดเรียงสามลำดับแรกจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนตั้งใจเรียน มีส่วนร่วมในชั้นเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนมีความตั้งใจและรับผิดชอบงานจนประสบความสำเร็จ และนักเรียนเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนขานิพิทยาคมดำเนินโครงการพัฒนาครูสู่มาตรฐานวิชาชีพยุคใหม่ ซึ่งส่งผลให้เกิดมโนธรรมที่มีอยู่ในจิตของนักเรียนแต่ละบุคคล เป็นความรู้สึกรับผิดชอบชีวิต เป็นผลเกิดจากการอบรมสั่งสอนของสังคม เช่น เพื่อน ครู พ่อแม่ หรือประสบการณ์ตรงของนักเรียน ทำให้อดและอึดไ้มีพฤติกรรมอยู่ในทางที่ถูกต้องที่ควรเป็นที่ยอมรับของสังคม (Sigmund Freud. : n.n.) ดังนั้น การจัดการศึกษาเป็นการสร้างการเรียนรู้ และทำประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมกับชีวิตและห่วงใยดูแล

สังคมผ่านการมีส่วนร่วมทางสังคมและการบริการสังคม (Petrovic and Kuntz, ๒๐๑๔) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๗) กล่าวว่า การเรียนการสอนหน้าที่พลเมือง คือ การใช้ประเด็นจริงเป็นปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับความคิดของคนว่าจะถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี มีคุณค่าหรือไม่มีคุณค่า เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง นอกจากนี้ โรงเรียนชานินพิทยาคมมีกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมค่ายวิชาการ โครงการคนไทยใฝ่รู้ โครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่งผลให้ได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ระดับเหรียญทอง ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

๖. นักเรียน ครู และคณะกรรมการสภานักเรียน มีความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชานินพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์โครงการโรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามตัวชี้วัดด้านการมีวินัย พบว่า การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ตามตัวชี้วัดด้านวินัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามตัวชี้วัดเรียงสามลำดับแรกจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ๑) นักเรียนมาโรงเรียนและเข้าเรียนตรงเวลา ๒) นักเรียนรักษาความสะอาดโดยทิ้งขยะถูกต้องทุกครั้ง และ ๓) นักเรียนรับผิดชอบและปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และนักเรียนขออนุญาตครูทุกครั้งที่จะเข้าและออกจากห้องเรียน เนื่องจากโรงเรียนชานินพิทยาคมได้ดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โครงการคนไทยใฝ่รู้ เพราะว่าพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ภายใต้อิทธิพลของเงื่อนไขการเสริมแรงและการลงโทษ (B.F.Skinner อ้างถึงใน Raymond G. Miltenberger, ๒๐๐๒: ๗๙) เช่น นักเรียนแต่งกายถูกระเบียบ มาโรงเรียนและเข้าแถวตรงเวลา นักเรียนยิ้มและส่งหนังสือห้องสมุด และส่งงานครูตามกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจิตรา ไหลไพบูลย์ (๒๕๓๓) ศึกษาผลการใช้การเสริมแรงทางสังคมปรับคะแนนแบบฝึกหัด คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ผลการวิจัย พบว่า คะแนนแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ในระยะเวลาที่ใช้การเสริมแรงทางสังคมของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมคะแนนแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ ในระยะเวลาที่ใช้การเสริมแรงทางสังคมของกลุ่มทดลองสูงกว่าระยะเส้นฐานพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เนื่องจากนักเรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เคารพกฎ ระเบียบ และกติกา เพื่อไม่ให้ตนเองถูกลงโทษตามระเบียบของโรงเรียน หรือถูกหักคะแนนจากครู เมื่อนักเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้ นักเรียนจะมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความรับผิดชอบ มีไหวพริบ สามารถแก้ไขสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันได้ (Barnard : ๑๙๖๒ : ๙๒ - ๑๐๒)

๗. นักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานักเรียน มีความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชานีพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวชี้วัดด้านชื่อเสียงสุจริต พบว่า การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในโครงการโรงเรียนสุจริต ตามตัวชี้วัดด้านชื่อเสียงสุจริต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามตัวชี้วัดเรียงสามลำดับแรกจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนเก็บสิ่งของได้ จะนำส่งคุณครู นักเรียนจะขออนุญาตทุกครั้ง ก่อนหยิบ ยืมสิ่งของของคนอื่น และนักเรียนไม่พูดสิ่งไม่ดี เช่น โกหก หลอกลวง พูดคำหยาบ และพูดเพื่อจ้อ เนื่องจากโรงเรียนชานีพิทยาคมได้ดำเนินโครงการคนไทยใฝ่รู้ โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งการเสริมสร้างนักเรียนให้เป็นผู้ชื่อเสียงสุจริต สามารถก้าวข้ามไปสู่การหลุดพ้นจากกิเลส ตัณหา ความอยากต่างๆ ได้ หรือสามารถเข้าถึงธรรมได้ (พระราชบัญญัติ, ๒๕๕๖ : ๑๙๓ - ๑๙๔)

๘. นักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานักเรียน มีความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชานีพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์โครงการโรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวชี้วัดด้านความพอเพียง พบว่า การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ตามตัวชี้วัดด้านความพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามตัวชี้วัดเรียงสามลำดับแรกจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนดูแลรักษาเสื้อผ้าที่สวมใส่อย่างดีเพื่อให้ใช้งานได้นาน นักเรียนเปิด ปิดน้ำ ไฟ ทุกครั้งที่เลิกใช้เพื่อช่วยกันประหยัด และนักเรียนรับประทานอาหารหมดจาน เนื่องจากโรงเรียนชานีพิทยาคมจัดกิจกรรมโครงการคุณธรรม กิจกรรมศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงส่งผลให้โรงเรียนได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ระดับเหรียญทอง ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ซึ่งความดีและความมีคุณธรรมเป็นรากฐานสำคัญของสังคม เป็นอุดมการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ และความสุขแก่ทุกฝ่าย ไม่มีความรุนแรง ล้างผลาญ ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเพื่อแบ่งปัน (พระราชบัญญัติ, ๒๕๕๖ : ๑๙๓ - ๑๙๔)

๙. นักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานักเรียน มีความคาดหวังในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชานีพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์โครงการโรงเรียนสุจริต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวชี้วัดด้านจิตสาธารณะ พบว่า การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในโครงการโรงเรียนสุจริต ตามตัวชี้วัดด้านจิตสาธารณะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามตัวชี้วัดเรียงสามลำดับแรกจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนยินดีและช่วย

เผยแพร่วามดีของเพื่อนเมื่อมีโอกาส เมื่อนักเรียนซื้อสินค้าและได้รับเงินทอนที่เกิน นักเรียนจะคืนแม่ค้า และนักเรียนเห็นเพื่อนกระทำผิด จะรีบตักเตือนเพื่อนหรือแจ้งคุณครู เนื่องจากโรงเรียนชำนาญวิทยาคมได้ดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โครงการส่งเสริมสุนทรียภาพการกีฬา โครงการส่งเสริมสุนทรียภาพด้านศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ โครงการคนไทยใฝ่รู้ โครงการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เสริมสร้างพัฒนานักเรียนเต็มศักยภาพ โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โครงการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยจัดกิจกรรมโครงการคุณธรรม ส่งผลให้โรงเรียนได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ระดับเหรียญทอง ของของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ประเด็นที่ ๒ แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริตกรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานักเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ในด้านทักษะการคิด ด้านมีวินัย ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านความพอเพียง และด้านจิตสาธารณะ พบว่า พฤติกรรมที่แสดงออกเมื่อจำแนกตามที่มาของพฤติกรรมที่แสดงออกได้ ๓ แนวทาง ได้แก่ ๑) การให้ความรู้ ประสบการณ์ การเรียนการสอน อบรม และประชุม เป็นต้น ๒) การนิเทศ ติดตาม และ ๓) แบบอย่างที่ดี โดยโรงเรียนชำนาญวิทยาคมได้จัดกิจกรรม โครงการต่างๆ เช่น โครงการคนไทยใฝ่รู้ โครงการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยจัดกิจกรรมโครงการคุณธรรม และโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนสุจริต โดยสถานที่ในการแสดงพฤติกรรม จำแนกเป็น ๒ ประการ ได้แก่ ๑) ภายในโรงเรียน เช่น ชั้นเรียน ห้องประชุม สนามกีฬา และโรงอาหาร เป็นต้น และ ๒) ภายนอกโรงเรียน ได้แก่ บ้าน วัด ตลาด ถนน หน่วยงาน และสวนสาธารณะต่างๆ เป็นต้น ซึ่งเวลาและโอกาสในการแสดงพฤติกรรม จำแนกเป็นภายในเวลาเรียน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ อยู่ที่โรงเรียน เช่น การนำเสนองานหน้าชั้นเรียน การนำเสนอเสียงตามสาย การแสดงละครในวันสุนทรภู่ และการนำเสนองานที่สำนักงาน เป็นต้น ส่วนภายนอกเวลาเรียน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เช่น การซื้อของที่ตลาด ขณะขับรถ และปลูกผักสวนครัวที่บ้าน เป็นต้น โดยมีช่องทางการใช้ ๒ ช่องทาง ได้แก่ ๑) ทางตรง เป็นช่องทางการแสดงออกโดยไม่มีสื่อกลางเชื่อม เช่น การเข้าแถวซื้ออาหาร การขับรถ และการปลูกผัก เป็นต้น และ ๒) ทางอ้อม เป็นช่องทางการแสดงออกโดยมีสื่อกลางเชื่อม เช่น การประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย การขายของออนไลน์ การนำเสนอผ่าน Facebook และ Line เป็นต้น เนื่องจากเป็นแนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต :

กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของไมตรี สุวรรณไตรย์ (๒๕๕๘ : ๑๑๖ - ๑๑๙) กล่าวว่า การเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียนมี ๓ แนวทาง ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศติดตาม และการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียน เป็นต้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Glennis R. McWilliams.(๒๐๒๐ : ๔) ได้ศึกษาระบบทางสังคม (Social Credit System - SCS) ของประเทศจีน และผลกระทบที่เกิดขึ้น เป็นระบบความรับผิดชอบที่ปฏิวัติวงการ นั่นคือ มีไว้เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของบุคคล และ Martin Mautvedt (๒๐๑๗: v) ได้ศึกษาการแผ่ระว่างระบบเครดิตทางสังคมของจีน และการจัดการสังคมโดยวิธีแก้ปัญหาศีลธรรมเสื่อม โดยใช้ระบบเครดิตทางการเงินเป็นกลไกหนึ่งในการปฏิบัติตามหลักศีลธรรม จุดมุ่งหมายทางการศึกษา ซึ่งระบบเครดิตทางสังคม (SCS) ได้รับการกำหนดให้เป็นเครื่องมือควบคุมทางสังคมที่ยิ่งใหญ่ของจีน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต : กรณีศึกษาโรงเรียนชำนาญวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริตอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ประกวด ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรตินักเรียน ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และภาคีเครือข่าย เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญและประพฤติปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องและเหมาะสม การนิเทศ ติดตาม ควรใช้วิธีการนิเทศที่หลากหลาย เป็นระบบ จะสามารถพัฒนาบุคลากรให้มีความกระตือรือร้นในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริตให้เกิดประสิทธิผล อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรมีการพัฒนาเกณฑ์การประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริตให้ครอบคลุม และสัมพันธ์กับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ ประการตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดไว้

๒.๒ ควรพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต ในแต่ละด้าน เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กรมการศาสนา. (๒๕๖๐). แผนพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
พุทธศักราช ๒๕๖๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
วิชาการ. (๒๕๓๘). แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยระดับมัธยมศึกษา.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา. ๒๕๔๑.

กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๕๓). ผลการประชุม กนป. สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=๒๑๓๒๗&Key=news๑>

กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา.

กรุงเทพ ฯ : คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน

กระทรวงศึกษาธิการ. ๒๕๕๐.

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์. (๒๕๓๘). การบริหารกิจการนักเรียน (พิมพ์ครั้งที่ ๔). กรุงเทพมหานคร:

คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

จรัญญา ปานเจริญ. การจัดการและพฤติกรรมบุคคลในองค์กร. กรุงเทพหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

๒๕๕๓

ธีรภูมิ เอกะกุล. ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. วิทยาออฟเซทการพิมพ์,

อุบลราชธานี, ๒๕๕๐.

ทิพย์พาพร ตันติสุนทร. การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายศึกษา. ๒๕๕๔

ทิพย์พาพร ตันติสุนทร. พลเมือง สิทธิมนุษยชน และประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: สถาบัน

นโยบายการศึกษา ภายใต้มูลนิธิส่งเสริมนโยบายการศึกษา. ๒๕๕๗

วรชาติ มีชูบท. เบื้องลึก เบื้องหลัง ในพระราชบันทึกเรื่อง “ประวัติต้นรัชกาลที่ ๖” (พิมพ์ครั้งที่ ๒).

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน. ๒๕๕๙.

วัลนิกา ฉลากบาง, การวิจัยแบบผสมผสาน Mixed Methods Research. คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร,วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม; ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒

พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๐

วิชัย ภูโยธิน, สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, พิวรรษา นภารัตน์ และ ดิษยา กุศลภูษณงค์. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม

และการดำเนินชีวิตในสังคม ม.๔-ม.๖. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์. ๒๕๕๒.

วิชัย วงศ์ใหญ่. **นวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมือง**. กรุงเทพมหานคร:

บริษัท อาร์ แอนด์ปรีนท์ จำกัด. ๒๕๕๔.

ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี. **การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน

เลขาธิการสภาการศึกษา. ๒๕๕๘.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (๒๕๕๐). **ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๕๙). **รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนา**

การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (พิมพ์ครั้งที่ ๑). กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรักหวาน

กราฟฟิก.สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๕๕). **พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย**.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์

พับลิเคชั่น.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. **การเมืองภาคพลเมือง** (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

๒๕๕๔.

วารสาร และหนังสือพิมพ์

สุทธิรักษ์ โรจนหัสติน, เรชา ชูสุวรรณ และ เอกรินทร์ สังข์ทอง. **หลักคิดสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อ**

ความเป็นพลเมือง. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (มีนาคม ๒๕๖๐),

๒๐๗-๒๑๗. ๒๕๖๐.

อมรา เล็กเริงสินธุ์. **หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายเอกสารและตำรา

สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. ๒๕๔๐.

อำนาจ บัวศิริ, **การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ในสภาพแวดล้อมที่เคลื่อนไหวตลอดเวลา**,บทความ ปีที่ ๑๔

ฉบับที่ ๑ มกราคม - มิถุนายน ๒๕๕๙.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

นราวดี นิกภาพุกษ์. (๒๕๔๘). **ผลของการใช้กิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรม**

การร้าวของเด็กปฐมวัย (อายุ ๔-๖ ปี). วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สาขาจิตวิทยาการศึกษา).

มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ภายเอกสาร.

ถวัลย์ สาทรัมย์ทอง. (๒๕๔๘). **สภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ และ ๔ ของ**

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา),

สาขาวิชาการบริหารการศึกษาศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี,

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา ๑. รายงานการวิจัย เรื่องการศึกษารูปแบบ
การจัดกิจกรรมส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตยในสถานศึกษา

เขตการศึกษา ๑ นครปฐม. กรุงเทพมหานคร: อรรถพลการพิมพ์. ๒๕๔๔.

อรชร กิตติชนม์ธวัช. การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ
นักเรียนประถมศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์บัณฑิต), สาขาวิชาบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. ๒๕๕๘.

อรรรรณ พนาพันธ์. การจัดสถานักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์บัณฑิต),
สาขาวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. ๒๕๑๘.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

จิตรรา ไหลไพบุรย. (๒๕๓๓). ผลการใช้การเสริมแรงทางสังคมปรับคะแนนแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕. กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยบูรพา. ภายเอกสาร.

ถวิลวดี บุรีกุล, รัชวดี แสงมเหษณ์, เออเชนี เมรีโอ และ ไมเคิล โวลป์. ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย.

ในการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ ๑๓, ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ. ๒๕๕๕

วิชัย ต้นศิริ. (๒๕๕๗). ศาสตร์การสอนความเป็นนักประชาธิปไตย Pedagogy of the Democrat.

กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายศึกษา มูลนิธิส่งเสริมนโยบายศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. วิธีประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง. กรุงเทพมหานคร. ๒๕๕๕.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คู่มือการจัดกิจกรรมฝึกอบรมสถานักเรียน.

กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์พระพุทธรักษา. ๒๕๕๘.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คู่มือแนวทางการปฏิบัติงานกิจกรรมสถานักเรียน.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พระพุทธรักษา. ๒๕๕๘.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คู่มือการประเมินเพื่อคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน

ประจำปี ๒๕๖๐. (เอกสารลำดับที่ ๑/๒๕๕๙)

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (๒๕๔๒). ประชากรกับการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายศึกษา.

ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behaviorism: online)

<https://sites.google.com/site/psychologymcu/citwithya-kar-reiyn-ru/> สืบค้นเมื่อ
เมษายน ๒๕๖๒.

เทพ สงวนกิตติพันธุ์. (๒๕๕๑). การสร้างพฤติกรรมจิตบริการด้วยเทคนิคการปรับพฤติกรรม. ค้นเมื่อ

วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐, จาก www.stou.ac.th/Offices/rdec/udon/upload/

มุस्ताฟา อภิชาติ. **พลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก**. สืบค้นจาก <https://mapichatblog.wordpress.com/๒๐๑๕/๑๑/๑๖/พลเมืองดีของประเทศชาติ, ๒๕๕๘>.

พรรณราย ทวีทรัพย์ประภา. (๒๕๕๙). **จิตวิทยาในการจัดการกับบุคคลที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหา**. ค้นเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๔, จาก <http://www.rural.chula.ac.th/Relation/Board/show.php?id=๖๕>

อภิวุฒิ พิมลแสงสุริยา.(๒๕๕๗). **จัดการลูกน้องให้มีความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น**. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๔, จาก <http://www.manager.co.th>

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (๒๕๖๒). **การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. (ออนไลน์)**. แหล่งที่มา http://www.krumpai.net/sbm_somsak.htm .สมุทร ชำนาญ. (๒๕๕๙). **การพัฒนา**
รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต.
(การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา.

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. สำนักนายกรัฐมนตรี กรมประชาสัมพันธ์. (๒๕๕๘). **หน้าที่พลเมืองและ**
วัฒนธรรมไทย. สืบค้นจาก http://hq.prd.go.th/plan/ewt_news.php?nid=๓๐๓๖

กฎหมาย

พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒, ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/๒๕๖๒/A/๐๕๖/T_๐๑๐๒.PDF

พระราชบัญญัติ (สิงห์คำ ชยวิโส), กระบวนการสร้างสังคมคุณธรรมแบบมีส่วนร่วม
ภายใต้รูปแบบธนาคารความดีสำหรับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล หนเหนือ.
ดุสิตบัณฑิต (พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา)) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีการศึกษา: ๒๕๕๕

สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนา**
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔.

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนสุจริต**. สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ. ๒๕๕๙.

ภาษาต่างประเทศ

Angelo Kinicki and Brian K. Williams. (2010).**Organization and Management**. Translated
by Issaradej, Benjamaporn et al. Bangkok: Mc-GrawHill.

Ayllon, T and Azrin,N.H (1968).**The token economy**. New York: Apple-ton
Century-G Rotts.

- David J.Cherrington.(1974). **Organizational behavior: the management of Individual and organizational performance.** Boston: Allyn and Bacon.
- Fred. Luthans and R. Kreitner. (1975). **Organizational Behavior Modification and Beyond.** Glenview, IL: Scott, Foresmean.
- Kazdin, Alan E. (1980). **Behavior Modification in Applied Setting.** Illinois: Dorsy Press, **1977 The Token Economy:**A Review and Evaluation. New York: Plenum Press.
- Lahey L.Lisa, **The real reason People won't Change,** Harvard Business Review : November,2001.
- Lahey, Banjamin B. and Renold S. Drabman. (1974). **Facilitation of the Acquisition and Retention of Sight-Word Vocabulary Through Token Reinforcement,** Journal of Applied Behavior Analysis.
- Raymond G. Miltenberger. (2002). **Behavior Modification: Principles and Procedures.** ^{3rd} ed. CA, Belmont: Wadsworth Publishing.

ภาคผนวก

ภาคผนวก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ๕ คน

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ๕ คน

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	วุฒิการศึกษา	วิทยฐานะ	โรงเรียน/ เขต	สังกัด
๑	นายศุภชัย ภาสกาณนท์	รอง ผู้อำนวยการ เขตพื้นที่ การศึกษา	ปริญญาโท (กศ.ม.) สาขา การบริหาร การศึกษา	รอง ผู้อำนวยการ สำนักงานเขต พื้นที่ ชำนาญ การพิเศษ	สพม. บุรีรัมย์	สพม.บุรีรัมย์
๒	นายสุพจน์ ธนานุกูล	ผู้อำนวยการ สถานศึกษา	ปริญญาเอก (ปร.ด) สาขา การบริหาร การศึกษา	ผู้อำนวยการ สถานศึกษา ชำนาญการ พิเศษ	บุรีรัมย์ พิทยาคม	สพม.บุรีรัมย์
๓	นายภูวนาด ยุพานวิทย์	ผู้อำนวยการ สถานศึกษา	ปริญญาเอก (ปร.ด) สาขา การบริหาร การศึกษา	ผู้อำนวยการ สถานศึกษา ชำนาญการ พิเศษ	บัวหลวง พิทยาคม	สพม.บุรีรัมย์
๔	นายไพศาล สังกะเพชร	ผู้อำนวยการ สถานศึกษา	ปริญญาโท (ศษ.ม.) สาขา การบริหาร การศึกษา	ผู้อำนวยการ สถานศึกษา ชำนาญการ พิเศษ	ลำปลาย มาศ	สพม.บุรีรัมย์
๕	นางสาวจิตุพร แปวโรสง	ศึกษานิเทศ	ปริญญาเอก (ปร.ด) สาขา วิชาวิจัย วัดผล และ สถิติการศึกษา	ศึกษานิเทศก์ ชำนาญการ พิเศษ	สพม. บุรีรัมย์	สพม.บุรีรัมย์

รายชื่อสมาชิก

คณะนักศึกษากาออบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รุ่นที่ ๘
กลุ่มที่ ๕

เรื่อง : แนวทางการใช้ระบบเครดิตทางสังคมบนฐานของพื้นที่เชิงนวัตกรรม
ในการเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสุจริต :
กรณีศึกษาโรงเรียนขำนิพิทยาคม

อาจารย์ที่ปรึกษา

ดร. พิธาน พันทอง

อาจารย์ผู้ช่วยที่ปรึกษา

พ.อ.หญิง ปัทมา ขำเอี่ยม

นักศึกษากลุ่มวิชาการที่ ๕

๑. ดร.ธนา ด้านพิมาย	ประธานกลุ่ม
๒. ดร.ธรา พิลาสง	รองประธาน
๓. นายสมศักดิ์ พูลเชื้อ	รองประธาน
๔. นายขจรศักดิ์ ประทุมพันธ์	เลขานุการ
๕. นายมนตรี สายพญาศรี	ผู้ช่วยเลขานุการ
๖. นายวรชัย ศิริพัฒน์	ผู้ช่วยเลขานุการ
๗. ดร.พงษ์ศักดิ์ ศิริวงศ์	ผู้ช่วยเลขานุการ
๘. นายประจวบ อินทแย้ม	ผู้ช่วยเลขานุการ
๙. นางสาววิลาวัลย์ รักษาธรรม	ผู้ช่วยเลขานุการ/ปฏิคม
๑๐. นางสาวสำรวม คงสีบชาติ	เหรัญญิกและปฏิคม